

revista economică

15 ^{11•IV}
1975

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări Economice

INVESTIȚIILE
dinamism, eficiență

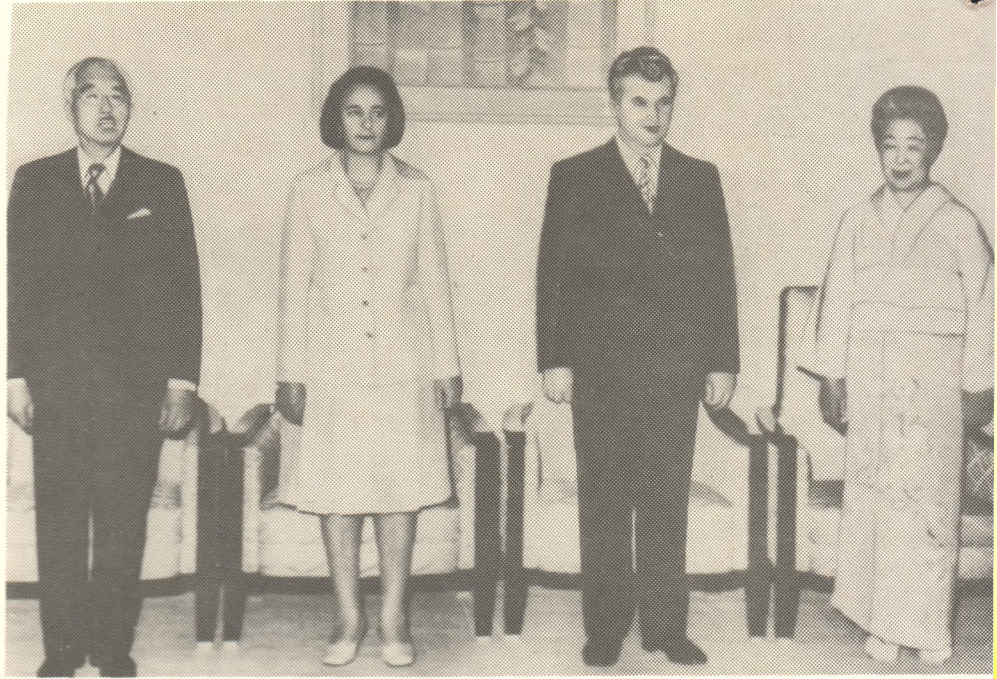

Vizita președintelui României în Japonia se înscrie în cadrul politicii active, promovate de Partidul Comunist Român, de colaborare largă cu toate statele, fără deosebire de orînduirea socială, pentru afirmarea voinței popoarelor de a fi stăpîne pe bogățiile naționale, de a fi libere, de a realiza raporturi bazate pe egalitate, respect al independenței și suveranității, de neamestec în treburile interne, renunțarea la forță și amenințarea cu forța în soluționarea problemelor. Purtînd acest mesaj de pace, prietenie și colaborare tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au dus tratative rodnice pentru extinderea relațiilor în domeniul economic, al cercetării și tehnicii, al cooperării multilaterale.

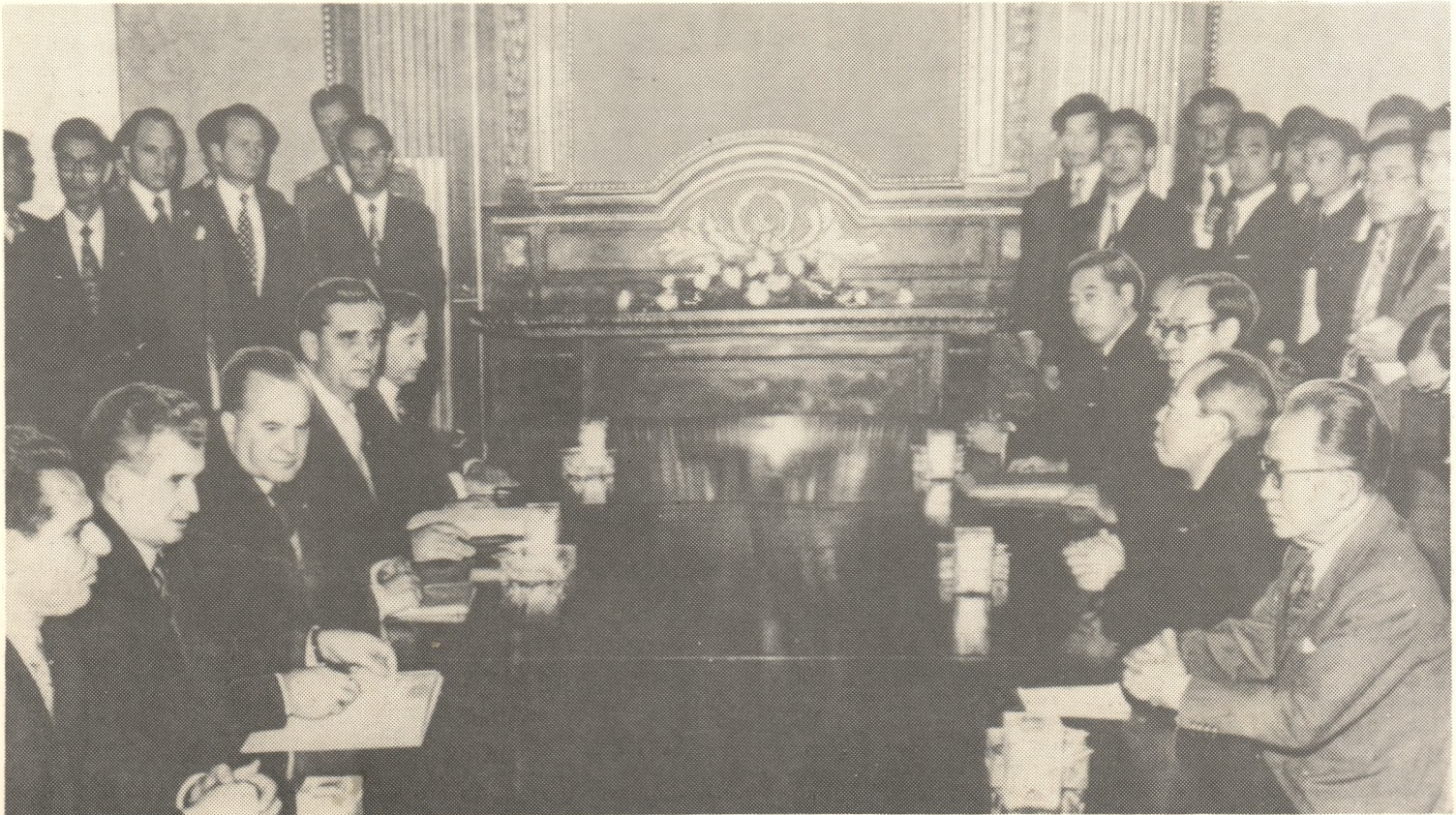
Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au fost înconjurați cu căldură, prietenie și cordialitate de poporul japonez, de oficialitățile statului, de toți cei cu care înalții oaspeți români s-au întîlnit și au purtat discuții animate de dorința comună de soluționare a tuturor problemelor în interesul progresului și păcii fiecărei națiuni.

În felul acesta, vizita președintelui țării noastre a prilejuit extinderea cooperării dintre poporul român și nipon, creșterea încrederii reciproce, strîngerea relațiilor de prietenie dintre ele, contribuind în felul acesta la întărirea prestigiului României în Japonia și în întreaga lume.

Înalții soli ai păcii și prieteniei în „Țara soarelui răsare“

Aspect din timpul vizitei protocolare la Palatul imperial

În timpul convorbirilor oficiale dintre președintele României, Nicolae Ceaușescu, și primul ministru al Japoniei, Takeo Miki

DEZVOLTAREA ȘI DIVERSIFICAREA SERVICIILOR — FACTORI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A CALITĂȚII VIETII

SOCIETATEA românească, preferată în linii generale de Programul partidului, se distinge printr-un profund umanism încadrând omul într-un perimetru cu noi dimensiuni, care s-au conturat pe măsura progresului acumulat în dezvoltarea economică și socială a țării. Aceasta măsoară pentru prezent și, mai ales, pentru viitor gradul de stăpânire de către om a tehnicii și de introducere a ei în producție, gradul de transformare de către om a științei într-o busolă a producției, nivelul bogăției țării. Esențial, pe planul progresului social este gradul de realizare a repartiției roadelor muncii respectând principiile deplinei echități socialiste și de asigurare a unui consum rațional într-o structură echilibrată. În acest cadru se relevă elementele de instruire și elevare a spiritului uman, de menținere a armoniei și sănătății în dezvoltarea fizică a oamenilor, de folosire a timpului liber cât mai util și mai plăcut și alte elemente care — în Program — definesc calitatea vieții poporului nostru, care va cunoaște parametri înalți pe tot cuprinsul țării.

Pentru împlinirea acestor deziderate, serviciilor le revin în perioada de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate sarcini sporite, cantitativ și calitativ, de o mare complexitate economică și socială.

Programul partidului oferă un model de raționalitate, armonie și echilibru în dezvoltarea economică a țării noastre, de realizare a unei structuri moderne și eficiente, într-un sistem în care o mare parte a direcțiilor lui converg spre dezvoltarea serviciilor și mai ales spre transformarea acestui sector într-un însemnat factor de creștere economică și dezvoltare a personalității umane.

„În centrul politicii generale a partidului și statului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism se află permanent omul, factor esențial al întregii dezvoltări economico-sociale, satisfacerea plenară a cerințelor sale de viață în continuă creștere și diversificare, afirmarea neîngrădită a personalității umane. Aceasta va duce la înflorirea tot mai puternică a forțelor creatoare ale națiunii noastre socialiste, la ridicarea pe noi trepte de progres și civilizație a societății românești“.

(Din „Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism“)

Pe aceste coordonate umaniste în Programul partidului se înscrie ca linie directoare: „Odată cu creșterea veniturilor directe vor spori cheltuielile sociale care vor ocupa o pondere tot mai importantă în satisfacerea cerințelor generale ale populației. Societatea va urmări satisfacerea în tot mai bune condiții — pentru toți cetățenii — a necesităților de învățămînt, ocrotirea sănătății, odihnă, cultură, asumindu-și într-o măsură tot mai mare sarcina creșterii și îngrijirii tinerei generații, asigurării unor condiții de viață demne pentru bătrini“¹⁾

O primă premisă a acestui salt în dezvoltarea serviciilor o constituie prevederea din Programul partidului privind creșterea în ritm înalt a venitului național, sporirea continuă a productivității muncii sociale, reducerea cheltuielilor materiale de producție și sporirea eficienței întregii activități economice.

Cu 2.500-3.000 de dolari venit național pe locuitor în 1990, nivelul de dezvoltare al țării se va apropia mult de cel al țărilor avansate din punct de vedere economic, România numărându-se printre țările cu venit național capabil să asigure atât progresul general economic al societății cit și creșterea bunăstării întregului popor și satisfacerea în măsură din ce în ce mai mare a nevoilor populației de servicii, atât de consum personal cit și social.

Analiza structurii ramurilor de servicii în țările capitaliste dezvoltate oferă însă pe plan social o imagine din care rezultă alături de adevărate industrii ale serviciilor de consum individual și un consum parazit al păturilor bogate și superbogate, un grad înalt de nesatisfacere pentru o imensă populație tocmai la acele servicii care ar putea realiza progresul personalității umane: învățămînt, cultură, artă, ocrotirea sănătății. Aceasta, în condițiile în care în multe din aceste țări (S.U.A., Franța, Anglia etc.) statul cheltuiește pentru înarmare mai mult decît pentru educație și sănătate, iar în cadrul cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare cele în scopuri militare reprezintă, în S.U.A. de pildă, 40%.

În acest fel, credem că existența și dezvoltarea unui sector al serviciilor cu o structură care să permită influențarea în sens pozitiv în cea mai mare măsură a creșterii economice și îmbunătățirea echitabilă a nivelului de trai material și cultural al maselor este o problemă pe care legea creșterii neconținute a productivității muncii, progresului tehnic și bogăția economică a unei țări nu o poate rezolva de la sine. Este necesară o politică de stat rațională, științific fundamentată, într-o societate ale cărei rațiuni să depășească scopul realizării unor uriașe profituri de către o minoritate de oameni în dauna celorlalți.

În contextul celor scrise anterior, decalajul între dezvoltarea serviciilor în România și în celelalte țări socialiste față de țările capitaliste dezvoltate, de lichidarea căruia se preocupă în prezent toate țările socialiste, se justifică în principal prin eforturile de realizare a unei structuri economice capabile să asigure ritmuri rapide

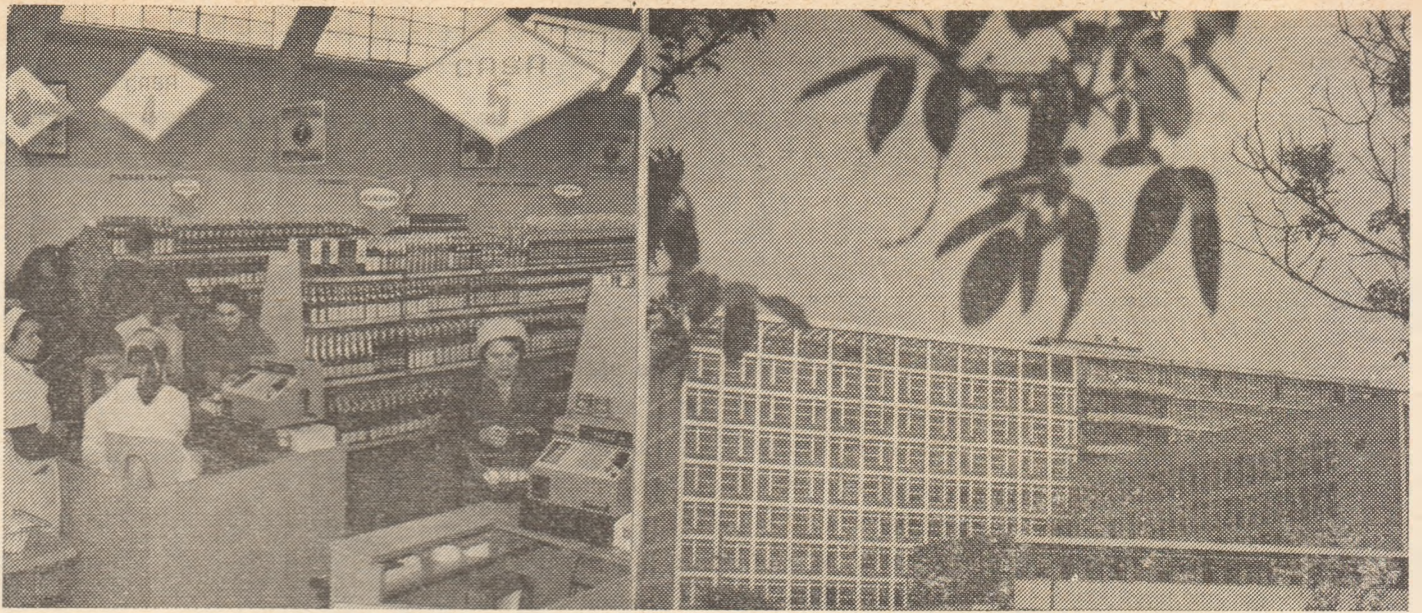
I. Raportul sfera serviciilor — creștere economică

TENDINȚA evidentă pe plan mondial de creștere a părții relative a populației ocupate în alte ramuri decît cele tradiționale (comparația uneori cu revoluția industrială) sau interpretată ca „o transformare a civilizației noastre într-o civilizație a serviciilor“²⁾ pune în fața cercetării economice, începînd cu ultimele două decenii, tot mai numeroase probleme.

Este aceasta, într-adevăr un fenomen caracteristic economiilor dezvoltate? Este inevitabilă această migrare a populației ocupate de la agricultură spre industrie și apoi spre servicii, fiind obligatorie parcurgerea celor trei stadii? Este de natură să accelereze creșterea economică a unei țări, existența unei părți tot mai mari din populația ei activă în ramuri care, pînă nu de mult, erau considerate în întregime „neproductive“?

Este un adevăr incontestabil că, cu cit o societate este mai dezvoltată, cu atît ea poate întreține în alte activități decît cele direct productive de bunuri materiale o populație tot mai numeroasă, pentru că un nivel dat al nevoilor unei colectivități poate fi satisfăcut cu o cantitate tot mai mică din forța ei de muncă atunci cînd productivitatea muncii crește permanent, în special în ramurile producătoare de așa-zise „bunuri primare“. Dependența sferei serviciilor de nivelul dezvoltării economice a unei țări a fost demonstrată și statistic prin corelarea mărimii venitului național pe cap de locuitor cu ponderea populației din sfera serviciilor, observîndu-se că are loc o creștere permanentă și sensibilă a celui din urmă indicator, pe măsura creșterii, cu un ritm mediu mult mai mare a celui dintîi asupra căruia serviciile la rîndul lor acționează direct și indirect. De aceea, în lucrările de analiză comparativă a nivelurilor de dezvoltare economică a mai multor țări, printre indicatorii luați în considerare se numără și populația ocupată în sfera serviciilor, apreciîndu-se ca fiind mai dezvoltată aceea dintre țări care înregistrează valoarea cea mai mare la acest indicator.

Dar: nu întotdeauna existența unei populații active numeroase în sfera serviciilor reflectă un stadiu avansat de dezvoltare economică

„Serviciile ocupă un loc important în ansamblul factorilor care influențează calitatea vieții ...

de creștere pentru fiecare țară în parte, punându-se problema egalizării treptate a nivelurilor de dezvoltare a țărilor socialiste și a nivelurilor de trai ale populației, concomitent cu lichidarea decalajelor față de toate țările dezvoltate din punct de vedere economic. Este cunoscut că structura sectorială a unora dintre țările socialiste în 1950, când acestea erau la începutul îndeplinirii sarcinilor extrem de complexe ale construcției noii orânduiri, era asemănătoare celei din țările capitaliste dezvoltate cu mai mult de jumătate de secol în urmă, iar a altor țări socialiste la un decalaj și mai mare.

În anii care au urmat, sensul mutațiilor intersectoriale ale forței de muncă în țările socialiste a fost în principal de la agricultură spre industrie, a cărei dezvoltare și modernizare — obiectiv fundamental al politicii de construcție economică socialistă — absorbind cea mai mare parte a populației care intră în sfera serviciilor, să treacă neapărat mai întâi din sectorul primar în cel secundar, procesul punând îmbrăca toate formele posibile de tranziție între sectoare.

În prezent în toate țările socialiste există o preocupare sporită pentru dezvoltarea și diversificarea serviciilor sociale și de consum personal, pentru ridicarea nivelului lor calitativ, fără însă a fi absolut necesar ca populația care intră în sfera serviciilor, să treacă neapărat mai întâi din sectorul primar în cel secundar, procesul punând îmbrăca toate formele posibile de tranziție între sectoare.

II. Coordonate ale dezvoltării serviciilor în perspectiva '90

PROGRAMUL P.C.R. — expresie a năzuințelor poporului nostru de perfecționare a întregului sistem economic și social al României, de formare a omului nou cu personalitate multilateral dezvoltată, acordă serviciilor un rol important atât în creșterea economică cât și în asigurarea condițiilor de viață în care fiecare să se bucure de binefacerile progresului tehnic, de relațiile de producție socialiste ridicate pe plan superior, să aibă satisfacția deplină pe care munca, libertatea, echitatea și etica socialistă le promovează. „Scopul întregii noastre activități economico-sociale — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — țelul suprem al politicii partidului nostru, esența misiunii sale istorice de transformare revoluționară a societății și de făurire a noii orânduiri este ridicarea nivelului de trai material și spiritual al întregului popor, în concordanță cu necesitățile fiziologice științific determinate și cu cerințele spirituale generate de progresul neîntrerupt al cunoașterii umane**).

Rolul serviciilor, atât al celor sociale (învățământ, știință, ocrotirea sănătății, cultură și artă), cât și a celor individuale (gospodărirea edilitară și locativă, servicii de reparații, întreținere, servicii turistice, servicii de igienă, servicii care să ușureze munca femeii în gospodărie — curățătorie, spălătorie etc.) este esențial în acest sens, asigurând satisfacerea necesităților raționale de consum material și spiritual al populației patriei noastre.

Politica partidului în domeniul dezvoltării serviciilor vizează atât cerințele de largă perspectivă cât și cele imediate, posibile de rezolvat în etapa actuală în care se impune cu stringență remedierea unor deficiențe în dezvoltarea mai ales a serviciilor de consum personal. De aceea, în cincinalul 1976—1980, prestațiile de servicii vor crește într-un ritm de 10—11% anual, acordându-se prioritate presta-

țiilor pentru construcții și reparații, gospodărie comunală și nevoile casnice.

Serviciile au o funcție foarte importantă în îndeplinirea în perioada acestui cincinal, a primei etape din prevederile Programului național de sistematizare a teritoriului și localităților urbane și rurale, extinzându-se în toate localitățile țării rețeaua comercială, de alimentație publică și de prestări de servicii.

Numai pentru dezvoltarea serviciilor de gospodărie comunală vor fi alocate fonduri de investiții cu 25% mai mari decât în perioada 1971—1975, cea mai mare parte a acestora fiind destinată echipării tehnice edilitare a orașelor, dezvoltării rețelei pentru alimentare cu apă și a altor lucrări de urbanizare pentru îmbunătățirea transportului în comun.

Pentru lichidarea rămănelor în urmă manifestate în domeniul prestării unor servicii, care au un rol foarte important în ușurarea muncii femeilor, ca cele pentru spălat și curățat chimic, Consiliul pentru coordonarea și îndrumarea activității de aprovizionare și prestare de servicii către populație a analizat și adoptat recent un program al evoluției imediate și de perspectivă a acestui sector de servicii, de larg interes; program care, prin prevederile sale, constituie un punct de plecare pentru dotarea într-un viitor cit mai apropiat a tuturor localităților țării cu asemenea unități.

Numai în acest an, pentru extinderea numărului de unități prestatoare de acest gen de servicii s-au alocat fonduri de investiții de circa 57 milioane lei, prevăzându-se pentru întreg cincinalul 1976—1980 un volum de investiții de peste 200 milioane lei, prin utilizarea căruia, numărul unităților de spălătorie și curățătorii se va dubla. La sfârșitul acestui cincinal, 47 de localități vor avea pentru prima oară, în dotare, spălătorii și curățătorii chimice.

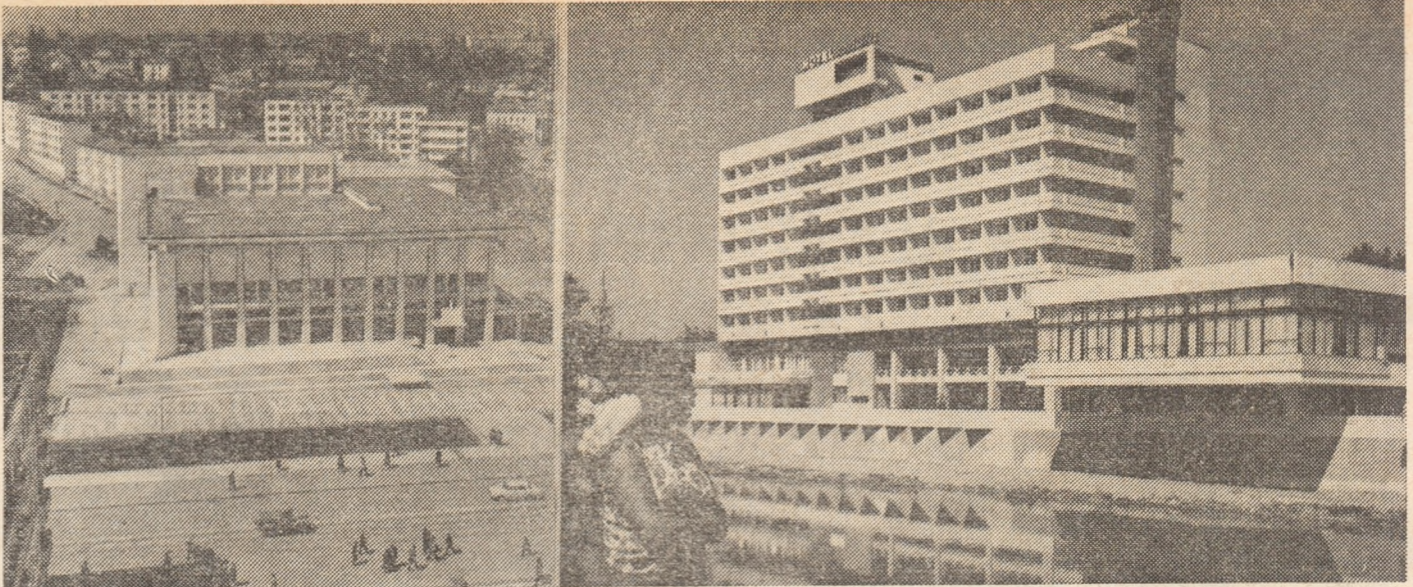
Paralel cu extinderea rețelei de prestări de servicii în toate județele țării se urmărește și diversificarea și modernizarea acestora, lărgirea gamei posibilităților de satisfacere a nevoilor de servicii, urmărindu-se ca în fiecare localitate urbană să funcționeze servicii cu cel puțin 70 de profiluri. O atenție deosebită se va acorda în continuare dezvoltării serviciilor de reparații și întreținere a obiectelor de uz casnic, de prestații la domiciliu.

Serviciile de învățământ vor asigura în acest cincinal pregătirea — în afară de cadrele muncitorești și medii, a 180—200 mii cadre cu studii superioare. Serviciilor de cultură, artă, li se va acorda o atenție și mai mare decât în trecut, ele fiind chemate să contribuie la folosirea rațională a timpului liber al oamenilor muncii, care va crește paralel cu măsurile de reducere a timpului de lucru săptăminal. Societatea va organiza prin dezvoltarea acestor servicii condiții necesare pentru odihnă cit și pentru educație, pentru acumularea unei bogate informații științifice și de cultură generală, pentru lărgirea continuă a orizontului lor de cunoaștere, aceasta constituind o condiție principală a îndeplinirii cu succes a sarcinilor ce stau în fața făuritorilor societății socialiste multilateral dezvoltate.

Totodată, vor fi luate măsuri de îmbunătățire a condițiilor de muncă și de viață în vederea conservării și întăririi sănătății publice. Pentru aceasta, numai în cincinalul actual, vor fi date în folosință 45 spitale noi cu 23 400 paturi, 41 policlinici, precum și alte unități sanitare, ca stații de salvare, centre hematologice, dispensare rurale.

Prin darea în funcțiune a spitalelor generale cu cite 700 de paturi în reședințele județului Arad, Botoșani, Brăila, Ilfov, Mehedinți, Sălaj, Sibiu, toate județele vor beneficia de cel puțin un spital modern de mare capacitate. Se va urmări în același timp îmbunătățirea asistenței sanitare în mediul rural, dotarea cu utilaje și aparatură medicală modernă a tuturor spitalelor.

*) Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de al XI-lea Congres al P.C.R., Editura politică, 1974, pag. 13.

... și asigură satisfacerea multora din trebuințele umane, materiale, biofizice, spirituale, psihice.“

Cu o funcție de o mare însemnătate în creșterea și educarea tinerei generații creșele, căminele și grădinițele, unități importante ale serviciilor sociale, vor spori numeric și din punct de vedere al capacității, și se vor diversifica. În actualul cincinal, se vor asigura 100 000 locuri în creșe, dublându-se în felul acesta, până în 1980, numărul locurilor existente în prezent, 130 000 locuri în grădinițe și cămine. Faptul că pentru fiecare copil aflat în creșă statul alocă în general anual 6 236 lei iar pentru cel din grădiniță 1 730 lei, reflectă atenția deosebită a partidului și statului pentru dezvoltarea serviciilor sociale care constituie pepiniera celei, mai importante bogății viitoare a țării — forța de muncă.

Reducerea timpului de lucru săptămânal, va impulsiona în mod deosebit dezvoltarea turismului — ramură a serviciilor care cunoaște astăzi, aici: în țara noastră cit și pe plan mondial, o dinamică deosebit de accelerată întrecând, în ultimul timp atit ritmurile creșterii celorlalte ramuri de servicii, cit și al unor indicatori economici sintetici ca: venitul național, producția globală industrială, exportul de mărfuri. De exemplu, în 1972 față de 1965, în timp ce încasările din prestații pentru turiștii străini au crescut de 4 ori, iar cele din turismul intern de 3 ori, venitul național, producția globală industrială și exportul au crescut de aproximativ 2 ori.

De altfel, în perspectiva anului 1990, se apreciază că din procentul de 30% constituind populația ocupată în sfera prestații de servicii, 10% va fi ocupată în prestații turistice, adică 3,5% din forța de muncă totală a țării noastre.

Alături de măsuri menite să ducă la creșterea numărului de unități prestatoare de servicii în mediul urban și rural, partidul a arătat necesitatea de a se face eforturi pentru dezvoltarea bazei materiale a sectorului serviciilor publice, pentru creșterea calității prestațiilor, mai ales intensificând munca educativă în rindul lucrătorilor și introducând forme de control asupra calității serviciilor, pentru respectarea tarifelor, înlăturarea speculanților și tuturor celor care obțin pe orice căi beneficii fără efort propriu, fără muncă.

III. Efectele cantitative și calitative ale dezvoltării serviciilor

CUNOAȘTEREA contribuției fiecărei categorii de servicii la creșterea veniturii naționale prezintă o deosebită însemnătate pentru politica repartizării raționale a resurselor materiale și umane de care dispune societatea, așa înci: să se creeze un sector al serviciilor cu o structură care să permită influențarea în sens pozitiv, în cea mai mare măsură a creșterii economice.

În țara noastră s-au intensificat în ultimii ani eforturile în direcția identificării contribuției serviciilor la creșterea economică.

Toate măsurile de legare a învățămîntului și cercetării științifice de producție menționate atit în Programul partidului cit și în cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la prima Conferință națională a cercetării științifice și proiectării, constituie importante premise pentru orientarea acestor ramuri ale serviciilor în direcția creșterii aportului lor la creșterea veniturii naționale în Republica Socialistă România.

În condițiile actuale ale integrării învățămîntului și cercetării cu producția, cuantificarea participării învățămîntului și a cercetării la creșterea veniturii naționale capătă noi sensuri, fiind vorba de o activitate, concomitent, de formare, de creație tehnică și de proiectare, dar și de producție de bunuri materiale care intră direct în circuitul economic. Perfecționarea modelelor matematice privind evoluția învățămîntului, structura acestuia, în funcție de progresul tehnic, de evoluția populației, de posibilitățile societății ar avea desigur influențe pozitive în procesul decizional de perspectivă.

Potrivit calculelor efectuate în cadrul I.C.E., de exemplu, pe baza rezultatelor obținute în urma unui fundamentat studiu efectuat de Steliana Pert, se stabilește că circa 50% din venitul național al României între 1960—1970 a fost creat pe seama muncii calificate. Creșterea calificării contribuie în proporție tot mai mare, la sporul veniturii naționale: cu 16% între 1963—1968, cu 22,8% între 1963—1970, cu 30% între 1960—1970.

O contribuție însemnată la creșterea veniturii naționale aduc și alte servicii al căror aport nu a fost încă cuantificat în țara noastră, ca de pildă ocrotirea sănătății și asistența socială, servicii care contribuie în mod substanțial la suplimentarea forței de muncă a unei țări.

Se știe că prin politica activă în domeniul sănătății, coroborată cu celelalte laturi ale creșterii nivelului de trai, în țara noastră a crescut media speranței de viață a locuitorilor, s-a micșorat mortalitatea, în special cea infantilă, ceea ce a dus la un fond suplimentar de forță de muncă și astfel la un aport mai mare la creșterea veniturii naționale. Evident că măsurile profilactice și terapia mai eficientă au dus la micșorarea pînderii unor boli profesionale și la recuperarea mai rapidă a celor imbolnăviți, ceea ce demonstrează eficiența serviciilor sanitare. Nu ar fi lipsită de interes o cercetare privind eficiența economică și socială asupra serviciilor puse în slujba familiei și celor care se oferă femeilor aflate în activități profesionale, în timpul și în afara serviciului, pentru îndeplinirea funcțiilor acestora de ordin biologic și moral-educativ.

Toate acestea sînt aspecte cantitative economice ale unei probleme care în esență — ca finalitate — este socială, ea exprimînd necesitatea, în fond, de a se stabili gradul de creștere a calității vieții prin intermediul acestei activități, puse nemijlocit în slujba omului și satisfacerii cerințelor sale.

În fapt, există o relație directă între cantitatea și calitatea serviciilor și calitatea vieții oamenilor, a celor care le efectuează și a celor care beneficiază de ele. Sînt o serie de încercări pe plan internațional precum și în țara noastră de a se elabora modele ale calității vieții, în care serviciile ocupă un loc important în ansamblul factorilor care o influențează și care asigură satisfacerea multora din trebuințele umane: materiale, biofizice, spirituale, psihice. Cu cit calitatea serviciilor este mai ridicată, mai adecvată progresului tehnic contemporan, exigențelor raționale și posibilităților reale ale oamenilor muncii, într-un moment dat al dezvoltării, cu atit gradul de satisfacție este mai mare, sub aspectul calității vieții, atit în timpul liber, precum și, sub alt aspect, în cadrul relațiilor interumane și al celor cu mediul înconjurător, natural sau creat de societate. Iată de ce abordarea problemei cantității și calității serviciilor prin prisma matricei calității vieții oferă științelor sociale și desigur și celor economice un teren vast de cercetare care, cu atit mai mult în spațiul orînduirii socialiste, poate fi fecund în rezultate și în măsuri practice, pe fondul de largă cuprindere umanistică al Programului partidului nostru.

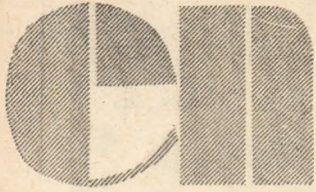
Steliana SANDU

cercetător la Institutul Central de Cercetări Economice

1) Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism, Editura politică, 1975, pag. 79.

2) V. R. Fuchs — The Service economy — New York, 1968, pag. 2.

3) Pierre Massé — Le plan ou l'antihazard — Edition Galimard, 1965, pag. 122.

**ECONOMIE
NATIONALA**

CINCINALUL — ÎNAINTE DE TERMEN!

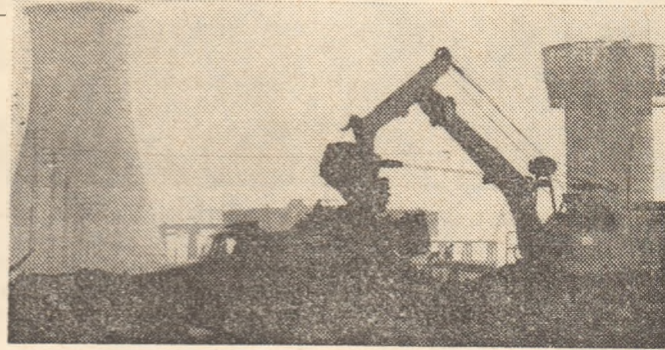
Investițiile: Dinamism — eficiență

SPORIREA APORTULUI CONSTRUCTORILOR LA REALIZAREA INVESTIȚIILOR

ÎN REALIZAREA obiectivelor de amploare ale dezvoltării noastre economico-sociale, investițiile și sectorul de construcții-montaj au un aport prioritar. Astfel, în cadrul efortului general al colectivelor de oameni ai muncii din întreaga țară pentru realizarea actualului cincinal înainte de termen, și activitatea desfășurată de constructori pe șantiere se înscrie cu succese importante în acest început de an.

Din analiza referitoare la realizările obținute în trimestrul I/1975 de către trusturile de construcții-montaj ale Ministerului Construcțiilor Industriale, de exemplu, reiese că planul producției de construcții-montaj a fost îndeplinit și depășit (100,8%), volumul lucrărilor executate în această perioadă reprezentând aproape 25% din prevederile planului anual. O serie de trusturi au obținut însă rezultate superioare realizărilor medii ale trimestrului I, reprezentând față de planul anual 31,5% la Trustul de construcții industriale Brașov; 29% la Trustul de construcții industriale Constanța; 28,4% la Trustul de construcții industriale municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej ș.a.

Activitatea constructorilor în primele 3 luni ale acestui an s-a materializat și în punerea în funcțiune la termen și, în u-

nele cazuri, în devans a numeroase capacități de producție și noi obiective. Printre acestea se înscriu și cele realizate pe șantierele Ministerului Construcțiilor Industriale, din care 13 în devans: capacitățile de la Întreprinderea de vagoane Caracal, de la Întreprinderea de chimizare grăsimilor București, secția de piese forjate din cadrul Întreprinderii de autoturisme Pitești, cea de confecții meta-

lice de la Întreprinderea de utilaj chimic Borzești ș.a. Dacă în faza de pregătire a investițiilor un rol important au beneficiarii, proiectanții, furnizorii de utilaje tehnologice și de materii prime, în procesul de execuție propriu-zisă a lucrărilor, perfecționarea muncii constructorilor devine hotărâtoare. Dată fiind importanța acestui din urmă aspect, am urmărit analizarea citorva probleme:

- DOTAREA UNITĂȚILOR DE CONSTRUCȚII
- CUM SE UTILIZEAZĂ PARCUL DE UTILAJE
- SOLUȚII PENTRU INDUSTRIALIZAREA LUCRĂRIILOR.
- PRIORITĂȚI ALE SPORIRII EFICIENȚEI ÎN CONSTRUCȚII ÎN PERSPECTIVA ANILOR '80.

Dezvoltarea bazei tehnico-materiale a șantierelor

APORTUL organizațiilor de construcții-montaj în realizarea obiectivelor de investiții a determinat dezvoltarea într-un ritm rapid a bazei tehnico-materiale a șantierelor în anii actualului cincinal. Au fost alocate ramurii construcțiilor importante fonduri de investiții, volumul realizat în primii trei ani ai acestui cincinal fiind superior celui înregistrat în perioada 1966—1970, iar volumul planificat pentru anul 1975 reprezentând 158% față de 1970 (tabelul nr. 1). Pe această bază s-a realizat o dezvoltare însemnată a capacității de producție a unităților de construcții-montaj, creșteri importante ale indicelui de dotare.

Caracteristicile principale ale dotării în primii patru ani ai actualului cincinal se pot sintetiza în creșterea însemnată a numărului fizic al mașinilor, utilajelor de construcții și al mijloacelor de transport, concomitent cu sporirea capacității medii a acestora, diversificarea gamei de mașini și utilaje cu parametri tehnici superiori. Asigurarea unor mașini specializate de mare capacitate — încărcătoare pe pneuri, buldozere, excavatoare hidraulice, macarale pe pneuri etc. Creșterea în continuare a gradului de dotare a șantierelor —

acțiune pentru care sînt prevăzute importante fonduri — va permite mărirea capacității medii anuale totale a mașinilor de construcții la 1 000 de muncitori și apropierea în acest fel de nivelurile înregistrate în alte țări.

Deși pe majoritatea șantierelor utilajele de construcții au fost corespunzător folosite, în unele cazuri reține atenția faptul că utilizarea parcului se situează cu mult sub posibilități. Printre cauzele care au determinat înregistrarea și în anul 1974 a unor indici nesatisfăcători în utilizarea parcului de mașini, utilaje de construcții și mijloace de transport pot fi evidențiate:

- lipsa unor piese de schimb — îndeosebi la excavatoare hidraulice, autobasculante și automalaxoare de beton;
- exploatarea necorespunzătoare pe șantiere a unor mașini și utilaje, datorită neamenajării drumurilor de șantier și a căilor de acces la obiectele de construcții;
- desfășurarea unei activități necorespunzătoare în întreținerea și repararea utilajelor;
- preocupări insuficiente pentru pregătirea și specializarea cadrelor de exploatare.

În scopul remedierii acestor deficiențe s-au adoptat măsuri care vizează îmbunătățirea organizării echipelor de întreținere și revizii de pe șantiere, realizarea reparațiilor capitale ale utilajelor conform prevederilor din grafice, extinderea lucrului în două schimburi, îndeosebi la excava-

toare, buldozere, macarale grele, mijloace de transport de mare capacitate. Este urmărită, de asemenea, îmbunătățirea activității de aprovizionare cu piese de schimb și extinderea, acolo unde este posibil, a confecționării unor piese de schimb în atelierele proprii ale trusturilor, creșterea substanțială a volumelor de lucrări ce se

Tabelul nr. 1

Dezvoltarea bazei tehnico-materiale în sectorul construcțiilor, în anii actualului cincinal

	1970	1971	1972	1973	1974	plan 1975
Investiții în remura construcțiilor	3595	4290	4448	4148	4873 ^{x)}	5700
- din care: utilaje și instrumente	3131	3904	4118	3533		
Fonduri fixe puse în funcțiune în remura construcțiilor	3432	4218	4373	3938		

x) Investiții realizate numai din fondurile statului.

vor executa de către stațiile de utilaj și transport, extinderea acordului global etc.

Sporirea gradului de mecanizare a execuției lucrărilor de construcții-montaj a constituit o preocupare de prim ordin. Astfel, în condițiile unei dinamici rapide a producției de construcții-montaj, a creșterii volumelor de lucrări ce au revenit la un milion de lei producție, gradul de mecanizare a lucrărilor a înregistrat creșteri continue (tabelul nr. 2), urmînd să atingă niveluri și mai ridicate în anul 1975.

Tabelul nr.2

Evoluția gradului de mecanizare a lucrărilor

Executat mecanizat față de total lucrări în antrepriză (%)

	1965	1970	1971	1972	1973
Lucrări de pământ					
- săpare	84,6	88,7	88,9	89,3	90,7
- transport	89,7	92,8	92,9	94,7	94,3
Lucrări de beton (mecanizare complexă)	...	73,5	75,5	77,5	82,8
Manipularea agregatelor	65,6	84,2	85,0	85,5	86,4

Din analiza evoluției gradului de mecanizare la un număr mai mare de genuri de lucrări de construcții reiese că în această perioadă, la noi ca și în alte țări socialiste, mecanizarea lucrărilor s-a axat îndeosebi pe înlocuirea într-o proporție cât mai ridicată a muncii manuale la lucrările grele cu un consum mare de muncă — lucrări de pământ, de beton, de încărcări-descărcări de materiale de construcții (tabelul nr. 3). Trebuie precizat însă că programul de dotare nu a fost realizat în totalitate, existând în unele cazuri rămăneri în urmă în asimilarea unor noi tipuri de mașini și utilaje. În asigurarea sculelor, dispozitivelor și mijloacelor de mică mecanizare. Ca urmare, se constată că la anumite lucrări, îndeosebi la cele de finisaje în construcții (tencuiei, zugrăveli, vopsitorii), creșterea gradului de mecanizare a fost lentă.

PRINCIPALELE TENDINȚE ÎN MECANIZAREA LUCRĂRILOR DE CONSTRUCȚII-MONTAJ ÎN PERIOADA 1976—1980

● dezvoltarea mecanizării simple la lucrările cu grad de mecanizare redus: finisaje care reprezintă circa 50% din totalul manoperei necesare execuției clădirilor de locuit și social-culturale și circa 25% la construcții industriale, săpături în spații înguste, fundații de adâncime, finisarea taluzelor, săpături de șanțuri ș.a.;

● extinderea mecanizării complexe la unele procese de lucru, îndeosebi la lucrările de pământ, de betoane, de încărcări-descărcări, prin asigurarea unor complete de mașini care să permită executarea mecanizată a tuturor operațiunilor ce compun procesul tehnologic. Aceasta va face posibilă trecerea în perspectivă la mecanizarea complexă a execuției unor obiecte de construcții;

● adoptarea unor tehnologii perfecționate de execuție a lucrărilor de construcții-montaj orientate spre mecanizarea într-un grad cât mai ridicat a proceselor de lucru;

● perfecționarea programării execuției lucrărilor, astfel încât să se asigure fronturi de lucru corelate cu capacitatea de producție a mașinilor, utilajelor și mijloacelor de transport aflate în dotarea unităților de construcții.

Această stare de lucruri a fost favorizată în trecut și de lipsa de concentrare a producției unor asemenea utilaje în întreprinderi specializate, care să le realizeze în întreaga gamă sortimentală și în cantitățile necesare construcțiilor. La aceasta s-au adăugat și întârzierile în asimilarea în producție a unor noi tipuri de utilaje și scule specifice lucrărilor de finisaj (mașini de tencuie, de preparare a materialelor de zu-

grăveli vopsitorii și chituri, aparate de zugrăvit electrice etc.). Aceasta nu explică însă gradul de utilizare scăzut al utilajelor de acest gen aflate pe șantiere.

Necesitatea îmbunătățirii activității a determinat adoptarea — în unitățile producătoare și pe șantiere — a unor programe complexe de măsuri care se referă în principal la intensificarea ritmurilor de asimilare a mașinilor și dispozitivelor de finisat și creșterea producției acestora, pregătirea mecanicilor pentru o utilizare corespunzătoare a noilor mașini, elaborarea și extinderea unor soluții noi, bazate pe înlocuirea finisajelor umede cu cele uscate (plăci ceramice, tapete, parchete, covoare p.v.c. lipite cu adezivi etc.); asigurarea unor noi materiale de finisaj.

Prin complexul de măsuri adoptat se creează premisele realizării prevederilor documentelor Congresului al XI-lea al partidului de industrializare a tuturor lucrărilor desfășurate în ramura construcțiilor, urmărindu-se în acest sens ca în cinciinalul 1976—1980 să se asigure mecanizarea integrală a principalelor procese de execuție.

Priorități în sporirea gradului de prefabricare

DEZVOLTAREA prefabricării construcțiilor a constituit o altă modalitate principală de creștere a industrializării lucrărilor în anii 1971—1974. O influență favorabilă în sporirea gradului de prefabricare a avut-o atât extinderea tipizării elementelor și obiectelor de construcții, cât și dotarea unităților de execuție cu un număr mai mare de mașini de ridicat cu performanțe tehnice superioare.

Din analiza evoluției gradului de prefabricare reiese faptul că s-au înregistrat creșteri mai însemnate la lucrările pentru clădiri de locuit, social-culturale și mai reduse la construcții industriale, alimentare cu apă și canalizări. La lucrările de construcții s-a acționat în principal în direcția extinderii prefabricării betonului — simplu, armat, precomprimat — precum și a unor elemente din metal, elemente combinate, etc. În acest scop s-a dezvoltat în ritm rapid producția industrială a prefabricatelor de beton de la 2284 mii mc în 1970 la 3412 mii mc în 1973 (creștere de 49%). O dinamică ascendentă au înregistrat și volumele de beton prefabricat din producția secundar-industrială a unităților de construcții, care numai în unitățile Ministerului Construcțiilor Industriale a marcat în anul 1974 o creștere de peste 70% față de anul 1970.

Un ritm intens s-a înregistrat și în creșterea gradului de prefabricare la lucrările de montaje tehnologice și la instalații. Extinderea preasamblării la sol pe șantiere a unor blocuri și subsansamble tehnologice din ce în ce mai mari, asamblarea în unele uzine constructoare a unor părți componente, de dimensiuni mari, ale utilajelor și dotarea unităților cu mijloace de transport și de ridicat de capacități sporite, au creat condiții pentru creșterea prefabricării lucrărilor de montaj. La instalații, gradul de perfecționare înregistrat variază în limite mai largi pe genuri de lucrări, un grad mai ridicat obținându-se la lucrările de ventilații și mai redus la lucrările de instalații electrice, de încălzire și tehnico-sanitare, datorită în special soluțiilor foarte variate prevăzute în proiectele de execuție

**Cinciinalul — înainte de termen!
DIN CRONICA ÎNTRECERII**

Oamenii muncii din întreaga țară întimpină ziua de 1 Mai cu noi succese în întrecerea socialistă. Rezultatele avântului sportiv în muncă se materializează, zi de zi, în importante cantități de produse peste plan.

● În primele trei luni ale anului, industria siderurgică a furnizat economiei naționale peste sarcinile de plan aproximativ 18 000 tone coals metalurgic, 28 000 tone fontă, 38 000 tone de oțel, mai mult de 50 000 tone laminate finite pline din oțel, 1 800 tone țevi și tot atâtea tone de aluminiu.

● Colectivul Întreprinderii de foraj-extracție Brăila, care a chemat la întrecere socialistă pe anul 1975 toate colectivele schelelor din țară, a forat în primul trimestru al anului, peste prevederi, aproape 4 800 metri liniari și a extras 2,6 milioane metri cubi gaze de sondă și însemnate cantități de țifei.

● Lucrătorii Întreprinderii electrocentrale Mureș, unitate care asigură 15% din întreaga cantitate de energie electrică a țării, au furnizat, peste prevederile primului trimestru, 73 milioane kWh energie electrică, în condițiile reducerii consumului de combustibil convențional cu peste 1 500 tone. Hotărât să îndeplinească cinciinalul înainte de termen, colectivul acestei unități furnizează acum energie electrică în contul celei de a II-a decade a lunii decembrie, avans materializat în 3,7 miliarde kWh energie electrică.

● Întreprinderea „Electroputere” din Craiova a intrat în cel de-al II-lea trimestru cu o producție marfă și globală suplimentară în valoare de 11 000 000 lei, sumă egală cu cea prevăzută în angajamentul asumat în întrecere, în întimpinarea zilei de 1 Mai.

● Muncitorii, inginerii și tehnicienii Trustului petrolului din Pitești, care își desfășoară activitatea pe raza județelor Argeș, Olt, Vâlcea și Dimbovița, au consemnat în bilanțul realizărilor lor pe primul trimestru al anului în curs însemnate sporuri de producție. Astfel, depășind viteza de lucru planificată cu peste 20% și reducând timpul neproductiv la aproape jumătate față de perioada corespunzătoare a anului trecut, sondorii din sectorul de foraj au săpat suplimentar 6 000 m liniari, ceea ce reprezintă echivalentul a 3 sonde de adâncime medie.

● Chimistii Combinatului de la Ișalnița, care în primul trimestru au obținut, peste plan, mai mult de 5 000 t îngrășământ azotoase în substanță activă și alte sortimente, și-au realizat integral angajamentele asumate până la 1 Mai și circa jumătate din cele cuprinse în chemarea la întrecere socialistă adresată la începutul anului unităților producătoare de îngrășăminte chimice din țară. Datorită acestui fapt, chimistii craioveni și-au reconsiderat angajamentele inițiale. La producția globală, de exemplu, aceștia au hotărât să sporească de la 30 000 000 lei la 50 000 000 lei angajamentul cuprins în chemarea amintită, iar la producția marfă de la 25 000 000 la 35 000 000 lei, valori ce se vor obține în condițiile unor importante sporuri, îndeosebi la producția de îngrășăminte.

(la instalații de încălzire 25% în 1974, la ventilații 80%, la instalații electrice 15%, iar la cele tehnico-sanitare 25%).

Prin măsurile adoptate în ultimul timp va fi extinsă tipizarea în proiectarea acestor instalații și se vor dezvolta cores-punzător atelierele de pe marile șantiere, creindu-se în acest mod condiții pentru sporirea în ritm mai rapid a prefabricării elementelor din aceste instalații.

Creșterea continuă a gradului de prefabricare a construcțiilor va constitui și în cincinalul 1976—1980 direcția principală în realizarea unui nivel ridicat de industrializare a lucrărilor, conturându-se în acest sens următoarele tendințe :

- extinderea în ritm mai rapid și diversificarea prefabricatelor din producția industrială, concomitent cu ridicarea substanțială a nivelului lor de finisaj ;
- utilizarea pe scară mai largă a elementelor de beton armat cu rezistențe superioare ;
- extinderea elementelor prefabricate combinate (de construcții și instalații și a elementelor spațiale complexe) ;
- realizarea unor ritmuri mai rapide de creștere a prefabricării la clădirile de locuit, civile și la lucrările de instalații.
- fabricarea într-o proporție mai ridicată de către uzinele constructoare a unor blocuri și subsansamble mari de instalații tehnologice.

Perfecționarea tehnologiilor de execuție

ÎNCĂ DIN FAZA de concepție s-a realizat în anii acutalului cincinal o mai bună concordanță între soluțiile constructive adoptate și progresul înregistrat în tehnologiile de execuție. De asemenea, în unitățile de construcții preocupările privind perfecționarea tehnologiilor au cuprins o gamă largă de procese de producție — de la fundații până la montaje tehnologice, instalații și izolații.

Tabelul nr 3

Gradul de mecanizare la unele lucrări (în 1973)

	in %		
	Lucrări de pământ	Lucrări de încărcări-descărcări	Lucrări de sătării
România	87,1	79,2	41,9
Bulgaria	86,5	89,5	58,7
Cehoslovacia	84,1	80,3	39,1
R.D. Germană	93,5	93,8	...
Polonia	96,5	82,1	31,4
Ungaria	86,1	...	34,2
U.R.S.S.	99,2	96,3	73,1

x) pentru 1972

În ceea ce privește lucrările de construcții, se remarcă atenția deosebită care a fost acordată perfecționării tehnologiilor de realizare a betoanelor armate monolite care, cu toată creșterea gradului de prefabricare, dețin încă o pondere importantă în totalul betonului armat, în special la construcții industriale (cca. 71—73% în 1973). Întrucât se apreciază că și în viitor ponderea betonului armat monolit — deși în scădere — se va menține la un nivel ridicat, se vor intensifica preocupările pentru adoptarea unor tehnologii industrializate de execuție a lucrărilor din aceste betoane. De altfel, experiența țărilor dezvoltate in-

dustrial arată că pe această cale s-a obținut o creștere a productivității muncii la lucrările respective de circa 3—4 ori mai mare față de tehnologiile tradiționale utilizate anterior. În acest scop vor continua acțiunile de perfecționare a tehnologiilor și de creștere a mecanizării pe întregul lanț al procesului de execuție a betonului armat monolit.

Concomitent s-au intensificat acțiunile privind perfecționarea tehnologiilor de execuție și la alte lucrări de construcții. Astfel la lucrările de finisaj s-a urmărit înlocuirea într-o proporție mai mare a finisajelor umede, care necesită un consum mare de manoperă, cu finisajele uscate, folosindu-se în acest scop materiale aplicate prin lipire cu adezivi ; s-au îmbunătățit tehnologiile de execuție a fundațiilor de adincime, a betoanelor precomprimate, de glisare etc.

De atenție s-a bucurat și îmbunătățirea substanțială a tehnologiilor privind transportul și manipularea materialelor, urmărindu-se executarea într-o concepție unitară a acestui proces, de la producător și până la locul de punere în operă pe șantierul de construcții — deoarece prin utilizarea tehnologiilor tradiționale se înregistrau pierderi însemnate de materiale (la ciment 8—10%, la cărămizi 28—30%). În cincinalul următor urmează să se extindă pe scară largă tehnologiile moderne în acest domeniu, acțiunile fiind orientate către creșterea în ritm rapid a gradului de pachetizare, paletizare și containerizare a materialelor de construcții-montaj, introducerea și apoi extinderea sistemului de distribuire la locul de punere în operă în completuri de materiale, pe activități și părți de obiecte, asigurarea unor mașini și mijloace de transport adecvate proceselor respective.

Creșterea productivității muncii

CREȘTEREA continuă a eficienței economice a activității de construcții-montaj a constituit un obiectiv permanent al tuturor măsurilor și acțiunilor adoptate în anii actualului cincinal în întreg sectorul de construcții. Astfel, productivitatea muncii a înregistrat o dinamică rapidă, nivelul din anul 1974 fiind cu 35,4% mai mare față de cel din anul 1970, cu un ritm mediu anual de creștere în perioada 1971—1974 de 7,9%, superior celui înregistrat în alte ramuri ale economiei. Este de subliniat faptul că această creștere s-a obținut nu prin intensificarea efortului fizic, ci prin ridicarea substanțială a gradului de industrializare a producției, prin perfecționarea metodelor de organizare, prin creșterea eficienței în activitatea de conducere a unităților de construcții, prin extinderea muncii în acord global — care, de exemplu, în unitățile Ministerului Construcțiilor Industriale a crescut de la 30% în anul 1970 la 69,8% în decembrie 1974.

Directivile Congresului al XI-lea al partidului prevăd sarcini sporite de creștere a productivității muncii, nivelul ce va trebui realizat în anul 1980 reprezentând 150—156% față de 1975 (considerat 100) și o dublare față de anul 1972, cu un ritm mediu de creștere pe perioadă de 8,4—9,4%. Aceasta înseamnă practic că întregul spor al producției de construcții-montaj din anul 1980 se va obține exclusiv pe baza creșterii productivi-

DIRECȚII PRIORITARE ÎN MODERNIZAREA BAZEI TEHNICO-MATERIALE A RAMURII CONSTRUCȚII ÎN CINCINALUL VIITOR :

- asimilarea și producerea în țară a unor utilaje de construcție de capacități sporite și a unor mașini specializate pentru anumite procese de producție ;
- realizarea (asimilare și fabricare) unor mașini pentru orice fel de teren, precum și a unor mașini dotate cu multiple echipamente adecvate executării unor lucrări de volume reduse și în spații înguste ;
- creșterea gradului de mobilitate al mașinilor, a universalității acestora, îmbunătățirea parametrilor ergonomici și a fiabilității ;
- asigurarea unei game extinse și în cantități sporite de unelte portabile, acționate electric sau pneumatic, specifice executării lucrărilor de asamblare și montaj și celor de volum mic și în spații înguste ;
- îmbunătățirea substanțială a exploatarei, întreținerii și reparării mașinilor și utilajelor de construcție în scopul creșterii indicilor de activizare, de folosire și de schimb ;
- perfecționarea pregătirii mecanicilor și specializarea acestora astfel încât să poată asigura o bună exploatare a utilajelor modernizate și a noilor tipuri ce urmează a se asimila.

tății muncii, numărul lucrătorilor din construcții în anul respectiv urmînd să fie aproape egal cu cel existent în anul 1975. Pentru a se realiza acest ritm vor trebui intensificate acțiunile privind îndeplinirea integrală a întregului ansamblu de măsuri cuprins în „Programul cadru minimal privind dublarea productivității muncii în construcții în următorii cinci ani și scurțarea duratelor de execuție a investițiilor” din cadrul Ministerului Construcțiilor Industriale. Principalele domenii de acțiune ale acestui program sînt : îmbunătățirea concepției de proiectare a construcțiilor, extinderea gradului de mecanizare a lucrărilor de construcții-montaj, mecanizarea operațiunilor de manipulare și transport a materialelor, perfecționarea conducerii și organizării producției și a muncii, întărirea ordinii și disciplinei pe șantiere, ridicarea nivelului tehnic și profesional al lucrătorilor din construcții, creșterea cointeresării și îmbunătățirea condițiilor de muncă și viață ale constructorilor etc.

Unele rezultate pozitive s-au înregistrat și în ceea ce privește reducerea continuă a cheltuielilor la 1 000 lei producție de construcții-montaj, dar trebuie menționat că ele au fost gravate destul de mult de cheltuieli neproductive — penalizări, amenzi locații, dobinzi majorate — precum și de gospodărirea necorespunzătoare în unele cazuri a materialelor de construcții.

Întrucît și în cincinalul 1976—1980, sporirea eficienței rămîne o coordonată principală a producției, acțiunile privind creșterea în ritm rapid a productivității muncii, reducerea costurilor de producție, îmbunătățirea calității lucrărilor, folosirea cu randamente superioare a fondurilor fixe de pe șantiere, a tuturor resurselor materiale și umane, se situează în continuare ca obiective prioritare pentru întreaga activitate de construcții-montaj, pentru toți factorii implicați.

A. DRAGOMIR

O preocupare mereu actuală:

GOSPODĂRIREA JUDICIOASĂ A FONDURILOR MATERIALE ȘI BĂNEȘTI

RECENT, Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. a analizat rezultatele obținute în activitatea de control financiar-bancar și a trasat ministerelor, centralelor și întreprinderilor sarcini pe linia asigurării ordinii și disciplinei în gospodărirea fondurilor, combaterii oricăror manifestări de risipă, folosirii judicioase a resurselor financiare. Pentru înfăptuirea lor, este necesar să se accentueze latura preventivă a controlului financiar-bancar în vederea utilizării eficiente a mijloacelor circulante și a fondurilor de investiții, a fondurilor valutare, pentru încadrarea riguroasă a activității financiar-bancare în disciplina financiară și de plan, în prevederile legale.

Totul pentru un regim sever de economii

ÎN INFĂPTUIREA politicii sale, partidul nostru pornește de la concepția că societatea socialistă multilateral dezvoltată presupune o economie avansată, cu înaltă eficiență, capabilă să valorifice superior potențialul material și uman al țării.

Creșterea eficienței economice — problemă centrală a întregii activități, pe baza căreia se asigură dezvoltarea rapidă a economiei și ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului — solicită și întărirea controlului financiar-bancar, aceasta constituind una din preocupările directe ale conducerii partidului nostru, personal ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului.

O dovadă elocventă în acest sens o constituie lucrările Conferinței activului de partid și de stat din domeniile finanțelor, prețurilor și retribuirii muncii, în care s-au dezbătut într-un spirit critic și cu exigență partinică modul în care activitatea din aceste domenii influențează procesele economice, precum și sarcinile și măsurile ce trebuie luate pentru creșterea continuă a rolului controlului financiar-bancar în economie.

Avem astăzi un cadru organizatoric responsabil, un ansamblu de legi pentru toate domeniile de activitate economică și financiară, printre care menționăm Legea finanțelor și Legea controlului financiar preventiv, care conferă cadrelor financiar-contabile și celor de control financiar din întreaga economie instrumente perfecționate cu care să poată acționa în mod eficient pentru preîntâmpinarea angajării unor fonduri fără justificare economică, pentru realizarea unui regim sever de economii, într-un cuvânt pentru gospodărirea mai judicioasă a avuției naționale.

Cu toate acestea, dezbaterile au relevat că în unele unități au loc încă frecvente cazuri de angajări de fonduri fără justificare economică, imobilizări de mijloace materiale și financiare, risipă și lipsă de răspundere în cheltuirea banului public, față de care organele de control financiar-bancar nu manifestă suficientă exigență în tragerea la răspundere a celor care se fac vinovați de slaba gospodărire a avuției obștești.

Pe bună dreptate spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea ținută la încheierea lucrărilor Conferinței activului de partid și de stat din domeniile finanțelor, prețurilor și retribuirii muncii că: **„Nu putem să nu atragem atenția asupra faptului că controlul financiar este, uneori,**

mai mult constatativ decât preventiv. El se face, de regulă, după efectuarea cheltuielilor și chiar și atunci superficial, nu cu un caracter de fond“.

Iată de ce este necesară întărirea continuă a răspunderii tuturor celor care angajează sau decid utilizarea de valori materiale și bănești, pentru exercitarea unui control riguros și ferm care să ducă nu numai la descoperirea lipsurilor și neajunsurilor, ci și la stabilirea măsurilor de îmbunătățire a muncii. Întărirea controlului financiar în etapa actuală se impune cu atât mai mult cu cât, așa după cum este cunoscut, cu toate rezultatele pozitive obținute în economie în anul 1974, în unele sectoare de activitate se mențin o seamă de neajunsuri care au condus în ultimă instanță la nerealizarea unor indicatori economico-financiarți la nivelul prevederilor din plan.

Existența acestei situații este determinată de insuficiența preocupare din partea factorilor de răspundere din unele întreprinderi, centrale și ministere și a organelor financiar-contabile și de control financiar-bancar pentru gospodărirea eficientă a fondurilor. Să luăm, de exemplu, activitatea de aprovizionare.

Datorită practicii unor întreprinderi de a face aprovizionări, oricum și oricât, folosind principiul „mai bine să prisosească decât să nu ajungă“, cât și lipsei de fermitate a unor contabili șefi, se imobilizează fonduri însemnate.

De pildă, sint unități care achiziționează utilaje neprevăzute în documentația tehnică, nerespectând în acest fel, condițiile legale de finanțare; de asemenea, sint situații când, datorită unor verificări și controale superficiale din partea organelor din ministere asupra fișelor tehnice de import întocmite de întreprinderi și centrale, s-au angajat fonduri valutare și s-au efectuat aprovizionări peste nevoi, pentru perioade mari de timp.

Sint și cazuri când unele întreprinderi, în loc să ia măsuri pentru prevenirea formării de stocuri supranormative, fără mișcare sau cu mișcare lentă, să se preocupe efectiv de valorificarea și lichidarea acestora, folosesc practica de a „vinde“ bazelor județene de aprovizionare și desfacere materiale și piese de schimb din aceste stocuri fără ca în realitate să iasă din incinta unităților în cauză, pentru ca în perioada imediat următoare să le „recumpere“ în cea mai mare parte, plățind sub formă de comision sume destul de importante, cu care se încarcă nejustificat cheltuielile de producție.

Deficiențele în exercitarea controlului financiar preventiv se reflectă și în numărul mare de documente respinse la

plată, îndeosebi pentru aprovizionări neraționale, neeconomicoase și neoportune. datorită, în mare măsură, lipsei de analiză din partea unor șefi de compartimente, precum și neluării unei poziții ferme și hotărâte de către contabilii șefi din unități față de astfel de situații. La acestea trebuie adăugate și aprobările date, în multe cazuri cu ușurință, de către conducătorii unităților care, adeseori, fără o analiză atentă a documentelor și fenomenelor respective, angajează diverse plăți pentru operațiuni ce nu sint oportune, necesare și economicoase. Din controalele efectuate în domeniul utilizării fondurilor de retribuire a muncii s-au constatat, de asemenea, o seamă de neajunsuri și abateri de la dispozițiile legale în vigoare.

În domeniul investițiilor sint încă frecvente atit cazuri de încălcări ale disciplinei financiare și de plan, cât și aspecte de utilizare neeficientă a fondurilor alocate în acest scop. Compartimentele de specialitate ale beneficiarilor de investiții uneori nu dovedesc o cunoaștere temeinică a legislației, altele o ignoră, iar controlul financiar preventiv nu acționează cu suficientă competență.

Deseori se angajează fonduri și se fac cheltuieli fără o fundamentare temeinică a oportunității și eficienței lucrărilor, se execută obiective cărora ulterior li se dă o altă destinație decât cea prevăzută în documentația tehnico-economică, se irosesc fonduri pentru lucrări care se dovedesc a nu fi necesare sau oportune. Sint, de asemenea, situații în care datorită neasigurării în timp util a tuturor condițiilor cerute de lege, se încep lucrări de investiții fără finanțarea deschisă, de multe ori plățile fiind făcute din fondurile de producție, sau se execută lucrări de investiții cu caracter neproductiv, interzise expres prin lege și care, în mod nelegal, sint suportate din fondurile de producție.

Aceste aspecte negative s-au constatat și în utilizarea fondurilor destinate executării lucrărilor de organizare a șantierelor de construcții-montaj. Însemnate fonduri de organizare de șantier sint irosite pentru transporturi nejustificate, determinate de amplasarea spațiilor de cazare în construcții provizorii la distanțe mari față de punctele de lucru, pentru transporturi peste distanțele legale sau în localități urbane. În alte cazuri fondurile de organizare de șantier sint folosite pentru executarea unor construcții noi și amenajări la construcții existente care nu au nimic comun cu organizarea de șantier propriu zisă. Deseori, cheltuielile efectuate pentru lucrările de organizare a șantierelor depășesc costurile de deviz, datorită îndeosebi risipei de materiale, utilizării neraționale a forței de muncă, unor manipulări neeconomicoase etc., aceasta și ca urmare a neefectuării unui control financiar preventiv exigent.

O mai mare fermitate și răspundere trebuie să se imprime controlului financiar preventiv și asupra cheltuielilor neeconomicoase, al căror nivel este încă foarte ridicat.

Cheltuirea cu eficiență a fondurilor

CONTROALELE efectuate de organele Curții Superioare de Control Financiar și ale Ministerului Finanțelor în anul 1974 au scos în evidență faptul că direcțiile financiare și de prețuri din ministere și celelalte organe și organizații centrale au adus un aport substanțial la introducerea unei mai mari discipline și ordinii în folosirea mijloacelor materiale și bănești, în îndeplinirea indicatorilor economici și financiari. În același timp însă, în activitatea compartimentelor respective continuă să se manifeste unele neajunsuri încă din faza de întocmire a lucrărilor de planificare financiară, ca urmare a insuficienței aprofundării a unor situații din întreprinderi, a nemobilizării depline a resurselor existente în vederea stabilirii unor indicatori corelați cu posibilitățile unităților.

Așa, de exemplu, cu prilejul planificării mijloacelor circulante pe unități, unele organe centrale nu acordă în toate cazurile o suficientă atenție analizei documentațiilor primite, din care cauză unele întreprinderi dispun de mijloace mai mari decât nevoile reale, datorită supraevaluării necesarului, iar altele întâmpină greutăți din cauza subevaluării acestuia. De asemenea, în utilizarea creditelor bugetare sînt numeroase cazurile în care organele centrale nu efectuează un control financiar preventiv exigent pentru eliminarea unor cheltuieli nejustificate, îndeosebi asupra documentațiilor privind dotarea cu obiecte de inventar de natura fondurilor fixe.

În conformitate cu prevederile Legii nr. 2/1973, în anul 1974, Curtea Superioară de Control Financiar a instituit controlul financiar preventiv prin organele proprii la 11 ministere și organe centrale. Din exercitarea acestui control a rezultat că există încă posibilități însemnate pentru o mai rațională folosire a fondurilor ce se administrează la acest nivel; numai prin acordarea unei atenții deosebite acestei probleme pot fi evitate situații de genul celor care au necesitat oprirea efectuării unor operații sau corectarea acestora atunci cînd nu aveau bază legală sau nu erau eficiente și în acest fel să se obțină disponibilizarea sumelor aferente.

Toate acestea denotă că și la nivelul ministerelor se cere o mai mare exigență din partea organelor de specialitate care

propun sau avizează angajarea cheltuirii unor fonduri, în luarea de măsuri pentru evitarea unor cazuri de slabă gospodărire a mijloacelor materiale și bănești.

Identificarea și mobilizarea tuturilor rezervelor din unități

UN ROL DEOSEBIT de important revine controlului financiar intern care, potrivit normelor legale în vigoare, are sarcina să asigure controlul gestionar de fond asupra gospodăririi mijloacelor materiale și bănești în vederea identificării și mobilizării rezervelor, prevenirii, descoperirii și recuperării pagubelor. În activitatea desfășurată în anul 1974 de către aparatul de control financiar intern, s-au obținut, pe ansamblu, unele rezultate superioare celor din anul precedent, care în principal se referă la întărirea apărării integrității avutului obștesc, prevenirea producerii de noi prejudicii, reintegrarea în circuitul economic a unor stocuri supranormative sau peste necesar etc.

Problematika abordată în acest articol a făcut obiectul unei consfătuiri de lucru organizate de Curtea Superioară de Control Financiar împreună cu Ministerul Finanțelor la care au participat reprezentanți ai conducerilor ministerelor, organelor și organizațiilor centrale, directori ai compartimentelor financiar-contabile, șefi ai corpurilor de control financiar intern, președinți ai comisiilor financiar-bancare teritoriale și alte cadre cu munci de răspundere în domeniul controlului financiar-bancar.

Aportul acestor organe la buna gospodărire a mijloacelor materiale și bănești nu este încă pe măsura necesităților, în sensul că nu întotdeauna sprijină conducerile unităților în depistarea cauzelor care influențează negativ bunul mers al activității financiar-gestionare și în stabilirea de măsuri pentru prevenirea lor în viitor.

Ministerelor și celorlalte organe centrale le revine sarcina de a lua măsuri pentru repartizarea judicioasă a aparatului de control pe unități, ținînd seama de volumul activității, numărul gestiunilor și situația economică financiară a acestora.

Sînt cazuri cînd la nivelul conducerii unor ministere și unități subordonate nu s-a acordat importanța cuvenită cel puțin

încadrării compartimentelor de control financiar intern cu personal calificat și cu experiență, ocupării posturilor vacante, cu cadre fine, atît de necesare acestei activități. Ba mai mult, uneori organele de control financiar intern au fost folosite pentru alte activități decît cele de control.

Eficiența unui control este determinată în bună măsură de modul în care cadrele de conducere se preocupă de cunoașterea rezultatelor fiecărei verificări, de analiza critică a conținutului actelor de control și de urmărirea valorificării operative a constatărilor, precum și de aplicarea măsurilor stabilite. Or, nu sînt puține cazurile în care în unități și în centrale nu se cunosc în timp util lipsurile și neajunsurile din activitatea compartimentelor și unităților din subordine, cînd nu se valorifică la termen și în bune condiții materialele de control, nu se iau cele mai eficiente măsuri.

O latură esențială de îmbunătățire permanentă a activității de control financiar intern o constituie munca de îndrumare și verificare a aparatului din sistemul propriu fiecărui minister sau organ central. Deși aceasta oferă posibilitatea cunoașterii și influențării directe a muncii, efectuării unor schimburi utile de experiență în folosirea unor metode moderne de control, totuși în prezent acestei probleme nu i se acordă atenția cuvenită.

Orientare, îndrumare și coordonare unitară a organelor de control

ÎN CADRUL consfătuirii s-au făcut o serie de propuneri cu privire la mai buna organizare și funcționare a controlului financiar intern, care, în principal, se referă la:

— concentrarea în nuclee puternice la nivel de centrale a organelor de control financiar intern din întreprinderile în subordine, dar care să-și păstreze locul de muncă în cadrul întreprinderilor respective, formă ce va asigura orientarea, coordonarea și îndrumarea unitară a aparatului și va permite mai buna sa utilizare;

— asigurarea unei independențe depline a activității de control financiar intern, indiferent de compartimentul unde este încadrat și care să fie subordonată direct conducătorului unității;

TRIBUNA ECONOMISTULUI

conduce la determinarea costului producției fabricate cu multe zile întârziere (10—14 zile) față de momentul în care s-a executat produsul. Ca atare, informarea conducerii unității nu se poate face decît cu mare întârziere, fără ca aceasta să aibă vreo posibilitate de acționare.

Facem de asemenea remarcă că la neajunsurile arătate succint mai sus, se mai adaugă și faptul că, datorită includerii în costul produselor a unor cheltuieli pe calea aplicării unor coeficienți de suplimentare (cheltuieli de transport-aprovizionare, cheltuieli comune ale secției și cheltuieli generale ale întreprinderii), precum și datorită faptului că unele cheltuieli „alunecă” de la o comandă la alta, costul produselor determinat în acest mod nu poate fi cel real.

Ținînd seama de aceste neajunsuri, la întreprinderea de pompe București s-a introdus, cu bune rezultate, o metodă de calculație a costurilor în sectorul turnătorie și cel de prelucrare mecanică utilizînd elemente ale metodei „standard cost”.

Prezentate succint, principalele măsuri

adoptate și lucrări ce se efectuează în cadrul acestei metode sînt:

— costurile reperelor fabricate sînt determinate înainte de execuția propriu-zisă și considerate costuri standard;

— costul standard al fiecărui reper este considerat în același timp și cost efectiv, renunțîndu-se a se mai determina costul real pe bază de postcalcul;

— costurile directe ale materialelor și manoperei avute în vedere la elaborarea calculației standard sînt bazate pe consumurile prevăzute în documentația tehnică de execuție (fișe tehnologice, rețete de fabricație etc.);

— costurile indirecte standard sînt determinate pe baza bugetelor de cheltuieli pentru regia de secție și pentru regia generală a întreprinderii;

— colectarea costurilor se face pe articolele de calculație prevăzute de „Normele generale pentru planificarea și calcularea costurilor de producție” în mod distinct, evidențîndu-se abaterile înregistrate, pe fiecare articol de calculație și fel de abatere;

— pentru informarea conducerii asupra

Urmărirea costurilor de producție prin metode perfecționate

CREȘTEREA eficienței activității unităților economice, obiectiv fundamental al perioadei actuale de dezvoltare a economiei țării noastre, impune găsirea unor soluții pentru reducerea continuă a costurilor de producție.

Complexitatea factorilor care concurează și influențează direct nivelul costurilor în toate stadiile circuitului economic, face ca prin metodele folosite în prezent în majoritatea unităților industriale pentru planificarea, evidențierea și calculul costurilor de producție, să nu se poată urmări în mod operativ și evidențierea ca atare abaterile ce se produc față de costurile normale.

În același timp, volumul de muncă deosebit de mare impus de metodologia de calcul

— studierea actualului cadru de obiective obligatorii de control, în sensul micșorării numărului lor și acordarea unei mai mari independențe conducătorilor de unități în alegerea unor obiective specifice unității supuse verificării;

— posibilitatea efectuării de controale gestionare de fond la perioade mai mari de un an în acele sectoare de activitate unde gospodărirea bunurilor materiale se face în condiții corespunzătoare.

De asemenea, în scopul îmbunătățirii calității muncii de control, s-a propus să se facă o prelucrare mai temeinică a actelor normative la nivelul tuturor verigilor din economie.

Totodată, se impune cu necesitate verificarea nivelului de pregătire a organelor c.f.i. din ministere, centrale și întreprinderi și luarea de măsuri pentru încadrarea în această muncă a unor specialiști cu temeinice cunoștințe în domeniul financiar și economic.

Pentru viitor desprindem unele obiective care trebuie să stea în atenția conducerii ministerelor, a celorlalte organe centrale, a cadrelor financiar-contabile și de control financiar și anume:

● Intregului aparat financiar din întreprinderi, centrale și ministere îi revine sarcina de a acționa prin toate mijloacele pentru a asigura ca fiecare unitate să îndeplinească și să depășească planul de acumulări bănești, de beneficii, aducându-și în felul acesta contribuția la constituirea fondurilor generale ale societății, la efortul general al națiunii pentru înfăptuirea cincinalului înainte de termen.

● Organele financiar-bancare să analizeze și să verifice cu toată atenția realitatea datelor înscrise în bilanțul încheiat la finele anului 1974, și în primul rând la acele întreprinderi și centrale care nu au realizat sarcina de beneficii sau au înregistrat pierderi peste cele planificate, precum și la unitățile care au un volum mare de cheltuieli neeconomicoase.

● Este necesar ca organele de control financiar, cadrele tehnice și șefii compartimentelor de specialitate să urmărească îndeaproape în unități modul în care se desfășoară aprovizionarea tehnico-materială, dacă aceasta se face în mod ritmic și în limitele normelor de stoc, dacă se respectă disciplina contractuală, în vederea prevenirii formării de stocuri peste necesar și imobilizării fondurilor.

● Un obiectiv asupra căruia controlul trebuie să-și orienteze mai mult atenția îl constituie creșterea substanțială a pro-

ductivității muncii. În cadrul acțiunilor de control, organele financiar-bancare au obligația de a urmări măsurile luate de ministere, centrale și întreprinderi pentru perfecționarea organizării producției, îmbunătățirea normării muncii, întărirea ordinii și disciplinei, eliminarea pierderilor de timp și a întreruperilor nejustificate etc. și, totodată, de a urmări verificarea modului în care au fost aplicate normativele unitare de structură privind încadrarea cu personal tehnico-administrativ, modul de gospodărire a fondului de retribuire, analizându-se cu toată grija cauzele înregistrării de depășiri necorespunzătoare.

● În sectorul investiții-construcții, o atenție deosebită trebuie să se acorde urmării asigurării condițiilor pentru începerea la timp a lucrărilor noi, prin întocmirea documentațiilor tehnico-economice, încheierea contractelor de construcții-montaj, deschiderea la timp a finanțării și organizarea în condiții optime a execuției lucrărilor pe șantiere.

● Urmărirea creșterii continue a eficienței comerțului exterior și limitarea importului la strictul necesar constituie, de asemenea, un obiectiv de seamă al muncii de control.

Un rol deosebit de important în asigurarea bunei utilizări a mijloacelor materiale și bănești revine organelor financiar-bancare, începând încă din faza de planificare a fondurilor, cit și în efectuarea controlului gospodăririi acestora de către ministere, centrale și întreprinderi. Se impune ca aparatul de inspecție bancară să exercite cu preponderență controlul înainte de punerea la dispoziție a fondurilor, prin examinarea riguroasă a conținutului economic al fiecărui document de plată, în vederea prevenirii angajării unor fonduri fără justificare economică.

Ministerul Finanțelor, prin Inspekția generală financiară de stat, este necesar să intensifice munca de îndrumare și verificare a activității de control financiar preventiv și intern din economie, în vederea creșterii eficienței acestor forme de control. Perfecționarea în continuare a metodologiei de control pentru aparatul de control financiar intern și revizorii de gestiune, îmbunătățirea tehnicilor, formelor și metodelor de lucru ale acestui aparat sînt menite să contribuie, la rîndul lor la gospodărirea cu eficiență maximă a patrimoniului unităților socialiste.

Severian BEREANU

secretar general al Curții Superioare de Control Financiar

**Cincinalul — înainte de termen!
DIN CRONICA
ÎNTRERERII**

**ROLUL CONSTRUCTORILOR
ÎN DEVANSAREA INVESTIȚIILOR**

În întreaga țară, activitatea de realizare a investițiilor prevăzute pentru acest an se desfășoară din plin. În multe județe, colectivele de constructori și montori raportează darea în folosință, înainte de termen, a noi capacități industriale.

● Constructorii de pe șantierele obiectivelor industriale de dezvoltare a Combinatului chimic din Rîmnicu Vilcea desfășoară în ritm susținut lucrările de finalizare a unor importante capacități de producție. La instalația de monomeri nr. 2, și la cea de policlorură de vinil, ei au început probele tehnologice. Prin integrarea lor în circuitul productiv, actuala producție de clorură și policlorură de vinil a combinatului va spori de cinci ori.

● Noua țesătorie de mătase din Deva a început să producă la întreaga capacitate. Întreprinderea este dotată cu războaie de mare productivitate, agregate și instalații moderne de prelucrare și finisare. Intrarea în circuitul productiv a Țesătoriei de mătase de la Deva, prima întreprindere de industrie ușoară din acest municipiu, are o semnificație majoră pentru dezvoltarea economică a orașului.

● Pe cea mai nouă platformă a industriei alimentare din orașul Reghin, județul Mureș, a intrat în funcțiune o modernă fabrică de prelucrare a laptelui. Conform proiectelor, unitatea va prelucra aproape o jumătate milion hectolitri lapte pe an. În cadrul unității va funcționa o secție cu o capacitate de 3 000 tone lapte praf pe an, secții de brinzeturi și preparate proaspete din lapte.

abaterilor înregistrate pe parcursul lunii, acestea sînt urmărite în mod special și înscrise în „Darea de seamă a abaterilor“ ce se întocmește la finele fiecărei decade; menționăm că, în situația în care este necesară o urmărire a abaterilor la intervale mai mici, acest lucru este posibil a se realiza fără lucrări suplimentare;

— determinarea costului real al întregii producții se face la finele lunii, cînd se stabilește valoarea producției fabricată în preț standard, la care se adaugă sau se scad după caz — în mod proporțional — abaterile înregistrate, așa cum rezultă din următorul exemplu:

Introducerea metodei standard-cost a impus elaborarea unor formule specifice, cum sînt: calculația standard pe reper, darea de seamă a abaterilor etc.

Prezentate sintetic, avantajele obținute prin aplicarea acestei metode sînt:

— determinarea costurilor produselor fabricate într-un timp mult mai scurt și cu un grad mai mare de exactitate;

	La cost standard	Abateri
Sold producție neterminată la începutul lunii	20 000	+ 500
Cheltuieli efectuate în luna în curs	40 000	+ 700
TOTAL	60 000	+1200
Valoarea producției fabricate în luna în curs	30 000	+ 500
Coefficient de abateri		1200 60 000 x100=
Sold producție neterminată la finele lunii	30 000	+ 600

— cunoașterea abaterilor care apar pe parcursul executării producției, oferind conducerii posibilitatea informării operative asupra costurilor în vederea luării măsurilor ce se impun;

— reducea volumul de muncă necesar pentru planificarea și calculul costurilor, dînd

astfel posibilitatea economiștilor să se ocupe mai mult de analize economice, deosebit de utile în procesul conducerii moderne a economiei;

— creștea responsabilitatea factorilor de conducere de pe locurile de muncă și a colectivelor respective prin crearea posibilităților de informare asupra abaterilor produse și de analiză critică, în scopul luării de măsuri pentru înlăturarea lor.

Considerăm că metoda se poate extinde și asupra celorlalte secții de producție ca și în alte unități economice din toate ramurile economiei naționale. Pe baza propriei experiențe, apreciem că pentru aplicarea cu succes a acestei metode este necesară cunoașterea în detaliu a principiilor ei și găsirea soluțiilor concrete pentru aplicarea sa în fiecare unitate industrială, prin adaptarea acesteia în funcție de particularitățile procesului de producție.

S. STATICĂ

contabil șef
Întreprinderea de pompe București

AGRICULTURĂ

EFICIENȚA RECUPERĂRII TERENURILOR ERODATE

PORNIND de la înțelegerea politică, matură a importanței — pentru societate — a înlăturării sarcinilor stabilite de conducerea de partid privind folosirea rațională a pământului în producția agricolă, ridicarea continuă a fertilității solului, recuperarea și redarea în circuitul agricol a noi suprafețe, protejarea fondului funciar, revista noastră a inițiat în acest an o acțiune amplă, de dezbatere a acestor probleme pentru mobilizarea tuturor rezervelor și adoptarea celor mai eficiente soluții. În acest sens, au fost prezentate experiențe valoroase, argumente, care vor sprijini eforturile îndreptate spre extinderea suprafețelor cultivate, vor contribui la menținerea și îmbunătățirea calității solurilor (a se vedea studiile apărute în numerele 8, 10 și 11 din 1975).

În studiul de față, supunem atenției specialiștilor experiența Stațiunii centrale Perieni privind recuperarea și valorificarea terenurilor erodate — una din rezervele importante de sporire a producțiilor agricole, de creștere a randamentelor și eficienței economice. Modul concret de abordare a studiului, argumentele rezultatelor pledează convingător pentru extinderea acestor valoroase experiențe, a tehnologiilor și recomandărilor specialiștilor de la această stațiune.

Corelația dintre gradul de erodare și efectul economic

DIN SITUAȚIILE statistice rezultă că suprafața agricolă a țării se repartizează, după starea de eroziune, după cum urmează: neerodată 50%; cu eroziune slabă 23%; cu eroziune moderată și puternică 21%; cu eroziune foarte puternică 6%. Principala consecință a stării de eroziune o constituie scăderea nivelului producției. De la principalele culturi agricole practicate pe terenurile erodate sînt obținute, în medie, în comparație cu terenul neerodat, recolte mai mici. Dacă considerăm egală cu 100 producția realizată pe terenurile neerodate, nivelul acesteia se micșorează, pe terenurile aflate în diferite stadii de erodare, la:

- 90% pe terenuri cu eroziune slabă;
- 75% pe terenuri cu eroziune puternică;
- 50% pe terenuri cu eroziune foarte puternică;
- 10% pe terenuri cu eroziune excesivă;

Rezultă de aici cît de mari sînt pagubele pe care eroziunea le aduce economiei naționale numai prin micșorarea producțiilor agricole.

Pentru prevenirea și combaterea efectului negativ al eroziunii solului pe terenurile în pantă trebuie să se aplice un complex de măsuri care să asigure reținerea și infiltrarea în sol a unor cantități cît mai mari de apă provenită din precipitații, să se ia măsuri de refacere a fertilității solului.

Din cercetările efectuate la stațiunea noastră rezultă că pe terenurile în pantă este necesar să se aplice un complex de măsuri care să asigure folosirea eficientă a terenurilor arabile erodate.

Punctul de plecare: organizarea terenului

PENTRU APLICAREA corespunzătoare a măsurilor de combatere a eroziunii solului este necesar ca în fiecare unitate agricolă să se execute în primul rînd organizarea teritoriului, prin care se stabilesc categoriile de folosință (în funcție de condițiile de relief și pedoclimatice) și modul de organizare interioară în cadrul fiecărei categorii de folosință (care cuprinde forma și dimensiunea soarel, a parcelelor, amplasarea rețelei de drumuri, sortimentul de culturi și asolamentele, precum și măsurile de combatere a eroziunii solului pentru fiecare porțiune de teren în parte).

În ce privește forma și dimensiunea soarel pe terenurile în pantă, acestea variază în funcție de pantă și uniformitatea terenului (tabelul nr. 1). Pentru a se asigura o exploatare corespunzătoare a terenului este necesar ca soarele să fie cît mai uniforme ca suprafață și să urmărească fidel conturul terenului. De asemenea, majoritatea drumurilor trebuie amplasate pe direcția curbelor de nivel, firul văilor sau cumpăna apelor, cu lățimi de 4—6 m, în funcție de importanța acestora. Drumurile ce se execută pe curbele de nivel trebuie să se amplaseze la o distanță de 400—500 m. Din cercetările efectuate la stațiunea noastră rezultă că o astfel de organizare a rețelei de drumuri determină o suprafață a lor de pînă la 1% din suprafața totală, ceea ce reprezintă un grad de ocupare ne-productivă redus.

Etapă următoare: alegerea sortimentului de culturi

NUMEROASE experiențe au stabilit care este comportarea diferitelor plante de cultură pe terenurile erodate sub aspectul protecției pe care acestea o oferă solului contra eroziunii. În funcție de acestea, culturile au fost împărțite în următoarele grupe:

- culturi foarte bune protectoare contra eroziunii (ierburile perene: graminee și leguminoase);
- culturi care oferă o bună protecție a solului (cerealele păioase, leguminoasele și unele culturi furajere anuale);
- culturi care protejează slab solul și care nu pot fi cultivate pe terenuri în pantă decît atunci cînd sînt însoțite de măsuri antiferozionale (prășitoarele).

Așa cum rezultă din tabelul nr. 2, pierderile de sol în cazul culturilor prășitoare sînt foarte mari, ducînd la o rapidă degradare a acestuia, în timp ce ierburile perene asigură cea mai bună protecție a solului.

Importante rezerve de creștere a producției

ÎNTRUCÎT principalele culturi folosite sînt totuși grîul și porumbul, atenția cea mai mare din punct de vedere al combaterii eroziunii solului trebuie acordată prășitoarelor. Adesea, pe versanți întregi, de sute de metri lungime, cultivați numai cu porumb, în timpul ploilor torențiale se pierd cantități mari de sol, de ordinul sutelor de tone la hectar, iar în punctele de

concentrare a apelor apar rigole. Pentru a se micșora efectul eroziunii, este necesar ca pe terenurile cu panta de peste 8% să se practice sistemul de cultură în fișii, alterînd fișiile formate din culturi ce protejează solul cu fișii formate din culturi ce nu protejează solul, de diferite lățimi, în funcție de panta terenului. În cazul cînd prășitoarele ocupă suprafețe mai mari, al-

Tabelul 1

Dimensiunile soarel în funcție de panta terenului

Panta (%)	Lățimea (m)	Suprafața (ha)
5 - 10	400 - 200	100 - 70
10 - 20	200 - 100	60 - 40
Peste 20	150	30 - 10

ternarea acestora se poate face și cu alte culturi ca: orzul, ovăzul, mazărea sau culturi furajere. În cazul aplicării sistemului de cultură în fișii, eroziunea se reduce de peste 3 ori, iar sporul de producție este de 8—10%. Un alt sistem de cultură antiferozional este cel cu benzi înierbate. Pe terenurile cu pantă de peste 20%, cercetările au arătat că metoda cea mai indicată de folosire a acestora este agroterasarea. Această metodă constă în executarea și înierbarea taluzelor agroteraselor și executarea arăturilor cu brazdele către aval, în scopul obținerii unor platforme de terase cu lățimea în funcție de înclinarea versantului. După executarea a peste 9 arături succesive, se obține o reducere a pantei de 25—31%. Este recomandabil ca panta platformelor să fie sub 15%, iar lățimea acestora să nu fie mai mică de 10 m, deoarece sînt neeconomice, taluzele depășind în acest caz 20% din totalul suprafeței. De aceea, agroterasarea nu trebuie să se extindă pe pante mai mari de 30%. Prin aplicarea acestei metode, eroziunea se reduce de 2—4 ori, iar producțiile cresc cu 4—34%; totodată, cresc posibilitățile de executare mecanizată a lucrărilor.

Lucrările, care au ca scop mobilizarea stratului arabil al solului pe terenurile în pantă, pot să determine reținerea apei din precipitații sau să favorizeze scurgerea acesteia în funcție de felul cum sînt executate. Deoarece pe multe suprafețe din aceste zone terenul prezintă denivelări, orientate pe linia de cea mai mare pantă care, pe de o parte, împiedică executarea normală a lucrărilor agricole iar, pe de altă parte, contribuie la concentrarea surgerilor de apă și deci la amplificarea eroziunii solului, este necesar să se execute nivelarea acestor suprafețe (cu ajutorul plugului sau a mașinilor terasiere). De asemenea, toate terenurile în pantă trebuie arate pe direcția curbelor de nivel. Cercetările au stabilit că acest sistem de arătură influențează favorabil reținerea apei pe versanți și contribuie la micșorarea eroziunii cu 10—20%, determinînd în același timp o creștere a producției cu 10—15%.

Pe lângă lucrarea de bază a solului, este necesar ca și lucrările de pregătire și semănat să se execute tot pe direcția curbelor de nivel. Din cercetările efectuate re-

zultă că semănatul pe direcția curbelor de nivel duce la creșterea producției și diminuarea efectului eroziunii, comparativ cu semănatul din deal în vale. Pentru prăși-toare metoda recomandată este semănatul în rigole (tabelul 3).

Este eficientă fertilizarea terenurilor erodate?

ESTE CUNOSCUȚ faptul că solurile erodate, pe lângă lipsa de apă, sînt sărace și în substanțe nutritive, fapt ce se răsfrînge direct asupra randamentului la ha și a eficienței economice. Cercetările efectuate pe solurile erodate și pe pante de 15—20% au arătat că pe solurile cu eroziune moderată, comparativ cu cele neerodate, producția la griul de toamnă a scăzut în medie cu 300 kg la hectar, la orz cu 600 kg/ha, la floarea soarelui cu 240 kg/ha, la porumb cu 360 kg/ha și la fasole cu 210 kg/ha.

Pe terenurile cu eroziune puternică și foarte puternică, pierderile de producție sînt cu mult mai mari, adesea depășind 1 000—1 500 kg/ha la griu și porumb. De aceea, va trebui ca, împreună cu lucrările de reținere a apei, să se administreze și îngrășăminte care pe de o parte contribuie la sporirea producției, iar pe de altă parte favorizează creșterea mai puternică a plantelor, ceea ce încetinește procesul de erodare a solului.

Tabelul 2

Pierderile medii anuale de sol la o pantă a terenului de 24%

Cultura	Cantitatea medie de sol erodat în perioada 1958-1964 (t/ha)
Ierburi anul II (sparcetă)	0,8 - 1,2
Griul	9,0 - 11,0
Mazăre	13,0 - 15,0
Ierburi anul I (sparcetă)	15,0 - 17,5
Porumb - floarea soarelui	65,0 - 80,0

Pe terenurile arabile erodate, administrarea îngrășămintelor contribuie la reducerea eroziunii solului și la sporirea producției agricole. Prin aplicarea întregului complex de măsuri antierozionale în stația pilot a Stațiunii Perieni pe o suprafață de 2 000 ha, s-au obținut rezultate foarte bune care, la principalele culturi, prezintă următoarele valori:

porumb	5 000 kg/ha,	griul	3 800 kg/ha,
mazăre	2 100 kg/ha,	fasole	1 700 kg/ha,
fin	4 800 kg/ha,	struguri	12 000 kg/ha.

Măsurile preconizate sînt economice și ușor de aplicat, în condițiile de dotare tehnico-materială existente în agricultura noastră.

Mașrile producțiilor obținute la Stațiunea Perieni a determinat — începînd cu anul 1965 cînd s-a aplicat întregul complex de măsuri antierozionale — reducerea cheltuielilor la 1 000 lei producție marfă pînă la nivelul a 600—830 lei, ceea ce permite obținerea de beneficii de 1—4 milioane lei/an. Din datele prezentate rezultă că terenurile erodate sînt capabile să producă în condiții de eficiență.

În toate aceste unități s-au întocmit proiecte de organizare antierozională a teritoriului și s-au prevăzut toate metodele care fac obiectul complexului de măsuri antierozionale în vederea creșterii producției agricole. Pînă în prezent lucrările au fost executate parțial, conform planului, urmînd ca, pînă la sfîrșitul acestui an, să fie finalizate.

În executarea lucrărilor s-au întîmpinat însă și greutăți din cauza lipsei unor sisteme de mașini pentru terenurile în pantă, a îngrășămintelor chimice și a semințelor de ierburi perene. Cu toate acestea, s-au obținut unele rezultate bune în creșterea producției de cereale și plante furajere. Rezultatele vor fi elocvente însă începînd din anul 1976 și în anii următori, cînd întregul complex de măsuri aplicat va intra integral în funcție. Totodată, trebuie să arătăm că față de proporția mare pe care o ocupă terenurile erodate în țara noastră, măsurile întreprinse sînt nesatisfăcătoare. În acest context ne exprimăm părerea că volumul producției agricole va crește considerabil atunci cînd toate terenurile erodate din România vor ajunge la un potențial de producție apropiat sau egal cu cel al Stațiunii Perieni și a altor unități agricole care aplică corect măsurile antierozionale. Pentru aceasta, este necesar desigur, ca și stațiunea Perieni să fie încadrată cu un număr mai mare de specialiști, care să contribuie nemijlocit la extinderea în producție a rezultatelor obținute.

Extinderea rezultatelor în producție

INIȚIAL, extinderea în producție a rezultatelor obținute la Stațiunea Perieni s-a realizat pe calea vizitării stațiunii de numeroși specialiști, muncitori, țărani cooperatori, conducători de unități agricole, proiectanți etc. din toate zonele țării afectate

de eroziunea solului; aceștia s-au convins de modul în care trebuie să valorifice terenurile în pantă. Totodată, specialiștii din stațiune au ținut numeroase expuneri la instruirea organizate la Casa Agronomului din diferite județe (Bacău, Vaslui, Galați, Vrancea etc.), precum și la consfăturile republicane axate pe folosirea rațională a terenurilor erodate.

O cale mai eficientă de extindere a rezultatelor în unitățile agricole apropiate

Tabelul 3

Metode de semănat recomandate la cultura porumbului

Metoda de semănat	Producția-boabe (kg/ha)	Diferența (kg/ha)	Sol erodat (t/ha)
Semănat din deal în vale	2100	martor	116,2
Semănat pe curbele de nivel	2170	+ 70	115,7
Semănat în rigole	2300	+ 200	1,5

stațiunii a constituit-o organizarea de loturi demonstrative, unde s-au repetat experiențele cu cele mai bune rezultate obținute în cercetare.

Pornind de la sarcinile trasate prin Programul național de îmbunătățiri funciare, care prevede executarea de lucrări de combatere a eroziunii solului pe 400 000 ha în 1971—1976 și pe 800 000 ha în 1976—1980 din investiții centralizate, am organizat instruirea proiectanților din sectorul combaterii eroziunii solului, avînd în vedere faptul că pe toate suprafețele unde se vor executa lucrări de combatere a eroziunii, măsurile proiectate au la bază rezultatele stațiunii Perieni.

În scopul sprijinirii mai concrete a unităților agricole din zonele cu terenuri degradate prin eroziune în aplicarea întregului complex de măsuri antierozionale au luat ființă, încă din 1972, unități etalon cu scopul extinderii măsurilor antierozionale în toate unitățile agricole din zonele afectate. În toate unitățile etalon se proiectează și se aplică toate metodele antierozionale după modelul Stațiunii Perieni. Unitățile model sînt: C.A.P. Zlătunoaia — județul Botoșani; C.A.P. Frumușelu — Bacău; C.A.P. Cărpiniștea — Buzău; C.A.P. Dănești și C.A.P. Ivănești — Vaslui și C.A.P. Bălănești — Gorj. În aceste unități, proiectarea și urmărirea execuției lucrărilor se face sub îndrumarea specialiștilor de la stațiunea Perieni, iar la C.A.P. Așchileu Mic, a celor de la Institutul agronomic din Cluj.

Ing. Gheorghe STOIAN

directorul Stațiunii centrale de cercetări pentru combaterea eroziunii solului — Perieni județul Vaslui

COMENTARIU LA UN GRAFIC

Cum pregătim recolta de cereale

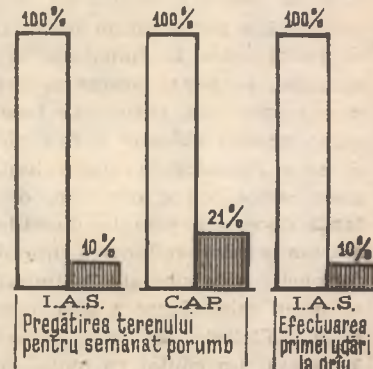
ATENȚIA prioritară ce se acordă culturilor cerealiere în țara noastră impune ca, de-a lungul anului, în fiecare moment al campaniei agricole să se pună întrebarea: Cum pregătim recolta de cereale din acest an?

Condițiile favorabile în care se execută lucrările agricole în această primăvară (la care ne-am referit în revista noastră într-unul din numerele an-

terioare) au permis executarea unui volum însemnat de lucrări, unele fiind încheiate în avans față de grafic. Totuși, două dintre lucrările de bază, hotărîtoare pentru obținerea unei producții mari de cereale sînt rămase în urmă, așa cum rezultă din graficul alăturat: pregătirea terenului pentru semănat porumb și efectuarea primei udări la cultura griului.

Trecerea, pe fronturi largi, la însămînțatul porumbului va grăbi desigur executarea lucrărilor de pregătire a terenului, multe din acestea executîndu-se concomitent cu semănatul. Dar, mobilizarea tuturor forțelor, pe o

perioadă relativ îndelungată, la executarea lucrărilor din epoca a II-a (între care și semănatul porumbului) lasă să se întrevadă aminarea efectuării primei udări la griu. Or, din cel puțin două motive această lucrare nu trebuie aminată: este vorba de cantitatea redusă de precipitații căzută în zonele cu culturi întinse de griu și de faptul că, datorită temperaturii ridicate, griul își dezvoltă rapid sistemul vegetativ și, odată cu aceasta, crește consumul de apă. Deci, și în continuare sistemele de udare trebuie să funcționeze din plin.

Stadiul executării unor importante lucrări agricole la cultura cerealiere — la 4 aprilie —

CONDUCERE ORGANIZARE

PROCESUL asigurării corespunzătoare cu cadrele necesare a noilor obiective industriale este una din preocupările majore, permanente ale conducerilor de unități din economia noastră națională. Iar direcția principală de acțiune o reprezintă îmbunătățirea organizării și conducerii acestui proces, utilizarea de metode și tehnici eficiente, capabile să permită o fundamentare științifică a sa. Un exemplu concludent îl reprezintă în acest sens și proiectul elaborat pentru secția oțelărie L.D. nr. 2 din cadrul Combinatului siderurgic—Galați, a cărui sinteză o prezentăm în continuare.

Obiective și subobiective

INTRAREA în funcțiune în prima parte a acestui an, în cadrul Combinatului siderurgic Galați a oțelăriei L.D. nr. 2, secție cu o mare capacitate de producție a pus în fața conducerii combinatului problema găsirii din timp a unor soluții eficiente, raționale de asigurarea acesteia cu cadre în numărul, structura (pe meserii și specialități) și de calificarea corespunzătoare. De rezolvarea corespunzătoare a acestei probleme depind intrarea în funcțiune a obiectivului la termenele prevăzute, atingerea întocmai a parametrilor proiectați, integrarea sa imediată în fluxul de producție existent prin corelarea corespunzătoare cu capacitățile de producție din amonte și aval. Iar, numărul mare de personal, solicitat, din care peste 87% muncitori, tehnologia modernă utilizată în cadrul noii secții, ca și natura producției (de masă continuă) făceau ca soluția care se adopta să fie și mai delicată, rezolvarea solicitând o mare atenție date fiind multiplele și diversele implicații pe care le avea.

Cum s-a procedat? Între altele, și prin luarea deciziei de elaborare a unui proiect care să permită asigurarea și pregătirea etapizată a personalului astfel încât secția să poată intra în funcțiune la termenele stabilite, să poată atinge și depăși parametrii proiectați, înainte de termen. Realizarea acestui obiectiv a fost gândită luându-se în considerare concomitent, atingerea unor subobiective derivate, de o importanță deosebită prin implicațiile lor. Astfel, s-a urmărit reducerea timpului necesar formării, prin aceasta estimându-se a se obține o minimizare a dimensiunii fondurilor solicitate de pregătirea cadrelor. Totodată, s-a căutat ca metodele și modalitățile de pregătire a personalului să facă

posibilă obținerea unor niveluri de calificare capabile să permită o productivitate a muncii ridicată, un nivel calitativ înalt al produselor, o diminuare a costurilor de întreținere a mașinilor și instalațiilor, ca și o creștere a gradului de participare la buna desfășurare a activității secției, a simțului de responsabilitate în muncă și, prin acestea, a stabilității lucrătorilor.

Evident, atingerea obiectivului general urmărit, ca și a subobiectivelor implicate făcea necesară utilizarea unor metode și tehnici cât mai eficiente de organizare și conducere pentru asigurarea și pregătirea personalului necesar.

De ce se cer depășite rezultatele anterior obținute?

FIRESC, în domeniul asigurării și pregătirii personalului exista în combinatul gălățean o experiență, rezultate pozitive, demonstrate, între altele, de masivele puneri în funcțiune efectuate în intervalul 1964—1974. Totuși, ele se cereau, de această dată, îmbunătățite. De ce?

În principal, analiza critică întreprinsă a demonstrat că, aspectele ce se cer perfecționate privesc următoarele subactivități: fundamentarea necesarului de personal; eșalonarea pregătirii și încadrării personalului în funcție de etapele realizării investiției; fundamentarea necesarului de fonduri pentru pregătirea personalului; stabilirea surselor de asigurare a personalului și cunoașterea disponibilului de forță de muncă activă (din zonă); orientarea, selecția și încadrarea personalului în funcție de cerințele posturilor și nivelul de performanță al candidaților; elaborarea programelor de pregătire cu stabilirea precisă a

ASIGURAREA ȘI PREGĂTIREA CADRELOR PENTRU NOILE CAPACITĂȚI

modulelor fiecărui post; modalitățile principale de pregătire: școala profesională și cursurile de scurtă durată; planificarea și organizarea activității de pregătire a personalului și asigurarea bazei materiale necesare.

Gândirea modalităților practice de perfecționare, pentru fiecare subactivitate în parte, s-a făcut, în condițiile respectării întocmai a cadrului legislativ, prin luarea în considerare a posibilităților existente în combinat, ca și a perspectivelor de dezvoltare a acestuia în viitor.

Conținutul soluțiilor proiectate

PENTRU fiecare din subactivitățile evidențiate ca pretabile la îmbunătățiri au fost proiectate soluțiile îmbunătățite care, în ansamblul lor, definesc noul sistem de organizare și conducere a activității de asigurare și pregătire a cadrelor. Succint ne vom referi în continuare la câteva dintre acestea.

Pe baza cunoașterii tehnologiei, a instalațiilor, utilajelor și S.D.V.-urilor folosite de fiecare sector în parte, s-au determinat activitățile ce trebuie executate, procedându-se la o ordonare a lor în timp, concomitent precizându-se duratele pe care realizarea lor o implică. Au fost apoi definite posturile (amplasament, sferă de cuprindere, complexitate, regim de lucru, poziția postului în structura organizatorică, sarcinile, meseria care poate satisface cerințele postului, rețeaua de retribuire aferentă), și structura organizatorică. Pe această bază a fost stabilit în mod rațional necesarul de personal pentru activitatea de bază, activitatea de întreținere și reparații, ca și pentru activitățile conexe obiectivului.

Cunoașterea eșalonării executării investiției, corelată cu cunoașterea potențialului de forță de muncă activă din zonă, a făcut posibilă stabilirea etapelor în care trebuie procedat la pregătirea lucrătorilor, ca și celor în care încadrarea acestora pe posturi poate și trebuie să fie efectuată. Practic s-a procedat la *precizarea detaliată a modului de eșalonare a încadrării fiecărui lucrător necesar viitoarei investiții.*

După determinarea necesarului de personal pe categorii, și eșalonarea încadrării acestuia în timp, pe baza cunoașterii complexității posturilor și a rețelei de retribuire, s-au putut calcula cu exactitate fo-

durile pe care le necesită pregătirea personalului noii secții.

Pentru stabilirea surselor de asigurare a cadrelor s-a pornit de la cunoașterea necesarului de personal determinat pe meserii și categorii, a graficului eșalonării încadrării acestuia, ca și a potențialului forței de muncă active disponibile, precizându-se pe această bază necesitățile de pregătire prin școala profesională și cursurile de scurtă durată. Trebuie remarcat faptul că au fost prevăzute și eventualele posibilități de redistribuire a personalului în cadrul combinatului.

Pe baza analizei posturilor s-au putut stabili necesarul de cunoștințe, deprinderi și experiența solicitate de fiecare post în parte. Coroborarea acestei analize cu cunoașterea nivelului de performanță al fiecărui candidat — stabilit pe bază de examinare teoretică și practică în raport cu cerințele posturilor (pentru cele principale au fost făcute și examinări psihologice), a făcut posibilă elaborarea programelor de pregătire. Prin diferența dintre necesarul de cunoștințe și nivelul de performanță al candidatului, s-a stabilit necesarul de cunoștințe, deprinderi, experiență ce trebuie asigurat pentru fiecare post, fiecare conducător fiind responsabil de pregătirea personalului din subordinea sa, adică de întocmirea programului de pregătire și de realizarea acestuia, el trebuind să aleagă forma și metoda de instruire cea mai adecvată, ca și sistemul de testare a cunoștințelor. O atenție deosebită a fost acordată pregătirii prealabile a conducătorilor (instructorilor), alocându-se în acest scop o perioadă de timp de 12 zile și o tematică adecvată. De asemenea, pregătirea materialului didactic s-a stabilit să fie realizată de către instructori pe baza analizei posturilor din subordine și a examinării fiecărui candidat în parte.

Avantaje și eficiență

SISTEMUL proiectat asigură posibilitatea unei fundamentări științifice a planului forței de muncă, a celui de școlarizare, eta-

pizarea pregătirii în concordanță cu fazele de realizare a investiției, ca și necesarul de fonduri solicitat de pregătirea personalului.

Calcululele preliminate de eficiență, au scos în evidență posibilitatea realizării, prin implementarea sistemului propus, a unor importante economii la prețul de cost, de circa 6 milioane de lei, ca și a unui beneficiu total anual de peste 15 milioane de lei. Ele sînt posibile ca urmare a obținerii unor însemnate sporuri de producție (pe seama devansării graficului de realizare a indicatorilor proiectați, reducerii ponderii rebuturilor și a numărului de ore de stagnări și avarii), reducerii cheltuielilor legate de întreținerea și funcționarea utilajelor și a numărului de ore suplimentare, a economiilor înregistrate la fondurile de pregătire a cadrelor.

De remarcat și faptul că proiectul conține largi posibilități de generalizare atât la nivel de combinat, cât și la nivel de ramură. Astfel, dacă la nivelul combinatului se poate extinde întregul sistem proiectat de organizare și conducere a activităților de asigurare și pregătire a personalului, la nivelul ramurii se pot generaliza metodele de : stabilire a necesarului de posturi, stabilire a necesarului de fonduri pentru pregătire, eșalonare a încadrării personalului, fundamentare a programelor de pregătire, în plus, putîndu-se lua în considerare concepția generală avută în vedere în cadrul proiectului în legătură cu organizarea și conducerea activităților de asigurare și pregătire a personalului. Rezultatele obținute pînă în prezent în implementarea proiectului sînt de natură să ateste eficacitatea acestor studii și proiecte.

ing. C. MANGIUREA

Zona industrială a orașului Iași

ORGANIZAREA ÎN SPRIJINUL PRODUCȚIEI

EFICIENȚA ECONOMICĂ A NOULUI

ORIENTÎNDU-ȘI cu prioritate activitatea spre rezolvarea în condiții de eficiență ridicată a problemelor de importanță majoră cu care sînt confruntate întreprinderile, cele două cabinete de organizare ce funcționează în județul Timiș (cel județean din Timișoara și cel orașenesc din Lugoj) au avut în vedere, în primul rînd, promovarea cu consecvență a metodelor moderne, noi, de organizare și conducere a producției.

Analizei valorii, tehnică eficientă ce face posibilă concomitent reducerea costurilor de fabricație și îmbunătățirea calitativă a produselor, i-a fost acordată o atenție deosebită de către membrii cabinetelor. După o primă fază de sensibilizare a lucrătorilor din unitățile județului (1971 și 1972), cînd s-a procedat la prezentarea prin expuneri detaliate a noii tehnici s-a trecut la elaborarea de studii și constituirea de grupe specializate în unele întreprinderi : „Electromotor”, „Electrobanat”. Întreprinderea de prelucrare a lemnului, „Electrometal”, Grupul întreprinderilor de industrie locală etc. Primele rezultate obținute au întrecut așteptările. Astfel, aplicarea tehnicii, în prima parte a anului 1973, numai la întreprinderea „Electromotor”-Timișoara s-a concretizat în obținerea a peste 11 milioane lei economii. Iar rezultatele înregistrate ulterior au confirmat eficiența economică ridicată la care conduce aplicarea tehnicii de analiză a valorii. Astfel, în 1974, prin extinderea metodei și la alte produse ale întreprinderii „Electromotor”, s-a putut înregistra o reducere a costurilor de fabricație cu peste 20 mil. lei. Alte patru studii de analiză a valorii, elaborate fără plată de către cabinete, au condus, de asemenea, prin aplicarea în unele unități economice ale județului la o reducere a costurilor de fabricație la produsele analizate cu peste 1,6 mil. lei/an. Totodată, pentru 1975, colectivele permanente de analiză a valorii existente în cele șase întreprinderi timișene, și-au propus ca — sub îndrumarea cabinetelor — să analizeze un număr de 15 produse importante.

În preocuparea pentru ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor, pentru reducerea cheltuielilor de fabricație și sporirea productivității muncii, tehnica analizei valorii a fost utilizată într-un context mai larg, avîndu-se în vedere și aspecte legate de estetica industrială sau ergonomie. Astfel, au fost constituite grupe de „design” la „Electrobanat” și la Grupul întreprinderilor de industrie locală, care au conlucrat strîns cu grupele de analiză a valorii, realizînd o îmbinare armonioasă a utilului cu frumosul în cadrul produselor supuse modernizării.

În același timp, promovarea cunoștințelor de informatică și prelucrare automată a datelor a căpătat un impuls deosebit prin organizarea cercului specializat ce funcționează la nivel de județ. S-au creat astfel condiții pentru un avantajos schimb de idei între unități și lucrători, care face posibil preluarea și adaptarea experiențelor valoroase în domeniul utilizării calculatorului fără a se mai recurge la noi programări, costisitoare sub aspect material și financiar.

Concomitent, rezultate deosebite au fost obținute în acțiunea de organizare a unor locuri de muncă, ateliere, secții, fabrici și întreprinderi model. Astfel, în 1974 au fost desemnate ca avînd o astfel de activitate : secția sculară a întreprinderii mecanice — Timișoara, secția urzit a întreprinderii „Bumbacul”, și atelierul de calapoade de la Întreprinderea din Lugoj. În 1975 în această direcție va fi concentrată în și mai mare măsură activitatea cabinetelor.

Am consemnat aici cîteva rezultate, ca copul de a ilustra încă o dată importanța preocupărilor pentru introducerea de noi metode și tehnici de conducere, eficiența economică ridicată la care conduce aplicarea acestora și de a facilita, totodată, și pe această cale, un util schimb de experiență în vederea extinderii aplicării unor studii valoroase în întreprinderile noastre.

plă schimbare a concepțiilor cadrelor de conducere despre autoritate, ierarhie și control.

O poziție similară are și Philippe de Woot, care consideră că reconcilierea scopurilor organizației și a membrilor săi se poate realiza prin adoptarea de noi tipuri de structuri organizatorice, noi atitudini, proceduri și metode de conducere — într-un cuvânt, printr-o reformă a teoriei întreprinderii capitaliste. El preconizează, în acest scop, trei direcții de acțiune: sporirea adaptabilității și flexibilității întreprinderii; dezvoltarea individului, a potențialului, responsabilității și dinamismului său; atragerea lucrătorilor la conducere prin diferite forme de participare.

Woot subliniază că în condițiile unui mediu în continuă evoluție, capacitatea de adaptare a întreprinderii devine o problemă de supraviețuire. De aceea, spune el, problema principală nu mai constă în organizarea regularității și rutinei, ci în organizarea schimbării și evoluției prin extinderea descentralizării, adoptarea unor structuri pe proiecte și utilizarea metodelor moderne de gestiune. Adoptarea unei structuri descentralizate, de pildă, ar permite, după părerea lui, extinderea participării și responsabilității și, prin aceasta, satisfacerea exigenței și aspirațiilor unui mare număr dintre membrii organizației. Dar, așa cum arată experiența marilor firme care practică principiul descentralizării, puterea de decizie acordată diferitelor subunități sau cadre de conducere este puternic îngrădită și limitată de strategia și politica stabilite de adunarea generală a acționarilor și consiliului de administrație*).

În legătură cu cea de-a doua direcție de acțiune, Woot pornește de la recunoașterea existenței unei „incompatibilități profunde între exigențele organizației și scopurile membrilor săi“⁽⁶⁾. Această incompatibilitate, spune el, se manifestă printr-o serie de simptome, ca: absentism, agresivitate deschisă față de conducere, alienări de tot felul, atitudine pasivă, ostilitate față de participare, lipsă de satisfacții, moral scăzut ș. a. El prezintă următoarele forme pe care le ia alienarea muncitorului în condițiile orinduirii burgheze:

1. alienarea profesională, rezultată din privațiunea de a participa efectiv la producție;
 2. alienarea socială, rezultată din diviziunea muncii, lucrătorul izolat neavând sentimentul că munca sa îi aparține;
 3. alienarea politică, manifestată prin privațiunea de putere asupra normelor de muncă și asupra controlului produsului său.
- Considerind, în mod eronat, că aceste atitudini și forme de alienare sînt generate de organizare, Woot caută formule per-

fecționate care să stimuleze potențialul și dinamismul fiecărui individ: conducerea pe bază de obiective, comunicații și informare, munca în grup și conducerea participativă. Autorul consideră deci că înstrăinarea muncitorului în capitalism nu s-ar datorator unor factori social-politici, poziției lui față de mijloacele de producție și față de modul de însușire, ci unor cauze organizatorice.

Ph. de Woot arată că participarea muncitorilor la controlul puterii „comportă riscuri“ în condițiile în care lupta clasei muncitoare devine tot mai politică. De aceea, în rezolvarea problemelor legate de putere, conchide el, trebuie adoptată tactica așteptării, a rezolvării lor de la sine, prin intermediul „societății industriale“, al „societății concentrării intereselor“, ș.a.⁽⁷⁾. Cui folosesc asemenea concluzii, ce interese apără ele — nu este deloc greu de descifrat.

★
PÎNĂ LA ÎNFĂPTUIREA revoluției socialiste, în țara noastră, n-a existat, de fapt, o școală românească privind conducerea întreprinderilor. Diferențierile existente în modul de abordare a conducerii la diferiți autori oglindeau mai curînd influența uneia sau alteia dintre școlile, curentele și tendințele existente în occident decît poziții radical deosebite. Din punctul de vedere care ne interesează aici să urmărim cîteva definiții ale întreprinderii, date de către cei mai de vază economiști din perioada antebelică.

V. Madgearu: „Întreprinderea economică este asocierea sub o comandă unitară a diferiților factori de producție, muncă, capital și forțe naturale, pentru un scop economic anumit, într-o organizație închisă și independentă, al cărui conducător, maestru, fabricant sau oricare alt patron are dreptul să dispună după propria sa chibzuință de forțele date“⁽⁸⁾.

V. Slăvescu: „Întreprinderea în sensul științei întreprinderii este tipul de organizare economică, care, dispunînd de un patrimoniu propriu, urmărește obținerea unei rentabilități pentru capitalurile întreprințate, ce reiese din activitatea desfășurată și este exprimată în cifrele unui bilanț ce se încheie la epoci de vreme stabilite de legiuitor“⁽⁹⁾.

Gr. Mladenetz: „Întreprinderea este formațiunea social-economică (alcătuită din una sau mai multe unități, exploatare tehnico-economice) care permite conlucrarea factorilor economici, formațiune în care stăpînește voința unitară a întreprinzătorului“⁽¹⁰⁾.

I. Erian: „Întreprinderea este o exploatare de sine stătătoare condusă de unul sau mai mulți întreprinzători, în care scop ei riscă o parte din averea lor, urmărind realizarea unui câștig“⁽¹¹⁾.

ROMÂNIA

Natură, om, economie

Victor
Tufescu
PROFESOR LA UNIVERSITATEA BUCUREȘTI

ROMÂNIA

Natură • om • economie

NATURA LOCURILOR
POPULAȚIA ȘI ASEZĂRILE OMENEȘTI
GEOGRAFIA PRODUCȚIEI
GEOGRAFIA TRANSPORTURILOR
ȘI SCHIMBULUI DE PRODUSE
GEOGRAFIA TURISMULUI

Editura științifică
BUCUREȘTI 1974

EO

CUNOSCUT prin lucrări de mare anvergură (ca „Modelarea naturală a reliefului și eroziunea accelerată“, „Subcarpații“ ș.a.) care au creat noi orientări în literatura geografică românească, profesorul Victor Tufescu de la Universitatea din București, prezintă în această nouă lucrare, intitulată simplu **România***, o geografie completă asupra țării noastre, plină de un dens conținut factual și de idei. Subliniem în primul rând aspectul deosebit de important al

cuprinderii într-un ansamblu unitar a aspectelor naturii teritoriului (relief, climă, ape, vegetație și soluri, faună), a celor privitoare la populație și așezările omenești, precum și ale economiei, inclusiv a turismului. Realizarea unei asemenea lucrări complexe, cu tratări la fel de adâncite pe un cîmp atît de larg de preocupări, de către un singur autor, este astăzi o adevărată performanță intrucit specializarea pe ramuri ale geografiei a mers atît de departe încît în ultimele decenii nu au mai apărut decît lucrări parțiale: fie de geografie fizică, fie de geografie economică (sau chiar pe ramuri mai mărunte) ceea ce lipsește pe cititor de o vedere integrală și corolativă. Iată de ce considerăm realizarea ei un mare merit din partea autorului, reimprespătînd tradiția unor lucrări geografice complete, de felul celor scrise despre țara noastră de Emm. de Martonne (1930) sau de I. Simionescu (1937). Numai că față de perioada dinainte de război, cînd au fost scrise acele lucrări, ritmul uluitor al inovațiilor produse în țara noastră, face ca ea să prezinte astăzi o geografie mult mai complexă nu numai în latura economică, dar și în problemele populației (îndeosebi sub raportul forței de muncă), în cele ale așezărilor omenești (noile aspecte ale urbanizării, ale sistemizării localităților...), chiar și în înfățișarea fondului funciar, transformat radical.

O altă caracteristică a lucrării profesorului Tufescu, este accesibilitatea ei pentru orice om de cultură, indiferent de specialitate. Aceasta intrucit noțiunile cele mai complicate sînt exprimate clar, într-un stil frumos, atrăgător, am spune elasic, în sensul celui folosit de G. Vălsan.

Firul conducător al întregii lucrări leagă două idei esențiale: **vechile tradiții** ale poporului cu existența lui mult milenară pe teritoriul patriei de care s-a legat prin cunoaștere apropiată a posibilităților lui (de la

cele de apărare pînă la cele de utilizare a tuturor componentelor naturii locurilor: pășuni, păduri, pămînturile de arătură, ape, etc.), precum și tradițiile activităților economice sau social-culturale, cu **ritmul însuflețit al inovațiilor** pe calea progresului și a dezvoltării din epoca actuală. Aceste idei străbat întreaga lucrare, creîndu-i o ambianță însuflețitoare, care dezvoltă simțămîntele de mîndrie patriotică pe baza unor certitudini științifice.

Încă din capitolul introductiv, în care se trece peste considerațiile stereotipe, specifice manualelor și cursurilor universitare, cu coordonate matematice care artificializează expunerea, se urmăresc asemenea probleme de fond: integrarea României în spațiul continentului nostru, explicația „insulei“ de romănită carpato-dunăreană între popoare diferite, interferența influențelor de climă, vegetație, precum și a marilor căi de transport în aceste locuri. Toate surprinse în ceea ce au specific și prezentate într-o formă inedită și plină de interes. Se explică de asemenea, pe baza noilor cercetări, numele țării — România — care prin numele poporului român, coboară în istorie pînă în perioada contopirii daco-romane, în care străbunii romani și-au lăsat mai holărit iriurice asupra conștiinței de apartenență, de filiație a poporului rezultat.

În prima parte a cărții, **natura locurilor** este privită prin caracteristicile care o fac pretutindeni prielnică existenței și activităților umane, din înălțimea pajiștilor alpine, pînă în locurile joase și umede ale deltei și luncii Dunării. Unitatea geografică a teritoriului țării rezultă nu din uniformitate, cum s-a crezut într-o vreme, ci tocmai din diversitatea părților componente care se completează unele pe altele într-o amplă complimentare sub raport economic. Carpații, munți de înălțime mijlocie față

Nu este greu de observat că definițiile de mai sus abordează întreprinderea în termenii economiei politice burgheze; teoria factorilor de producție (V. Madgearu); teoria „riscului” întreprinzătorului (I. Evian) ș. a., prin care se camuflează adevărata sursă a plusvalorii.

Perspective de analiză, trăsături și funcții caracteristice

ÎNTEPRINDEREA reprezintă o celulă vitală a economiei socialiste, deoarece în cadrul ei se creează principalele valori materiale ce formează avuția națională, se manifestă în mod concentrat trăsăturile sistemului economic socialist și principiile care stau la baza conducerii întregii societăți. Ea constituie unitatea organizatorică de bază a producției de bunuri și servicii necesare societății, obiectivele ei fiind organic integrate în strategia dezvoltării întregii economii pe baza planului unic național; dispune de autonomie operațională și funcțională în realizarea sarcinilor; în sfârșit, întreprinderea socialistă reprezintă un organism social, în care oamenii muncii participă direct la conducere, în dubla lor calitate de producători și proprietari asupra mijloacelor de producție.

Definirea corectă a întreprinderii socialiste ca obiect al conducerii implică analiza pluriperspectivală a acesteia.

Principalele perspective de analiză a întreprinderii, obligatorii pentru definirea corectă a rolului, trăsăturilor și funcțiilor ei, pot fi formulate astfel:

- conținutul și natura activităților necesare pentru îndeplinirea scopurilor, a obiectivelor urmărite;
- caracterul, formele și particularitățile muncii desfășurate în cadrul întreprinderilor și relațiile interumane care se nasc în acest context;
- locul și rolul întreprinderii în sistemul de organizare și conducere al întregii economii naționale;
- natura orînduirii sociale, caracterul relațiilor de producție în care acționează întreprinderea.

Analiza complexă, multilaterală a întreprinderii socialiste în lumina acestor perspective ne dezvăluie trăsăturile ei caracteristice, precum și funcțiile principale pe care le îndeplinește în viața social-economică

— ca organism al producției materiale de bunuri și servicii, ca entitate tehnico-economică, cu aparat de producție dimensionat și structurat corespunzător obiectivelor și criteriilor acțiunii eficiente, întreprinderea socialistă îndeplinește o funcție economică;

— ca formă de muncă socială, organizată specific, ca sistem de relații interumane structurate pe baza unor norme de autoritate, statute și roluri, întreprinderea socialistă își manifestă funcția ei social-umană¹²⁾.

— ca subsistem al economiei naționale, cu obiective ce se integrează în valorile de comandă ale sistemului superior, dar care posedă și mecanisme proprii de reglare a funcționării diferitelor ei subsisteme, întreprinderea socialistă realizează o funcție de sistem;

— în sfârșit, fiind locul în care se formează personalitatea complexă a oamenilor muncii în spiritul principiilor eticii și echității socialiste, în care se manifestă direct dubla lor calitate de proprietari și producători, în cadrul unor forme instituționalizate de participare la conducere, sîntem îndreptățiți să vorbim de funcția ei educativ-politică.

Întreprinderile noastre socialiste au, așadar, un caracter multidimensional; ele îndeplinesc următoarele funcții principale:

- economică;
- social-umană;
- sistemică;
- educativ-politică.

În lumina acestor perspective de analiză, trăsături caracteristice și funcții, definirea întreprinderii socialiste ca simplă concentrare de mijloace tehnice, umane și financiare, sau ca sumă de funcțiuni tehnico-economice (stabilite printr-o evasi-adaptare a vechiului concept fayolist) ne apare cel puțin unilaterală.

Într-adevăr, privity numai ca entități tehnico-economice, în sfera relațiilor de producție specifice, deosebiri de esență dispar, putîndu-se acredita ideea „întreprinderii moderne” în general, care poate fi condusă în mod identic, pe baza acelorași

prof. dr. Radu DOAGĂ
Academia „Ștefan Gheorghiu”

(Continuare în pag. 20)

de ceilalți munți ai Europei, fragmentați de numeroase văi și depresiuni, ca și Subcarpații cu care se completează pe margini, departe de a constitui spații de „discontinuitate geografică” sau „obstacol” între oameni, cum au căutat să acrediteze în prima jumătate a veacului nostru anumite cercuri interesate geopolitic, s-au dovedit a fi o arie de străveche locuire, de multiplă folosire ca resurse și meaeaguri prielnice de așezare, ca treceri înlesnite și ca posibilități de apărare.

Întregă această parte privitoare la relief, climă, ape, la soluri și vegetație, la faună și ansamblul acestora înscris în „peisajele geografice”, introduce rezultatele cele mai noi ale cercetărilor, pune ordine în problemele aflate în discuție cu o remarcabilă obiectivitate: peste tot se trece de la elucidarea temelor teoretice la implicațiile practice (de pildă: problema secetelor, posibilității de folosire a resurselor de apă etc). Sub acest raport cartea „România” este un model al genului. Menționăm și schițele panoramice desenate chiar de autor cu mult gust artistic.

Partea a doua privitoare la populație și așezările omenești are de asemenea un bogat conținut factual. Ea începe prin prezentarea elementelor de ordin demografic legate de raporturile natalitate, mortalitate, spor natural, cu evoluția lor în timp (sub forma unei sinusoide față de etapele specifice) și răspindirea în spațiu (sporurile mari din estul țării indeosebi în Moldova, față de cele reduse din sud-vest). Se trece la repartiția teritorială a densităților populației, cu diferențieri explicate prin cauze economice, istorice și ale naturii locurilor (de pildă muntele înalt sau ținuturile acvatice și ale deltei Dunării cu populație mai rară, față de depresiunile subcarpatice cu multiple resurse și cimpurile agricole cu densități superioare). Se urmărește apoi îndeaproape problema curentilor de populație care se încru-

șiau în trecut din interese economice, rezultate din apăsarea iobăgiei etc., care au dus la o permanență corelare reciprocă a locuitorilor țării, ceea ce explică uimitoarea unitate de grai și de obiceiuri. Legate de sporul natural diferențiat regional și de sporul migrator oarecum compensator, se studiază problemele populației ocupate, ale structurii acesteia, ale mobilității indeosebi în trecerea de la satele orașe, cu modificarea raporturilor dintre populația urbană și cea rurală, cu accentuarea urbanizării. O parte destul de consistentă este rezervată prezentării orașelor (cu principalele etape de apariție, cu întrepătrunderea zonelor de influență și ierarhizarea lor pe baza teoriei „locului central”, cu clasificarea orașelor etc.) și a satelor privity în evoluția lor istorică (creșterea treplată în mărime, procesul de „roire”, de părăsire a satelor cu apariția de deliști, cu noile sate create sub numele de slobozii etc. pină la actualitatea sistematizării satelor). Este o parte deosebit de interesantă și de condensată în conținut, cu multe idei inedite și cu reprezentări cartografice foarte sugestive.

Partea a treia urmărește geografia producției, adică industria și agricultura (separare care reunește activitățile primare și secundare) în care se aduc elemente noi în privința definirii dezvoltării țării pe calea progresului, o interesantă contribuție legată de armonizarea teritorială a repartiției forțelor de producție, după care se urmăresc principalele coordonate ale industrializării țării. La ramurile industriei (începînd cu cea energetică, cu metalurgia, chimia etc.) se tratează în întregare verticală sursele de materii prime (menționăm introducerea celor mai noi exploatări de cărbuni, petrol și gaze, de mineuri feroase și neferoase, de substanțe nemetalifere). Se arată ritmurile înalte ale producției, afirmarea pe plan mondial cu producția noastră de oțel, de aluminiu, de produse chi-

mice, de mobilă, etc. Toate acestea urmărite cu date la zi (inclusiv ale planului cincinal 1976—1980) și ale perspectivelor trasate de Congresul al XI-lea al P.C.R.

În problemele agriculturii se prezintă etapele dezvoltării istorice a agriculturii de la „moina sălbatică” pină la agricultura extensiv-cerealiară a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, cu o analiză minuțioasă a trecerii la agricultura intensivă, specializată, de mare productivitate de astăzi. Se urmăresc aspectele esențiale ale fondului funciar, ale mecanizării și chimizării agriculturii, ale creșterii randamentelor. Se subliniază de asemenea trecerea tot mai accentuată spre producția animalieră și probleme pe care le ridică zona de perspectivă a agriculturii.

Partea a patra se ocupă de problemele transporturilor, comerțului interior, ale schimburilor economice externe, ale turismului. O bogată bibliografie apare la sfîrșitul fiecărei părți.

Frumos scrisă, adincit informată ca fond factual, bine ilustrată, cartea profesorului Tufescu ocupă un loc bine marcat în bibliografia noastră. Ea constituie o prețioasă sursă de informare pentru cei ce lucrează în domeniul economiei, prin perspectiva de ansamblu pe care o oferă asupra țării noastre. Lucrarea constituie, de asemenea o excelentă sursă de cunoaștere pentru cititorul străin.

La expoziția anuală de carte din luna februarie a.c., s-a subliniat însemnătatea ei deosebită, în această etapă de uimitoare progrese înregistrate de țara noastră.

conf. dr. C. MOCANU

*) Victor Tufescu: ROMANIA; Editura științifică, București, 1974, 530 pagini

ÎN ULTIMII 10—15 ani societatea capitalistă în general — cea americană în special — a fost tot mai dur confruntată cu numeroase și cu fiecare zi mai grave probleme economice și sociale care au culminat cu actuala criză economică care marchează practic așa cum s-a subliniat în documentele partidului nostru, un nou stadiu al crizei sistemului capitalist.

Ideologii burghezi și-au pus, firesc, problema investigării cauzelor care generează numeroasele și turburătoarele frământări sociale ale acestei perioade. O orientare, devenită după cit se pare dominantă, este legată de determinarea rolului „marelui capital”.

Imensa majoritate a cercetărilor consacrate analizei structurii instituționale a economiei S.U.A. pornesc de la recunoașterea și consemnarea expresă a faptului că aceasta nu este pur și simplu o „economie a corporațiilor”, ci o economie a „marilor corporații”. Puterea marilor corporații este „în mod clar, puterea predominantă în societate”¹⁾ iar rolul lor în economie crucial²⁾.

Care este caracterul acestui rol?

Literatura economică burgheză a primilor circa 15 ani postbelici, aproape în totalitatea ei, s-a postat pe pozițiile unei apologii fără rezerve a corporațiilor considerându-le drept cea mai importantă creație a geniului eco-

Umbrele doctrinei „interesului luminat”

nomie uman, cel mai eficient instrument al creșterii economice³⁾. În anii '60 însă, agravarea unora dintre consecințele economice și sociale ale modalității capitaliste de realizare a creșterii, a generat cu fiecare an o mai bogată literatură consacrată analizei cauzelor dereglărilor și disfuncționalităților mecanismului economiei capitaliste, analiză care, inerent, a condus la reconsiderarea rolului sau „funcției sociale” a principalului agent al acestui mecanism — marile corporații.

Critica — uneori de o mare vi-

goare și forță demascatoare — a sistemului marilor corporații, a devenit în ultimii ani, trăsătura caracteristică a lucrărilor de economie instituțională. Amploarea fenomenului, care a trecut rapid din sfera dezbaterilor „teoretice” în cea a conștiinței publice și prin aceasta în domeniul politicii a impus reprezentanților și apărătorilor fermi ai marelui capital, abandonarea pozițiilor apologeticii absolute. Au fost formulate noi teze, noi doctrine, menite să „legitimizeze” dreptul la existență și să reabiliteze în ochii opiniei publice „funcția pozitivă” a sistemului corporațiilor în general, a marilor corporații în special. Una dintre acestea este și „doctrina autointeresului luminat”, care și-a găsit expunerea explicită și sistematică într-o „Declarație asupra politicii naționale” (A Statement on National Policy) elaborată de Comitetul pentru politică și cercetare al așa-numitului „Comitet pentru dezvoltarea economică” (C.E.D.)⁴⁾. Aceasta din urmă — format din 200 dintre cei mai importanți oameni de afaceri ai S.U.A. și savanți-economiști, juriști și politologi — are drept obiectiv, cum singur se prezintă, elaborarea de „recomandări pentru politica publică și privată care să contribuie la conservarea și întărirea societății noastre „libere”, adică capitaliste.

Doctrina „autointeresului luminat” al corporațiilor pornește de la constatarea că modul

comportamentului business-ului zilelor noastre a încetat a mai fi identic cu cel presupus de modelul clasic al laissez-faire-ului. „Este larg recunoscut astăzi că autointeresul corporației este inexorabil legat de (implicat în) întreaga existență a societății a cărei parte integrantă este business-ul...; crește tot mai mult înțelegerea faptului că corporația este dependentă de bunăvoința societății, care poate sprijini sau slăbi existența ei prin presiune publică asupra guvernului” (p. 27). Autorii doctrinei constată „creșterea constrângerilor formale și informale asupra exercitării puterii corporațiilor” (p. 21). Noua doctrină afirmă că „este în autointeresul luminat al corporațiilor să promoveze bunăstarea publică pe o cale pozitivă” (p. 27), să aibă un comportament „onest”, „etic”, „în concordanță cu valorile umane”, în vederea rezolvării „problemelor sociale cu care societatea capitalistă este confruntată: problema sărăciei, discriminării rasiale și sociale — calificării, instruirii, asistenței medicale, transporturilor publice, locuințelor, problema aglomerărilor urbane, șomajului, alienării etc. etc.” (p. 21).

Autorii „doctrinei interesului luminat” se străduiesc să-i convingă pe oamenii de afaceri că această „responsabilitate socială” este o componentă a intereselor business-ului însuși. Aceasta trebuie să participe la re-

fise

O analiză a capitalismului monopolist de stat.

ÎN lucrarea sa, apărută zilele acestea, Tudorel Postolache analizează capitalismul monopolist de stat ca stadiu distinct al societății capitaliste în

strinsă legătură cu natura și caracteristicile actualei crize economice din Occident. După părerea autorului, nu numai societatea capitalistă în ansamblul ei dar și fiecare din cele trei stadii (al liberei concurențe, al dominației monopoliste și al capitalismului monopolist de stat) parcurge o fază ascendentă și una descendentă (de tranziție). Analizând factorii de profunzime care generează multiple fenomene de instabilitate care se manifestă cu o forță din ce în ce mai mare la suprafața societății burgheze contemporane, autorul definește prin capitalism monopolist de stat stadiul actual al capitalismului în care, concomitent cu specializarea crescândă a forțelor de producție, sub impulsul revoluției tehnicoștiințifice, se accentuează monopolizarea economiei, îngemănarea statului cu monopolurile și în care, datorită amplelor lupte de eliberare socială și națională, conservarea relațiilor capitaliste capătă o importanță crescândă alături de maximizarea profitului. În afara unor considerații cu caracter metodologic, se insistă asupra monopolului ca celulă economică de

bază a capitalismului, precum și asupra modificărilor survenite în funcțiile economice ale statului capitalist și în mecanismul reproducerii sociale. Se evidențiază aportul cercetărilor marxiste din diferite țări la elucidarea problemelor capitalismului monopolist de stat, precum și restructurările din gândirea economică contemporană.

Măsurile anticiclice ar putea agrava inflația

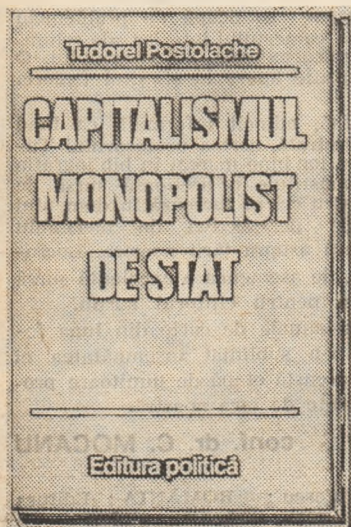
SUB titlul Quelques rayons de soleil ne font pas le bon temps (Citeva raze de soare nu înseamnă timp frumos), Jay Mc Culley, corespondenta lui LE MONDE în S.U.A., semnează în nr. din 25 martie a.c. al susamintitului cotidian, un articol în care, rezumind comentariile care se fac asupra conjuncturii americane, afirmă că deocamdată toate duc la întrebarea: curba în „V” sau în „U”? Cu alte cuvinte, va continua producția să scadă brusc și șomajul să se agraveze pînă cînd o intervenție masivă a statului ar relansa brusc economia sau,

după o perioadă de „răcire”, marcînd un repaus, curba va lua de la sine o alură rotunjită? Deși în industria automobilelor se fac unele reangajări, șomajul a atins 8,2% din forța de muncă și se admite oficial că recesiunea va antrena noi sectoare, cu posibilitatea ca șomajul să atingă un maximum de 8,5% și chiar 9% pînă în vara acestui an.

În timp ce „repriza” pare încă lentă sau îndepărtată, mulți economiști, printre care Alan Greenspan, șeful consilierilor economici ai președintelui, se tem de consecințele inflaționiste posibile ale unor măsuri de relansare, cum ar fi crearea de locuri de muncă noi în domeniul public, ajutor pentru construcții de locuințe, cumpărarea citorva sute de mii de automobile pentru parcul serviciilor publice ș.a., pe care le consideră inutile și periculoase. Greenspan s-ar teme de un „V”, care, după opinia sa, ar însemna o poartă deschisă spre o inflație excesivă.

Tendențe noi în economia mondială

V. TIAGUNENKO consideră în articolul Vivoz kapitala iz razvivaiušihseā stran (Exportul de

zolvarea problemelor sociale deoarece astfel i se oferă mari „oportunități de creștere și profit”.

De ce este necesar acest „apel pozitiv” — cum spun autorii — către reprezentanții marelui capital și este oare el real? Oare capitalul nu-și cunoaște suficient de bine interesele?

De altfel „doctrina” nu solicită practic nici un fel de efort corporațiilor căci în viziunea ei, participarea tot mai activă a acestora la rezolvarea problemelor sociale urmează să se facă fără a afecta principiul „profitabilității”. „Perspectiva pozitivă a autointeresului luminat prevede cadrul pentru reconcilierea ameliorării mediului social cu profitabilitatea” (p. 31). Cum? Simplu. Prin finanțarea de către stat a acțiunilor cu caracter social în care business-ul este antrenat. „Guvernul trebuie să creeze condiții de piață” pentru a antrena business-ul la rezolvarea problemelor sociale căci „stimularea prin profit (incentive for profit) este singura cale practicabilă pentru eliberarea puterii și dinamismului întreprinderii private într-o măsură care să o facă efectivă în generarea progresului social” (p. 51) — declară autorii „recomandărilor de politică publică și privată” ale marelui capital.

De altfel, doctrina „autointeresului luminat” nu urmărește altă „iluminare” businessmanilor. Ea vrea să convingă opinia pu-

blică că, între interesele capitalului monopolist și cele ale societății, obiectiv nu ar exista opoziție, că aceste interese de fapt ar fi convergente, numai că încă nu toți „oamenii de afaceri” au ajuns să înțeleagă acest lucru.

Această teză fundamentală, pe care este construită și pe care o afirmă doctrina „interesului luminat” și care definește, conținutul ei de clasă, ideologic, este infirmată nu numai de realitatea ontică a capitalismului contemporan, caracterizată prin dramatice dereglări ale mecanismului economic și tensiuni sociale — tocmai ca urmare a opoziției ireconciliabile dintre interesele fiecăruia dintre subiecții capitalului monopolist și interesele autentice ale popoarelor; ea este infirmată și de analiza teoretică lucidă a implicațiilor pe care uriașă forță a monopolurilor o are asupra mecanismului economic. Numeroși economiști burghezi constată că uriașă concentrare a puterii în mâna centrelor de decizie privată permite acestora să-și asigure un control aproape total asupra „mediului economic” și juridico-instituțional în care activează, să acționeze în urmărirea propriilor interese, ignorând „interesele publice”. Așa cum demonstrează J.K. Galbraith¹⁾ marile corporații controlează prețurile și costurile, pietele de mărfuri și financiare, sursele de materii prime și într-o importantă măsură pe cele exter-

ne, dezvoltarea tehnologiei, volumul și orientarea investițiilor, salariile și chiar statul. Într-o recentă lucrare asupra puterii corporațiilor²⁾ se afirma chiar că „judicând după practica actuală, definirea guvernului drept comitet executiv al afacerilor burgheziei, este astăzi insuficientă; mai curând el trebuie numit filială a corporațiilor” (p. 176). Acest control generalizat al marilor corporații asupra mediului economic, determină „dereglaarea mecanismelor de autoreglare”, a mecanismului de alocare a resurselor, ceea ce generează dezechilibre în dezvoltarea diferitelor sectoare ale economiei sociale, risipă a resurselor și agravarea inegalității în distribuirea veniturilor.

Alterarea, prin controlul asupra prețurilor a volatilității semnalelor emise de piață, are drept consecință un dezechilibru practic necontrolabil, între cerere și ofertă și implicit o permanentă tendință spre recesiune. Intervenția statală pentru evitarea acesteia sau redresarea economiei este „sursa primă a inflației”, care devine o „componentă sistemică” a capitalismului contemporan, cu extreme de ample implicații, atât asupra mișcării economiei, cât și asupra situației maselor. Toate acestea exprimă existența „unui conflict sistemic, cum afirmă J.K. Galbraith, între interesul public și cel al marilor corporații” (p. 221). De a-

ceea, depășirea tuturor gravelor probleme economice și sociale cu care capitalismul este confruntat generate de dominația marilor monopoluri, nu se poate face, așa cum subliniază unul din autorii volumului „Corporate Power in America”, decît prin lichidarea acestei dominații, prin „transformarea radicală” a sistemului economic existent (p. 180—181). Este o concluzie lucidă care infirmind perorațiile apologetice despre convergența „autointeresului luminat” al marilor corporații cu interesele societății și ale progresului social, scoate la iveală ceea ce se ascunde în spatele acestei „luminii”...

Vasile PILAT

¹⁾ D. Bell, The Coming of Post-Industrial Society, New York, 1973, p. 270.

²⁾ Social Responsibilities of Business Corporation, CED, New York, 1971, p. 18.

³⁾ Printre alții, pot fi numiți autori consacrați ca A. Berle, G. Means, Fritz Machlup, D. Lilienthal, K. Boulding ș.a.

⁴⁾ Social Responsibilities of Business Corporations. A Statement on National Policy. Research and Policy Committee of the Committee for Economic Development, New York, 1971.

⁵⁾ J. K. Galbraith, Economics and the Public Purpose, Boston, 1973.

⁶⁾ Corporate Power in America. Ed. by R. Nader and M. J. Green, New York, 1973.

capital din țările în curs de dezvoltare), apărut în revista MIROVAIA EKONOMIKA I MEJDUNARODNIE OTNOŠENIIA, nr. 3/1975, că fenomenul menționat în titlu marchează o tendință nouă apărută în economia mondială la sfârșitul anilor 60 — începutul anilor 70. Înainte doar țările dezvoltate din punct de vedere industrial erau și exportatoare și importatoare de capital, în timp ce țările în curs de dezvoltare rămăseseră până nu de mult doar importatoare. În unele țoste colonii și țări dependente (Brazilia, Mexico, Filipine, India ș.a.) s-au dezvoltat apreciazabil unele monopoluri locale, în spatele cărora stau uneori companii din țările capitaliste dezvoltate. V.T. analizează apoi în mod special caracterul investițiilor care au la bază petrodolarii aparținând țărilor exportatoare de petrol și consideră de asemenea ca fiind o nouă tendință în economia mondială creșterea investițiilor în țările dezvoltate, care au la bază venituri din petrol. Autorul apreciază că o dezvoltare a acordurilor bi și multilaterale între țările în curs de dezvoltare pe principiul egalității și avantajului reciproc ar fi în folosul țărilor în curs de dezvoltare atât exportatoare, cât și numai importatoare de capital.

Pentru diminuarea decalajului tehnologic mondial

ÎN articolul intitulat Nou velle vision du transfert des techniques (O nouă viziune privind transferul tehnicilor) și publicat în LE MONDE DIPLOMATIQUE din martie 1975, K. Abdallah-Khodja se pronunță pentru statuarea dreptului țărilor în curs de dezvoltare de a obține, pe bază de brevete și licențe, transferul tehnicilor moderne din țările puternic industrializate, în condiții favorabile, recunoscute și organizate. „Multă vreme transferată gratuit în decursul istoriei”, tehnologia a devenit astăzi, din nefericire, „o marfă vândută la un preț excesiv de către un grup de țări dominante care exercită practic, în materie, un adevărat monopol”. Această stare de lucruri permite constituirea de „suprabeneficii” sau de fonduri noi de cercetare, care consolidează dominația tehnologică a „țărilor bogate” și a celor mai puternice firme multinaționale asupra țărilor în curs de dezvoltare. Desigur, răspunsul la „sfidarea tehnologică” îl dă fiecare țară atunci cînd,

prin efort propriu, edifică o economie și o societate modernă. Dar, tocmai cooperarea internațională va trebui să asigure, pe termen scurt și mediu, transferul tehnicilor în condiții favorabile. Acest transfer nu duce la avantaje unilaterale. El este compensat din plin de amploarea pe care o iau vânzările de echipamente aferente — apanaj încă al țărilor puternic industrializate.

Colonialismul și foamea din Sahel.

ÎN articolul La famine au Sahel: un drame qui était prévisible (Foamea din Sahel: o dramă care era previzibilă), publicat în SCIENCE ET VIE nr. 690 din martie a.c., Alexandre Dorozynski susține că sutele de mii de victime, printre oameni și animale, produse în sudul Saharei pe o suprafață de 5 milioane km², ce se întinde de la Atlantic la Marea Roșie, au rezultat nu numai din secetă și „accidente meteorologice”, ci și din „ignoranță” și „cupiditate”, cu implicații de ordin ecologic. După

părerea a numeroși experți, scrie A.D., deșertificarea Sahelului ar fi început la puțin timp după colonizare. Alături de gospodăriile nomazilor s-au instalat gospodăriile fermierilor sedentari, care au introdus culturi intensive bănoase, ca de exemplu, cultura arahidelor, dar cu efecte ecologice nocive. Pe de altă parte, granițele constituite de metropole și restricțiile aferente au împiedicat migrațiile tradiționale ale nomazilor, ceea ce a dus la efecte de același gen. Cînd, din 1968, a început seceta, efectele respective, cumulate de-a lungul anilor, au agravat deșertificarea. Viitorul Sahelului ridică probleme serioase, atât de domeniul soluțiilor agrar-tehnice, cât și de domeniul relațiilor internaționale. În acest context, autorul consideră că unele țări dezvoltate, „care împărtășesc într-o anumită măsură responsabilitatea catastrofei”, trebuie să sprijine, prin mijloace tehnice și financiare, regiunile saheliene sinistrate.

Știința conducerii întreprinderilor socialiste

(Urmare din pag. 17)

metode și tehnici, indiferent de contextul social-politic în care acționează. Or, de aici și pînă la decretarea managementului ca sistem de conducere universal nu mai este o distanță prea mare (vezi tema a 2-a).

Putem deci conchide că numai printr-o abordare globală, într-o perspectivă multiplă — tehnologică, economică și sociologică — se pot defini pe baze științifice caracteristicile și funcțiile specifice întreprinderii socialiste.

În plan metodologic, această abordare presupune, respectarea următoarelor cerințe (premise):

1. analiza secvențială a diferitelor ei domenii de activitate să fie îmbinată strîns cu viziunea globală asupra întreprinderii ca unitate social-economică complexă și dinamică;

2. cercetarea aspectelor tehnico-economice de producție să fie corelată cu investigarea caracteristicilor ei de unitate social-umană;

3. studiul organizării ei interne să fie legat de ansamblul de relații pe care întreprinderea le are cu mediul exterior, în primul rînd, cu centrala economică în care-și integrează activitatea;

4. caracterizarea ei ca unitate de muncă bazată pe diviziunea muncii, pe cooperare să fie făcută în strînsă legătură cu influența relațiilor de producție și a factorilor specifici naționali.

Fără a epuiza multiplele aspecte ale analizei întreprinderii socialiste ca obiect al conducerii, considerăm că cerințele expuse mai sus pot servi ca ipoteze de lucru în definirea unei metodologii științifice de cercetare a ei.

Trăsăturile și funcțiile întreprinderii socialiste

Nr. crt.	Perspective de analiză	Trăsături specifice	Funcții indeplinite	Elemente caracteristice fiecărei funcții
1.	Conținutul și natura activităților necesare pentru îndeplinirea obiectivelor urmărite.	Organism al producției materiale de bunuri și servicii, cu aparat de producție și funcțional dimensionat și structurat potrivit criteriilor de eficiență economică	ECONOMICĂ	Cercetare Asimilare de produse noi Investiții Construcții Producție Aprovizionare Desfacere Financiar-contabilă Pregătirea cadrelor
2.	Caracterul, formele și particularitățile muncii și relațiile care se nasc în procesul funcționării ei	Formă de muncă socială organizată specific; sistem de raporturi interumane structurate pe baza unor norme de autoritate, statute și roluri	SOCIAL-UMANĂ	Autoritate Ierarhie Motivare Statute Roluri Atitudini Comportament
3.	Locul și rolul întreprinderii în sistemul de organizare și conducere al întregii economii naționale	Subsistem al economiei naționale cu obiective și sarcini integrate organic în rolurile de comandă ale sistemului superior	SISTEMICĂ	Plan de stat Relații pe verticală Organisme de conducere Corelare decizii Control
4.	Natura orînduirii sociale, caracterul relațiilor de producție	Unitate social-economică socialistă în care oamenii muncii participă direct la conducere în dubla lor calitate de proprietari și producători	EDUCATIV-POLITICĂ	Democrație economică Participare la conducere Responsabilitate Educație socialistă

1 P. F. Drucker, La pratique de la direction des entreprises, Ed. d'Organisation, Paris, 1957, pp. 37-38.

2 O. Gelinier, Le secret des structures competitives, Ed. Hommes et Techniques, Paris, 1966, pp. 75-76.

3 Fr. Perroux, Industrie et création collective, PUF, Paris, 1964, p. 68.

4 J. K. Galbraith, Le Nouvel Etat Industrielle, Gallimard, Paris, 1968, p. 114.

5 D. Mc Gregor, La dimension humaine de l'entreprise, Collection Hommes et Organisations, Ed. Gauthier-Villars, Paris, 1969, p. 41.

* Aplicarea acestui principiu în cadrul marilor firme americane, spune A. G. d'Estaing, se bazează pe „centralizarea deciziilor de politică și a controlului și pe o largă descentralizare de responsabilități și decizii operaționale”. Vezi lucrarea: La descentralisation des pouvoirs dans l'entreprise. Les éditions d'organisation — Paris, 1967, p. 15.

6 Philippe de Woot, Pour une doctrine de l'entreprise, Ed. du Seuil, Paris, 1968, p. 138.

7 Ph. de Woot, op. cit., p. 140.

8 V. Madgearu, Cours de économie politică, ICE, București, 1944, pp. 117-118.

9 V. Slăvescu, Ce este o întreprindere economică, Tip. națională, J. Ionescu, București, 1929, p. 16.

10 Gr. Mladenetz, Întreprinderea în economia actuală, București, Independența economică, 1937, p. 34.

11 I. Evian, Studiul practic al întreprinderilor comerciale și industriale, Cours predat la Cluj, 1934, p. 14.

12 Dimensiunea social-umană a întreprinderii a fost subliniată în ultima vreme alit de economiști cit și de psihosociologi. Vezi: C. Murgescu, Echipa de conducere în unitățile economice, Ed. politică, București, 1971, pp. 11 și 97; D. Dumitriu, Conducerea pe bază de obiective a unităților agricole socialiste, in: Sociologia și știința conducerii, Ed. Academiei R.S. România, București, 1962, p. 162; Traian Herseni, Psihosociologia organizării întreprinderilor industriale, Ed. Academiei R. S. România, București, 1969, pp. 36-37; Honorina Cazacu, Funcțiile uzinei în socialism și unele probleme ale organizării și conducerii, in: Sociologia și știința conducerii, Ed. Academiei R. S. România, București, 1972, p. 109.

TIȘE

O nouă lucrare a lui P.A. Samuelson

APARIȚIA volumului 3 din The Collected Scientific Papers of Paul A. Samuelson (The M.I.T. Press, Cambridge, 930 p.) ne dă posibilitatea să cunoaștem textul comunicării prezentate la primirea premiului Nobel pentru economie „Maximum Principles

In Analytical Economics” (Principii de maximum in economia analitică), în care el expune câteva aspecte interesante ale teoriei optimului economic, relevind de la început că însăși denumirea științei economice sugerează „economisire” sau „maximizare”.

P.A. Samuelson consideră sterila încercarea de a forța analogii între conceptele fizicii și ale economiei: „Legi lipsite de sens ca legea conservării puterii de cumpărare reprezintă o imitație

falsificată în domeniul științelor sociale a importantei legi fizice privind conservarea energiei; și când un economist face o referință la principiul nedeterminării al lui Heisenberg în lumea socială, aceasta trebuie să fie privită cel mult ca o figură de stil sau un joc de cuvinte, mai curînd decît o aplicare valabilă a relațiilor din mecanica cuantică”. Totodată, Samuelson critică abordarea tradițională a teoriei utilității, care „a manifestat semne de degenerare într-o tautologie sterilă. Utilita-

tea sau satisfacția psihologică abia pot fi definite și cu atît mai puțin măsurate”. El consideră că optimul parețian a căpătat semnificație numai după ce A. Bergson a elaborat conceptul de „funcție de bunăstare”. Referindu-se la creșterea actuală a rolului științei economice în conducerea întreprinderilor, el își amintește de remarcă unui economist din ultima generație, A.C. Pigou, de la Cambridge: „Cine s-ar fi gîndit vreodată să angajeze un economist să conducă o fabrică de bere?”

DIALECTICA EVOLUȚIEI MONOPOLULUI ÎN CAPITALISMUL CONTEMPORAN

CARACTERISTIC etapei pe care o parcurge capitalismul în prezent este agravarea contradicțiilor economice, sociale și politice, apariția pentru prima dată în anii postbelici, după o perioadă de relativ progres, a unor fenomene profunde de criză economică la scara întregului sistem mondial capitalist. Analizând dialectic relația dintre factorii de progres și regres, generații de relațiile de producție capitaliste, rezultă că în etapa actuală tendințele de regres încep să prevaleze determinând fenomene de stagnare a producției, accentuând procesele inflaționiste, accelerând tot mai mult criza sistemului capitalist, evidențiind tot mai puternic caracterul istoricește perimat al orînduirii capitaliste. „Actuala criză mondială, care cuprinde toate laturile vieții economico-sociale, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, în Raportul prezentat la Congresul al XI-lea al partidului, demonstrează cu putere că vechile relații interne și internaționale create de orînduirea capitalistă nu mai corespund noilor forțe de producție, dezvoltării impetuoase a revoluției tehnico-științifice, nu mai pot oferi soluții corespunzătoare — în interesul maselor largi populare, al progresului — problemelor complexe ce preocupă lumea contemporană¹⁾”. În acest context, studierea logico-istorică a monopolului, a formelor concrete pe care le-a îmbrăcat și le îmbracă în diferitele etape ale evoluției capitalismului permite să se dezvăluie mecanismul funcțional al economiei capitaliste, să se evidențieze caracteristicile esențiale ale fenomenelor și proceselor economice, să se urmărească drumul sinuos al evoluției monopolului pe toate treptele dezvoltării economiei capitaliste în imperialism, să se sesizeze multiplele contradicții pe care le generează atât pe plan economic cât și social.

Analizând dialectica forțelor și relațiilor de producție în procesul dezvoltării modului de producție capitalist, atât prin prisma impulsurilor de progres, care își pun amprenta asupra dezvoltării forțelor de producție, cât și a factorilor de regres, a contradicțiilor antagoniste proprii orînduirii capitaliste, se desprinde concluzia că formele de organizare și realizare a relațiilor de producție capitaliste s-au modificat în permanentă, în funcție de mutațiile care au avut loc în dinamica forțelor de producție, în evoluția economiei mondiale în ansamblul ei. Ceea ce caracterizează pe acest fond monopolul, așa cum rezultă din întreaga sa evoluție istorică în decurs de aproape un secol, este tendința sa de adaptare la noile condiții. Această tendință decurge în mod obiectiv din mobilul producției capitaliste, din necesitatea asigurării maximizării profitului, a atenuării contradicțiilor reproductivității capitaliste lărgite, care generează fenomene de instabilitate și criză economică.

În perioada de după al doilea război mondial, pe fondul revoluției tehnico-științifice, al modificărilor survenite în economia mondială și în raportul de forțe pe plan internațional, monopolurile, pentru a-și asigura în continuare un profit înalt de monopol, au fost nevoite să-și

schimbe strategia, să se adapteze la noua situație creată în cadrul economiei mondiale. Monopolul fiind un mecanism în mișcare, exprimă atât trăsăturile de ansamblu ale capitalismului, cât și cele specifice într-o etapă sau alta. Monopolurile manifestă tendința de a se adapta nu numai la noile condiții de ordin economic, dar și de ordin suprastructural, la modificările intervenite pe parcursul dezvoltării societății capitaliste în structura claselor sociale, în conștiința acestora, în formele de manifestare a luptei de clasă. Toate acestea vizează, în primul rând, mecanismul său de funcționare, formele sale concrete de organizare și nu esența sa. Totodată, această tendință de adaptare se realizează în contextul unor puternice contradicții atât pe plan intern, cât și la nivelul sistemului mondial capitalist.

În cele ce urmează ne propunem să ne oprim doar asupra citorva laturi ale problematicii atât de variate și complexe a monopolului, în esență asupra relației dintre acesta și unele aspecte cum sînt dimensiunea unităților economice, diversificarea producției, statul capitalist, între monopolul „multinațional” și statul național.

Relația monopol — dimensiune

ACEASTĂ RELAȚIE s-a dovedit pe parcursul evoluției monopolului a fi una din cele mai dinamice. Aceasta este și firesc, întrucît dimensiunea este legată nemijlocit de nivelul dezvoltării forțelor de producție, de amploarea și direcțiile revoluției tehnico-științifice contemporane. Relația monopol-dimensiune și procesul de adaptare a proprietății privat-capitaliste la noul nivel de socializare a producției, eforturile capitalismului de supraviețuire în condițiile agravării contradicției dintre muncă și capital, dintre interesul îngust al monopolului — profitul maxim — și interesele generale ale întregii națiuni, constituie una din laturile importante ale strategiei de durată a monopolului și ale politicii economice a statului burghez contemporan. Adaptarea dimensiunii la imperatiile revoluției tehnico-științifice, fixarea unor strategii și priorități ale acumulării, au constituit preocupări atât la nivelul monopolului cât și la cel al statului burghez.

Perioada postbelică poate fi considerată ca cea mai dinamică în ceea ce privește dimensiunea întreprinderii în toate sferile activității economice, inclusiv în sectorul terțiar. Aceasta se datorește în bună măsură centralizării capitalului care, în ultimele două decenii, a cunoscut o intensitate deosebită. Astfel, în Franța, dacă în perioada 1955—1965 au avut loc 1 164 fuziuni afectînd active în valoare de 7,19 miliarde franci, în perioada 1966—1973 numărul fuziunilor se ridică la 1 490 iar valoarea activelor la 41,2 miliarde franci²⁾. În Anglia numărul întreprinderilor absorbite a crescut de la 940 în 1969 la 1 300 în 1972,

valoarea activelor dublîndu-se. Mișcarea de concentrare devine caracteristică și pentru întreprinderi a căror talie depășește pe cea a întreprinderilor mici și mijlocii. De pildă, dacă în S.U.A. în 1966 numărul firmelor absorbite cu active de 10 milioane dolari fiecare a fost de 100, în 1968 s-a ridicat la 290. În Anglia în 1972 s-au înregistrat 9 fuziuni implicînd societăți cu active de peste 50 milioane lire sterline. Aceasta a condus la accentuarea concentrării capitalului, sporînd astfel numărul monopolurilor gigant. Dacă în 1901 în S.U.A. exista un singur monopol ce dispunea de un capital de peste 1 miliard dolari, la începutul anilor '20 erau 3, în 1968 — 139, iar în 1974 erau 245.

Rezultanta directă este concentrarea ofertei, a producției și a capitalului în mâinile monopolurilor. De pildă, în S.U.A. în 1973 celor mai mari 500 companii monopoliste le reveneau 65 la sută din volumul total al cifrei de afaceri din industrie, 76 la sută din salariați și 79 la sută din profit³⁾. În R.F.G., în 1971 celor mai mari 50 monopoluri le reveneau 46,7 la sută din totalul cifrei de afaceri, față de 41,4 la sută în 1960, iar dacă se iau în considerare și vânzările în afara țării, atunci ponderea se ridică la 51,8 la sută față de 42,9 la sută⁴⁾. În Anglia celor mai mari 100 întreprinderi monopoliste le reveneau acum 50 de ani 15 la sută din producția industrială, în 1950 — 20 la sută, în 1973 au atins 50 la sută, iar după unele calcule se apreciază că în 1980 vor produce 2/3 din producția industrială⁵⁾.

Actuala criză economică determină o accentuare a centralizării capitalului, a concentrării producției în toate sectoarele economice, afectînd atât întreprinderile mici și mijlocii, cât și unele întreprinderi mari și chiar monopoluri ale căror dimensiuni și posibilități de adaptare sînt mult mai reduse comparativ cu giganții monopolști sau care n-au fost capabile să găsească soluții pentru adaptare. Sînt semnificative datele privind lichidarea unui număr important de întreprinderi, ca, de pildă, în Franța, unde în primul semestru al anului 1974 s-au înregistrat 8 000 falimente, ceea ce reprezintă o creștere cu 15 la sută față de aceeași perioadă a anului 1973 (6 945), în R.F.G., în aceeași perioadă — 3 521, iar în S.U.A. se apreciază că în anul financiar curent numărul falimentelor va atinge 245 000, ceea ce ar însemna depășirea cu 37 000 a recordului din anul financiar 1 iulie 1966—30 iunie 1967. O asemenea situație pune în evidență pe de o parte amploarea consecințelor acțiunii legii concentrării producției pe fondul relațiilor de producție monopoliste, iar pe de altă parte, adinci-

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român, Editura politică, 1974, p. 15.

²⁾ *Entreprise*, nr. 1 003, 1 004/1974.

³⁾ *Fortune*, nr. 5 1974.

⁴⁾ H. Tommer, B.R.D. — *Monopole auf Kurs zur internationalen Dimension*, Berlin, 1973.

⁵⁾ *Economie et politique*, nr. 243/1974, pag. 126.

rea deosebirilor de interese dintre monopoluri (burghezia monopolistă) și întreprinderile nemonopolizate (burghezia mică și mijlocie).

În contextul actualei crize economice și energetice marile monopoluri caută să treacă greutățile pe umerii clasei muncitoare, concomitent cu o politică a prețurilor care să nu le afecteze profiturile. În S.U.A., de pildă, profiturile celor mai mari 500 companii monopoliste au crescut în 1973 cu 39 la sută față de 1972. În ramura prelucrătoare a petrolului media creșterii profiturilor a fost în 1973 de 53,3 la sută față de 1972, în cea a hirtiei și prelucrării lemnului de 47,5 la sută, în industria textilă 45,4 la sută, în chimie 39,8 la sută, în industria metalurgică 38,2 la sută, iar în cea a automobilelor de 33,4 la sută. În timp ce monopolurile obțin astfel în continuare profituri ridicate, milioane de oameni nu au de lucru, iar recesiunea și inflația reduc puterea de cumpărare a oamenilor muncii ocupați.

Relația diversificare - monopol

LEGATĂ de relația monopol-dimensiune, de formele noi de organizare a monopolului, și în primul rând de conglomerat, este și relația diversificare-monopol. Această relație constituie un rezultat direct al amplificării luptei de concurență, al sporirii exigențelor competitivității pe planul cercetării științifice, al strategiei de expansiune pe plan intern dar și extern. În aceste condiții, diversificarea a apărut ca o soluție pentru menținerea nivelului profiturilor și diminuarea riscurilor care decurg fie din conjunctura nefavorabilă a pieței unor produse, fie din activitatea de cercetare. Așadar, concurența desfășurată tradițional pe baza prețului de monopol este însoțită de concurența rezultată din diversificarea producției, din cercetarea științifică, aceasta trecând chiar pe primul plan. Desfășurată atât la nivelul ramurilor, cât și între ramuri, ea incită monopolurile în lupta lor pentru supremație la o penetrare în cele mai diverse ramuri de activitate. În prezent se observă tendința de pătrundere a monopolurilor în ramuri care, tradițional, constituiau terenuri de confruntare între micii producători. De pildă, înzestrarea tehnică a agriculturii, transformarea acesteia într-o varietate a industriei, a fost însoțită de un intens proces de concentrare a proprietății și de înlăturare a micilor producători, concomitent cu penetrarea incisivă a monopolurilor. Așadar, monopolurile, altădată reținute față de o asemenea ramură, manifestă interes, considerând-o în contextul revoluției științifico-tehnice o sferă rentabilă de investire a capitalului.

În perioada postbelică monopolurile au căutat să adapteze propriilor lor interese unele structuri mai vechi ale organizării relațiilor economice. Avem în vedere atragerea în sfera lor de activitate a întreprinderilor mici și mijlocii și adaptarea funcționalității acestora la necesitățile producției monopoliste. Întreprinderile mici și mijlocii, nedispunând de regulă de capitalul necesar pentru a se adapta la noile cerințe ale revoluției tehnico-științifice, sînt dependente aproape total pe plan tehnic și tehnologic de marile mono-

poluri. Monopolurile le furnizează licențele, le asigură aprovizionarea cu materii prime și desfacerea producției prin includerea lor în programul de producție al monopolului. Posibilitățile de manevră ale acestor întreprinderi sînt foarte reduse, ele fiind obligate să se supună integral strategiei monopolului, să accepte prețurile stabilite de acesta, să se subordoneze total politicii monopoliste. Este cunoscut, de exemplu, că Siemens dispune pe baza acestui sistem de subordonare de circa 30 mii de întreprinderi, Krupp — 20 mii, Daimler-Benz — 17,8 mii etc.

Aceste întreprinderi mici și mijlocii, adaptate la necesitățile producției monopolului, depind de conjunctura produselor acestuia, de restructurările activității sale. Subordonarea unui important număr de întreprinderi mici și mijlocii constituie una din căile de redistribuire a plusvalorii utilizate de marile monopoluri în vederea maximizării profitului de monopol, a reproducerii proprietății monopoliste. În aceste condiții se adâncește procesul de diferențiere a burgheziei, se accentuează contradicțiile de interese dintre diferitele sale pătri. Această situație face ca o parte a burgheziei, îndeosebi mica burghezie, iar uneori chiar pătri superioare ale ei, să se opună unor laturi ale politicii oligarhiei monopolist-statale, alăturându-se într-o măsură sau alta forțelor antiimperialiste. Așadar, monopolul, prin strategia sa de a situa pe primul plan profitul, precum și întărirea proprietății monopoliste, contribuie la amplificarea contradicțiilor din interiorul societății capitaliste, la spargerea unității de interese a burgheziei ca clasă.

Revoluția tehnico-științifică contemporană, ritmul rapid al progresului tehnic care caracterizează actuala dezvoltare a forțelor de producție au pus în fața monopolului noi probleme privind strategia dezvoltării, pentru a-și putea menține și spori profitul de monopol. Locul monopolului în sfera producției, în cadrul economiei naționale dar și pe plan mondial, este dependent din ce în ce mai mult de capacitatea de a participa la cercetare și dezvoltare, de rapiditatea folosirii rezultatelor cercetării, de operativitatea în lansarea și producerea de noi produse. V. I. Lenin sublinia, la timpul său, pe bună dreptate, că firmele monopoliste vor introduce progresul tehnic numai atunci cînd prețul de monopol nu va mai putea asigura profitul înalt urmărit și, ca atare, concurența dintre monopoluri va impulsiona introducerea progresului tehnic. Posibilitatea economică de a frîna temporar și artificial progresul tehnic era limitată, așadar, de posibilitatea introducerii progresului tehnic în scopul maximizării profitului în condiții modificate ale concurenței. Această apreciere este valabilă în principiu și astăzi. Trebuie să se țină seama însă de faptul că ambele tendințe se realizează în condiții cu totul schimbate, ceea ce modifică într-o oarecare măsură formele lor de manifestare.

În primul rînd, progresul tehnic are alte dimensiuni și implicații, atît datorită legăturii sale nemijlocite cu producția, cît și datorită influenței sale asupra în-sesi formelor luptei de concurență, devenind unul din elementele esențiale în determinarea locului monopolului în competitivitatea pe piața internă și externă.

În al doilea rînd, descoperirile, nouă-

țile tehnice capătă tot mai mult un caracter de masă, iar reținerea de a introduce în producție o descoperire sau alta în condițiile unei uzuri morale accelerate afectează înseși interesele proprii ale monopolului. De unde înainte un monopol care domina o anumită ramură putea să-și asigure un profit maxim prin prețul de monopol, în noile condiții de desfășurare a luptei de concurență, deși gradul de monopolizare a crescut, o astfel de strategie este riscantă pentru monopol.

În al treilea rînd, dacă producția capitalistă în etapele anterioare utiliza numai rezultatele finale ale cercetării științifice, în prezent știința pătrunde tot mai mult în întregul proces al producției capitaliste, devenind un moment important al reproducerii monopoliste. Prin urmare, lupta de concurență dintre diferitele monopoluri îmbracă din ce în ce mai mult forma „competiției inovațiilor”, se deplasează spre cercetarea științifică, spre capacitatea de a lansa noi procedee tehnologice și produse, firmele monopoliste căutînd să-și asigure pe această cale prioritate pe piață și posibilitatea de a-și vinde produsele la preț de monopol ridicat pînă la apariția noilor concurenți.

În condițiile cînd marile monopoluri monopolizează rezultatele științei și tehnicii, propagarea progresului tehnic avînd loc numai în limitele intereselor monopolurilor, se produc decalaje tot mai substanțiale pe plan tehnic și tehnologic atît la nivelul țărilor capitaliste dezvoltate, cît mai ales între acestea și țările în curs de dezvoltare. Eliminarea acestor decalaje presupune instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale, care să asigure progresul economico-social mai rapid al țărilor rămase în urmă, o politică nouă în relațiile economice și politice dintre state. Dar pentru aceasta este necesară înlăturarea oricăror obstacole ce ar îngreuna colaborarea dintre țări, inclusiv colaborarea pe plan științific, crearea de condiții care să asigure accesul tuturor statelor la cuceririle științei și tehnicii moderne.

În același timp, trebuie subliniat că multe din problemele de ordin economic și social ale statelor dezvoltate, cu repercusiuni și asupra țărilor în curs de dezvoltare, sînt o consecință directă a folosirii de mari resurse financiare și a unor importante rezultate ale cercetării în scop neproductiv din punct de vedere al intereselor societății, în vederea înarmării. De pildă, în S.U.A. 70—80 la sută din totalul subvențiilor de stat destinate cercetării științifice au o orientare militară. Accentuarea limitelor privind dezvoltarea forțelor de producție, combinată cu îngustarea posibilităților de dezvoltare datorită risipei de materii prime și energie, a condus în ultima perioadă la adîncirea contradicției dintre forțele de producție și relațiile de producție, materializată în actuala criză economică.

Relația monopol - stat

PERIOADA postbelică evidențiază pe o scară necunoscută înainte o relație fundamentală și anume relația monopol-stat. Aceasta constituie rezultatul unei multi-

tudini de factori de ordin economic, politic, al accentuării contradicțiilor reproducerii largite monopoliste. Ea constituie o rezultantă a complicării condițiilor de înfăptuire a reproducerii în cadrul nou determinat de desfășurarea revoluției tehnico-științifice, de modificările formelor luptei de concurență, de mutațiile intervenite pe plan mondial.

Actuala revoluție tehnico-științifică este de o asemenea amploare, încât chiar și pentru cele mai mari monopoluri resursele materiale și financiare devin insuficiente. Având în vedere elementele de incertitudine proprii cercetării, există, totodată, pericolul ca monopolurile să facă investiții în cercetare care să nu dea rezultatele scontate și să ațezeze astfel tendința de maximizare a profitului și chiar poziția și perspectivele monopolului pe piață. Aceasta face ca monopolurile singure să nu poată ține pasul cu ritmul progresului tehnic, creîndu-se astfel un decalaj între ritmul progresului tehnic și posibilitățile financiare ale marilor monopoluri. Încercarea de a atenua această contradicție a condus la o intervenție activă a statului monopolist, prin participarea sa la finanțarea și organizarea muncii de cercetare științifică, crearea unor condiții materiale pentru folosirea rezultatelor științifice-tehnice. De pildă, statul francez finanțează 56,9% din totalul cheltuielilor pentru cercetare, cel american — 62,4%, cel englez — 56,4%, iar cel vest-german — 44,2%. În același timp, o parte importantă din aceste investiții sînt orientate sub formă de subvenții către grupurile monopoliste private.

Datele evidențiază, pe de o parte, adîncirea caracterului social al cercetării, iar pe de altă parte, concentrarea acesteia în monopoluri care ridică obstacole în folosirea largă a realizărilor științei și tehnicii în interesele maselor. În același timp se evidențiază tendința monopolurilor de a subordona tot mai mult cercetarea finanțată de stat intereselor proprii.

Statul influențează direcțiile cercetării, orientează în anumite limite monopolurile private spre anumite ramuri și subramuri, sprijinindu-le pe diferite căi astfel ca profitul de monopol să fie asigurat. Desigur că această intervenție nu este lipsită de conflicte, de contradicții, căci politica statului reflectă de fiecare dată interesele de ansamblu ale orînduirii capitaliste, dar și alte grupuri monopoliste, ca și o parte importantă a burgheziei mici și mijlocii. Intervenția statului burghez în direcția asimilării rezultatelor revoluției științifice-tehnice, a integrării cercetării în producție a condus la accentuarea inegalităților și decalajelor nu numai la scara fiecărei țări capitaliste, ci și pe ansamblul sistemului capitalist.

Desigur că relația monopol-stat nu poate fi redusă numai la acest aspect legat de cercetare, de revoluția științifică-tehnică. Ea este mult mai complexă, evidențiind acele legături intime și multilaterale care se creează între monopol și stat în procesul de adaptare a monopolurilor în vederea maximizării profitului într-o perioadă cînd contradicțiile reproducerii îngreunează nu numai valorificarea superioară a capitalului monopolist, dar și desfășurarea normală a reproducerii. Aceasta demonstrează limitele intervenției statului monopolist, faptul că în etapa actuală noile forțe de producție reclamă o nouă organizare socială.

Expansiunea „multinațională”

a monopolurilor

RELAȚIA monopol-concurență capătă noi dimensiuni la nivelul sistemului mondial capitalist, avînd în vedere gradul înalt de monopolizare a producției și a capitalului, prezența și talia monopolurilor internaționale, dinamica raportului de forțe la scara sistemului mondial capitalist, precum și pe plan mondial. În contextul actualii revoluții tehnico-științifice care a determinat schimbarea rapidă a structurii cererii, creșterea gradului de prelucrare a produselor, sporirea rolului și importanței forței de muncă calificate care nu poate fi găsită în orice zonă a lumii, amplificarea greutăților de găsire a piețelor corespunzătoare structurii producției, ridică în fața monopolurilor internaționale noi probleme, creează cadrul pentru noi confruntări. Confruntarea dintre monopolurile multinaționale, ca expresie a unei „noi etape a mișcării de monopolizare a producției și schimburilor la scara întregii lumi capitaliste”¹⁾, s-a transformat într-o trăsătură dominantă a expansiunii economice. Motive de ordin politic, precum și obstacolele din calea circulației mărfurilor ca, de pildă, politica vamală a C.E.E. față de țările terțe au incitat marile monopoluri să pătrundă în diferite ramuri ale țărilor capitaliste. După cum apreciază Henri Claude, s. poate vorbi de „o fază nouă a luptei pentru împărțirea și reîmpărțirea pieței mondiale capitaliste, a surselor de materii prime, a sferelor de export de capital, pentru împărțirea și reîmpărțirea miinii de lucru și a surselor de obținere a plusvalorii”²⁾.

Monopolurile „multinaționale” trec la asaltarea piețelor nu de la distanță, ci acționînd cît mai aproape de ele, implantîndu-se în producție, pe piețe al căror potențial le asigură, dacă nu imediat, dar într-un viitor apropiat, condiții favorabile de investire a capitalului, de realizare a producției și a profitului înalt de monopol. Desigur că fenomenul nu este nou, dar incisivitatea, amploarea, orientarea geografică după 1955 îi imprimă noi trăsături, generînd și o relație nouă: monopol „multinațional” — stat național. Această relație exprimă interese contradictorii. Căci firmele „multinaționale”, în realitate, nu înseamnă împletirea intereselor mai multor națiuni. Este vorba de expansiunea unui anumit capital, de o anumită origine, în sfere de activitate ce aparțin unui număr mai mare sau mai mic de țări, venînd adesea în contradicție cu interesele țărilor unde s-a implantat.

Extinderea unei asemenea forme de expansiune afectează, fără îndoială, înseși relațiile de schimb dintre statele capitaliste. Transferul unei părți din producție prin intermediul filialelor pe teritoriul altor state se substituie în bună măsură exportului. De pildă, monopolurile din S.U.A. realizează pe piețele externe la începutul acestui deceniu 280 miliarde de dolari, din care 240 miliarde revin producției întreprinderilor din afara granițelor, controlate de capitalul american. După unele calcule se apreciază că în 1975 circa 35% din P.N.B. al lumii capitaliste (exceptînd S.U.A.) va fi creat de către filialele și firmele-fiice ale companiilor americane. Semnificativ ni se pare și exemplul societății elvețiene Nestlé, a cărei

cifra de afaceri este realizată în anii recenți în proporție de 98% pe seama filialelor din străinătate.

Trebuie avut în vedere că confruntarea între monopolurile internaționale se desfășoară la nivelul celor mai puternice grupuri financiare. Prezența unui număr însemnat de monopoluri americane de talie internațională, precum și ofensiva acestora se fac simțite puternic în lupta de concurență cu partenerii vest-europeni, determinîndu-i să adopte noi strategii. Astfel, în ultima perioadă se intensifică relațiile dintre marile monopoluri vest-europene, mergînd pînă la constituirea unor noi grupuri internaționale.

ASTĂZI, mai mult ca oricînd, monopolurile sînt constrînse ca în strategia lor să țină seama de realitățile contemporane, de mutațiile ce au loc în raportul de forțe pe plan mondial, de forța exemplului țărilor socialiste care au statornicit un nou tip de relații internaționale. Prăbușirea sistemului colonial și constituirea pe ruinele acestuia a unui sir de state naționale independente, care își exprimă dorința de a conlucra cu fostele state metropole pe principii de egalitate, de avantaj reciproc, au determinat monopolurile să-și adapteze strategia la noua situație creată, să găsească noi modalități și forme de colaborare și cooperare. Dependenta principalelor țări capitaliste dezvoltate de sursele de materii prime și energetice din țările eliberate de sub jugul colonial le determină să țină seama de condițiile impuse de către acestea din urmă. Desigur că nu poate fi minimalizată tendința monopolurilor de a menține aceste țări sub influența lor, de a obține profituri cît mai mari pe seama acestor state, dar nici nu se poate trece cu vederea acea tendință promovată de un număr tot mai mare de state în curs de dezvoltare, de a-și așeza relațiile lor economice cu toate statele capitaliste industrializate pe baza principiului egalității între parteneri, de a se instaura o nouă ordine economică internațională, tendință care se afirmă tot mai puternic. Presiunea crescîndă pe plan mondial de a se așeza relațiile economice dintre state pe baze mai echilibrate obligă monopolurile să accepte tot mai mult acorduri de cooperare economică pe bază de avantaj reciproc.

Ritmul înalt de dezvoltare a țărilor socialiste, creșterea forței și puterii de influență a socialismului pe plan economic au determinat statele occidentale și, respectiv, monopolurile ca — treptat — să renunțe la vechea politică de blocadă economică față de țările socialiste, să țină seama de realitățile contemporane și să stabilească cu acestea relații de colaborare economică din ce în ce mai ample. Monopolurile, în relațiile lor cu țările socialiste, au fost nevoite să se adapteze, să accepte, în ultimă instanță, așezarea relațiilor pe principiile promovate de către țările socialiste. Modificarea raportului de forțe pe plan internațional în favoarea socialismului, a forțelor progresiste antiimperialiste va conduce la stabilirea unei noi ordini economice care să asigure statornicirea unor relații echitabile între toate statele lumii.

dr. Nedelea PARĂLUȚĂ
Academia „Ștefan Gheorghiu”

¹⁾ La nouvelle critique, nr. 70/1974, pag. 60—61.

²⁾ Idem, pag. 62.

ECONOMIE MONDIALĂ

optimiști dintre oamenii din Vest. „Epoca de creștere rapidă a prosperității a apus definitiv”, recunoștea de curând Wilhelm Haferkamp, unul dintre vicepreședinții Comisiei Pieței Comune.

Dar problema nu este numai a Pieței Comune.

Nu cu multă vreme în urmă, Organizația de cooperare și dezvoltare economică (OCDE), care grupează 24 țări capitaliste, a anunțat că și-a revizuit previziunile pentru 1975. În timp ce în luna decembrie această organizație considera încă posibilă o creștere economică, pe ansamblul țărilor membre, de 0,5% pentru anul care începea, după numai două luni a trebuit să anunțe că „creșterea” va fi negativă, respectiv de pină la -1%. Reconsiderarea în sens negativ operată de OCDE, și la un alt de scurt interval de timp, a previziunilor sale anterioare a surprins pe numeroșii economiști vest-europeni, determinându-i să se întrebe, dacă în aceste circumstanțe, se mai poate vorbi de o simplă recesiune sau dacă, dimpotrivă, nu este momentul să se recunoască fără rețențe, că economia capitalistă traversează o perioadă de depresiune similară cu marea criză mondială dintre cele două războaie.

Să revenim, însă, la preocupările din Piața Comună.

În baza constatării că „tendințele recesioniste au fost subestimate” la întocmirea „Orientărilor de politică economică pentru anul 1975, Comisia CEE a operat nu demult în acest domeniu unele adaptări substanțiale. Cu noile precizări „Orientările” au fost supuse dezbaterii Consiliului ministerial al CEE din 18 martie a.c. Documentul constata că problema, deja încărcată de dificultăți, de a lupta în același timp și împotriva șomajului și împotriva inflației

ÎN ACTUALITATE RECONSIDERĂRI ÎN SENS NEGATIV

nu mai poate fi izolată de noul context structural creat, la scară mondială, de consecințele creșterii costului energiei. Se consideră că interdependența crescândă a țărilor occidentale dezvoltate, și îndeosebi a țărilor membre ale CEE, reclamă, mai mult ca oricând, o coordonare foarte strinsă a politicilor economice. Degradarea continuă a conjuncturii va avea ca rezultat nu numai un ritm de creștere sub cel al anului 1974, dar și menținerea șomajului la o cotă ridicată. În prezent șomajul, raportat la populația activă, este de 3,5%, iar o schimbare a tendinței în acest domeniu nu se scontază înainte de finele anului în curs.

O dificultate cu care au din greu de luptat țările Pieței Comune o constituie deficitul balanței de plăți. Nu se face un secret din faptul că, în pofida progreselor recent înregistrate în resorbția datorilor externe, numeroase țări deficitare nu vor fi în măsură, în acest an, să restabilească echilibrul balanței lor de plăți. Pe total, deficitul balanței de plăți curente a Pieței Comune s-a ridicat, în 1974, la 14 miliarde de dolari.

La diferite eșaloane se întreprind eforturi pentru redresarea situației, și nu lipsesc împrejurările când se perorează împotriva defetismului, a descurajării etc. Noțiunea de „efort comun” este mai mult decât suprasolicitată. Dar un raport recent asupra aplicării procedurilor puse în practică pe planul realizării convergenței politicilor economice, constată ca aceste politici „sunt departe de a fi avut în toate țările CEE eficacitatea necesară pentru a se ajunge la un grad ridicat de convergență”.

Pentru țările occidentale, fie că este vorba de Piața Comună sau de cadrul mai larg al OCDE, epoca obiectivelor și programelor economice ambițioase a cedat locul unei perioade de reconsiderări în sens negativ. Ca o măsură „salvatoare” se face apel, fie chiar în surdină, la măsuri protecționiste care însă, potrivit unei opinii răspândite în Occident, nu vor face decât să agraveze răul de care suferă organismul economiei capitaliste.

N. POPESCU—BOGDĂNEȘTI
Bruxelles

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

Construcțiile navale

DEZVOLTAREA economică din ultimele decenii, afirmarea statelor mici și mijlocii și încadrarea lor mai activă în diviziunea internațională a muncii au determinat o însemnată creștere a relațiilor comerciale internaționale și implicit a necesităților de mijloace de transport. Datele ilustrând acest din urmă aspect pentru țările nesocialiste sînt redate în tabelul nr. 1. De cîva timp, recesiunea, inflația și șomajul ce se manifestă în lumea capitalistă, în special în țările dezvoltate, se reflectă pregnant în actuala situație a carnetelor de comenzi din domeniul construcțiilor navale, așa cum rezultă ea din statisticile furnizate de „Lloyd's Register of Shipping”, de „Bureau Veritas” și „Journal de la Marine Marchande”. Astfel, pe trim. IV 1974 comenzile la șantierele navale erau de 120 milioane TRB, cu 13 milioane TRB mai reduse decît în trim. I 1974 și cu 6 milioane TRB sub nivelul celor din trim. IV anul anterior. Dintre țările care au contribuit la această scădere remarcăm; Japonia (cu 5 milioane TRB), Marea Britanie (cu 789 543 TRB), Norvegia (cu 529 183 TRB), Spania (cu 490 089 TRB), R.F.G. (cu 489 038 TRB).

Pe țări, totalul comenzilor

plasate principalelor țări constructoare de nave pe trim. IV 1974 era repartizat în felul următor (în milioane TRB): Japonia 52,5, Suedia 9,8, R.F.G. 7,7, Franța 6,5, Marea Britanie 6,1, Spania 6,1, S.U.A. 5,4, Norvegia 3,3, Danemarca 3,2, Italia 3,2, Brazilia 2,9, Belgia-Olanda 1,9 etc.

La acestea se mai adaugă țări al căror portofoliu de comenzi a fost sub 1 milion TRB. Totalul general al acestor comenzi era de 120 704 973 TRB.

Esențială într-o asemenea analiză este și structura acestor comenzi, pe care o redăm alăturat (vezi tabelul nr. 2)

Structura prezentată scoate în relief orientarea predominantă a construcțiilor navale către petroliere și mineriere, dar conduce și la concluzia că armatorii, în dorința de a-și facilita găsirea mărfurilor de transportat, au mărit numărul navelor mixte — tancuri și mărfuri în vrac — concomitent cu majorarea numărului navelor specializate (containere, frigorifice, gaze lichificate și produse chimice).

Imaginea formată pînă în prezent va fi și mai conturată urmărind structura parcului de nave după tonaj.

Din tabelul nr. 3 rezultă că navele gigant, de peste 400 000 TDW, sînt în construcție într-un număr apreciabil, ceea ce demonstrează uriașa revoluție teh-

Tabel nr.2
Repartiția comenzilor pe tipuri de navă, în mil TRB
(la sfîrșitul anului 1974)

Țare	Petro- liere	Vrac și pe- trol	Vrac re- u	Di- verse (1)	Nave spe- ciali- zate (2)	Pes- cuit total	Carnet total
TOTAL MONDIAL	86703	4024	13378	7242	6648	600	120704
din care:							
Japonia	42820	1208	5754	1529	771	52	52520
Suedia	8456	647	650	8	21	1	9789
R.F.G.	5113	216	735	917	442	7	7680
Franța	3607	-	-	606	2249	15	6554
M.Britanie	3923	182	1228	610	32	17	6133
Spania	4484	162	571	525	6	199	6082
S.U.A.	3615	-	137	167	1446	12	5456
Norvegia	2299	-	242	133	522	18	3271
Danemarca	2408	-	564	153	1	4	3234
Italia	1961	564	314	161	61	17	3210
Brazilia	779	385	1252	496	-	11	2931
Olanda	1419	-	80	99	70	6	1893
Finlanda	768	-	-	67	317	-	1380
Alte țări	1071	-	71	-	-	-	1145

(1) Pentru navele de mărfuri, nu s-a ținut cont decît de navele de 2000 TRB și peste
(2) Sînt incluse navele pentru transportul de gaze lichificate și produse chimice.

nică ce s-a produs în construcțiile navale în ultimii ani. Este adevărat însă că actuala situație de pe piața mondială a petrolului a generat un șomaj destul de pronunțat printre superpetroliere, repercutat și în reducerea numărului comenzilor despre care aminteam la început.

În încercarea de a stăvili sau limita actuala reducere a comenzilor, marile șantiere navale caută să reducă costul navelor, în ciuda inflației. Astfel, societatea japoneză „Ishikawajima Harima Heavy Industries” intenționează să reducă prețul unor tancuri petroliere de 446 500 TDW la aproximativ 20 miliarde yen (circa 65—70 milioane de dolari).

O altă cale avută în vedere este transformarea unor nave din tancuri în mineriere. Societatea „Nippon Yusen Kaisha” a obținut de la constructorul său, „Sumitomo Shipbuilding”, transformarea unui petrolier de 140 000 TDW într-un minier de 120 000 TDW, cu o reducere de preț de 600 milioane yen (de la 6,6 miliarde la 6 miliarde).

Virgil CATUNEANU
Constanța

Tabel nr.1

Nave comerciale lansate la apă
(12 911 TRB)

Țare	1965	1970	1971	1972	1973	1974
Japonia	5363	10476	11992	12866	15673	17583
Suedia	1170	1711	1837	1814	2517	2213
R.F.G.	1023	1687	1649	1606	1980	2108
Spania	295	926	916	1142	1568	1426
Franța	479	960	1112	1129	1134	1343
M.Britanie	1073	1237	1239	1233	1068	1262
Danemarca	260	514	806	905	920	1125

x Număr nave de lee TRB și peste.

Tabel nr.3

Repartiția comenzilor pe grupe de tonaj
(la sfîrșitul anului 1974)

Tonajul (în T.D.W.)	Număr de nave
200 000 - 250 000	73
250 000 - 300 000	165
300 000 - 350 000	41
350 000 - 400 000	98
400 000 - 450 000	47
450 000 - 500 000	7
Peste 500 000	24

IORDANIA

REALIZĂRI ȘI PERSPECTIVE ÎN ECONOMIE

SITUATĂ în peninsula Arabică, Iordania are o suprafață agricolă reprezentând numai 14% din teritoriul său; terenurile împădurite ocupă 2%, zona de deșert 51% și alte terenuri 33%. Principalele resurse naturale ale țării sînt fosfații (rezerve certe 300 milioane tone și estimate 1 miliard tone), cuprul (55 milioane tone), minereuri de fier și de mangan (ultimele doar parțial explorate și exploatare).

Agricultura iordaniană, care utilizează circa 50% din forța de muncă disponibilă și asigură mijloacele de subsistență pentru trei sferturi din populația stabilă a țării, participă cu numai 17% la formarea P.N.B. Deși industria (care împreună cu construcțiile furnizează 24% din P.N.B.) are un caracter privat, rolul statului în promovarea activității acestui sector — alături prin asigurarea parțială a resurselor financiare necesare, cît și prin participarea directă în unele ramuri ale industriei — este din ce în ce mai activ.

În 1973 a intrat în vigoare un plan trienal destinat satisfacerii noilor necesități de dezvoltare ale țării. Planul fixează o serie de obiective pe termen lung vizînd dezvoltarea economică și socială. Printre acestea menționăm: crearea a 70 000 noi locuri de muncă și ridicarea calificării profesionale a salariaților, menținerea unei relative stabilități a prețurilor, repartizarea mai echitabilă a veniturilor între diferitele regiuni și grupe ale populației, reducerea treptată a deficitului bugetar și realizarea unei balanțe de plăți echilibrate.

Programul de dezvoltare a țării prevede un ritm mediu anual de creștere a P.N.B. de 9%. Investițiile necesare realizării lui sînt estimate la 179 milioane dinari iordanieni (0,319 dinari iordanieni = 1 dolar, deci aproximativ 561 milioane dolari), din care 99,6 milioane dinari în sectorul public și 79,4 milioane dinari în sectorul privat.

Prima jumătate a anului 1974 — favorizată și de condițiile climatice favorabile — a consemnat o creștere puternică a producției agricole. Pe întregul an se apreciază că recolta de cereale a atins 220 000 t. Dat fiind însă că cererea internă de produse agroalimentare întrece încă simțitor producția, guvernul iordanian a adoptat, începînd cu anul 1972, o serie de măsuri care vizează raționalizarea și consolidarea fermelor agricole, conservarea solurilor, îmbunătățirea echipamentului agricol, modernizarea metodelor agrotehnice, dezvoltarea sistemului de irigații (în special în valea Iordanului) în vederea dublării suprafețelor arabile, construirea de baraje (în valea

riului Ghor), introducerea în cultură de noi varietăți de plante, promovarea cercetărilor în domeniul veterinar și construirea a 15 noi așezări rurale. Pentru reducerea importului de carne și produse animaliere, care se ridică anual la circa 4,5 milioane dinari iordanieni (aproximativ 14 milioane dolari), a fost elaborat un proiect pe cinci ani (1973—1978). Acesta prevede măsuri pentru creșterea producției de carne, ouă, furaje, ameliorarea raselor și creșterea producției de lapte.

În anul 1974 (primele șapte luni) producția industrială a Iordaniei a cunoscut un ritm de creștere de 8,2%, obținut în special pe seama rezultatelor din industria extractivă — respectiv pe seama extracției de fosfați — unde s-a înregistrat o creștere de 44,8%. În aceeași perioadă industria prelucrătoare s-a caracterizat prin creșteri de 6,2% în ramura textilă și 21,5% în rafinarea petrolului.

Fosfații asigură 30% din încasăările din export ale țării. Programul de dezvoltare industrială prevede majorarea producției de fosfați de la circa 1,6 mil. t în anul 1974, la circa 2 mil. t în 1975, la 5 mil. t în 1976, și 10 mil. t. în 1980. Luna trecută a fost dată în funcțiune și calea ferată care leagă prin deșert exploatarea din sudul țării de portul Akaba, de la Marea Roșie. În perspectivă se prevede construirea unei mari uzine de superfosfați cu o producție anuală de 400 000 t. Redeschiderea Canalului Suez va contribui la lărgirea piețelor de desfacere pentru fosfați din țările europene și unele țări din Asia.

În ceea ce privește producția de potasiu, se așteaptă ca aceasta să atingă în perioada următoare punerii în funcțiune a proiectului de exploatare din regiunea Mării Moarte circa 1 milion t anual. În 1978 sînt așteptate să intre în funcțiune instalațiile pentru exploatarea și prelucrarea rezervelor de minereu de cupru de la Wadi-Araba (în sudul țării); obiectivul va avea o capacitate de 30 000 tone cupru pe an.

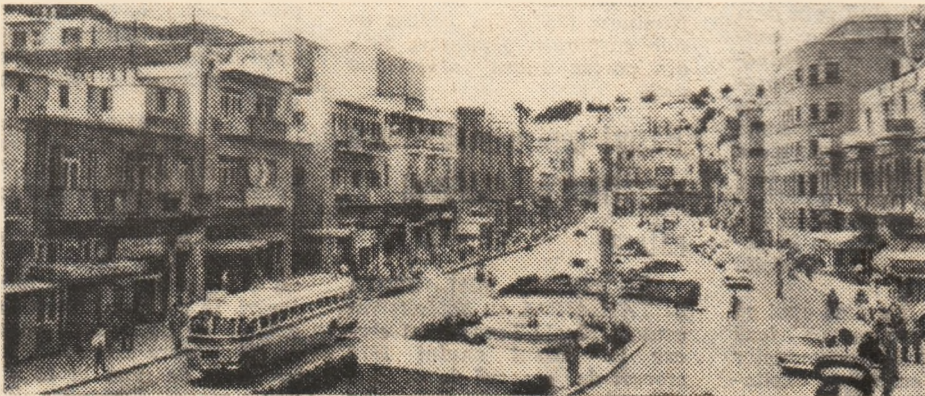
Industria alimentară și textilă la care s-a adăugat în ultimii ani industria chimică și de rafinare a petrolului (pe baza petrolului importat din Arabia Saudită, căci Iordania nu dispune de petrol pe teritoriul său) reprezintă în prezent ramurile de bază ale industriei prelucrătoare. Guvernul iordanian acordă o atenție specială dezvoltării acestui sector și intenționează să sprijine construirea unor fabrici de conserve și de alimente deshidratate, ca și dezvoltarea industriei maselor plastice și a industriei chimice.

Comerțul exterior joacă un rol important în

economia țării, fiind chemat să acopere o parte din consumul alimentară și din necesarul de materii prime al industriei. Mărfurile provenind din cîteva țări arabe beneficiază de o reducere de taxe vamale între 5% și 33%, iar legumele, produsele alimentare și textile sînt complet scutite de taxe vamale. La mărfurile importate din alte țări decît cele arabe, se percep taxe de import care se situează între 3% la carne (plus taxe suplimentare între 9-12%), 30-50% la țesături textile (plus alte taxe de circa 9%) și 100% pentru mărfurile care se produc și în țară (încălțăminte, tricotate și confecții). Conform datelor publicate de Biroul iordanian de recensămînt și statistică, exporturile au înregistrat în 1973 o creștere de 11% în raport cu 1972, iar importurile au crescut în proporție de 13,5%. În prima jumătate a anului 1974 exporturile s-au cifrat la 17,12 milioane dinari iordanieni (aproximativ 53,7 milioane dolari), creșterea față de întregul an 1973 fiind de 22%. Importurile pentru aceeași perioadă de șase luni au crescut cu 37%, atîngînd suma de 73,03 milioane dinari iordanieni (aproximativ 229 milioane dolari). Dezvoltarea exporturilor are la bază creșterea substanțială a exportului de mărfuri tradiționale: fructe (în special citrice), legume (în special tomate), țigări, produse farmaceutice și fosfați. Principalii cumpărători ai produselor de export iordaniene (fosfați, citrice, ciment și produse farmaceutice) sînt: Siria, Arabia Saudită, Kuweit, Iran, Irak. Între principalii furnizori ai Iordaniei se numără în prezent: S.U.A., R.F.G., Argentina, Egipt, Spania și Italia (pentru cereale); Tailanda, Brazilia, Polonia, U.R.S.S., R.D.G., Egipt (zahăr); Olanda și Danemarca (produse lactate); Liban (ouă); S.U.A., Malaezia și Indonezia (uleiuri vegetale); S.U.A., Anglia, R.F.G., Japonia și Franța (echipamente industriale și aparate electrice).

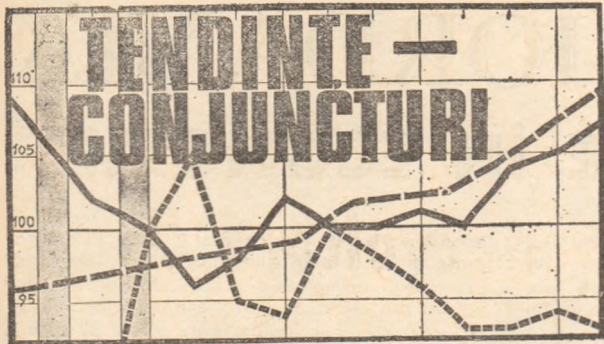
Schimburile comerciale dintre țara noastră și Iordania se desfășoară în cadrul acordului comercial încheiat în 1968 și au cunoscut o evoluție pozitivă. Astfel, dacă volumul acestora a înregistrat în 1973 o creștere de circa 28% față de 1972, în 1974 volumul schimburilor comerciale dintre țara noastră și Iordania s-a dublat în comparație cu 1973. Principalele produse exportate de România în Iordania sînt: televizoare, diverse tipuri de aparate de radio, tuburi fluorescente, conductori electrice, materiale de construcție, produse textile și încălțăminte, conserve etc. Dar relațiile economice dintre țara noastră și Iordania nu se limitează la schimburile comerciale, ci ele depășesc acest cadru: s-au încheiat contracte pentru construirea în comun pe teritoriul iordanian a unor obiective industriale, trimiterea de specialiști români pentru instalarea și punerea în funcțiune în Iordania a unor utilaje industriale ce poartă inscripția „fabricat în România” ș.a.

Continuarea cu prilejul apropiatei vizite în Iordania a președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a dialogului rodnic la nivel înalt româno-iordanian prilejuit de vizita în țara noastră, în ianuarie 1974 a regelui Hussein, dialog care a marcat un moment important în evoluția raporturilor bilaterale, va stimula și mai puternic dezvoltarea pe multiple planuri a relațiilor prietenești româno-iordaniene.

Vedere din Amman

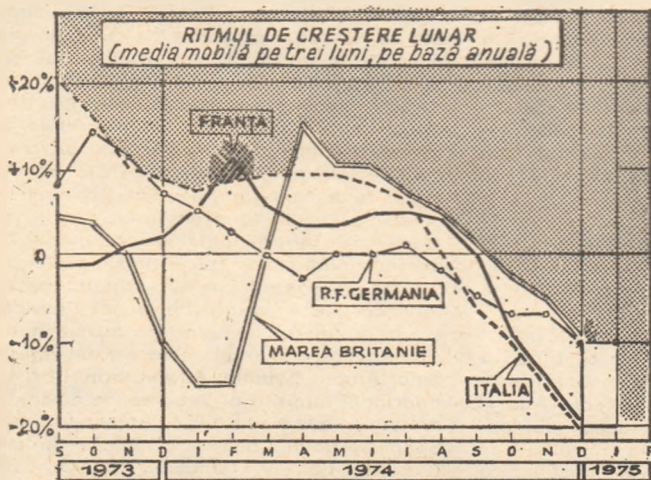
Angela DUȚU
INSCIN

Ritmuri industriale vest-europene

PE BAZĂ de date furnizate de O.C.D.E., ziarul Le Monde (2 aprilie) publică graficul de mai jos înfățișând evoluția producției industriale în patru țări vest-europene. Faptul cel mai important, relevă ziarul,

este slăbirea ritmului industriei franceze. În același timp se accentuează scăderea producției în Italia și Anglia. În ceea ce privește industria vest-germană, ea pare să schițeze o redresare, se arată în comentariul ziarului francez.

Conjunctura pe piața mondială a lînii

ÎN ACEST AN, prețurile lînii pe piața mondială ar putea să scadă cu circa 34 la sută în comparație cu anul trecut, rămânând totuși de două ori mai ridicate decât prețurile din anii 1970—1972. Experții apreciază că există deja indicii în sensul unei mai mari competitivități a lînii în raport cu fibrele sintetice.

Trimestrul I în S.U.A.

DUPĂ PĂREREA consilierului prezidențial Alan Greenspan, exprimată în fața Comitetului senatorial pentru buget, atunci cînd datele pe întregul trimestru I 1975 vor deveni cunoscute, ele vor arăta o scădere a P.N.B. în Statele Unite cu peste 10% în termeni reali (față de o scădere de 9,1% în trimestrul IV/1974). Este probabil că șomajul va atinge 9% din forța de muncă și va rămîne la acest nivel în decursul următoarelor câteva luni. (În martie a.c. șomajul a cuprins 8,7% din populația activă, aceasta fiind a treia lună consecutivă cu un nivel al șomajului de peste 8%). Majoritatea economiștilor americani consideră că ac-

tivitatea economică va atinge nivelul cel mai scăzut la mijlocul anului sau în trim. III/1975, după care se scontează că economia își va reveni treptat.

Creșterea potențialului economic al Cehoslovaciei

PRODUȚIA industrială a R. S. Cehoslovace este în prezent cu 30% mai mare decît în 1970, iar recolta de cereale cu aproape 50%, realizîndu-se modificările structurale planificate în primul rînd prin dezvoltarea mai rapidă a construcțiilor de mașini și industriei chimice, a relevat președintele guvernului cehoslovac L. Strougal la recenta sesiune a Adunării Federale a acestei țări. De asemenea, realizările de pînă acum indică că sarcina de construire a cel puțin 500 000 apartamente în actualul cincinal va fi depășită cu circa 90 000.

L. Strougal a arătat apoi că Cehoslovacia trebuie să facă față consecințelor fenomenelor de criză din economia capitalistă și ale creșterii bruște a prețurilor pe piețele nesocialiste. După cum relatează agenția CTK, el și-a exprimat

convingerea că folosind mai bine resursele interne, Cehoslovacia va depăși treptat aceste probleme, fără a întîrzia dezvoltarea în continuare și fără a afecta nivelul de trai al poporului. Cehoslovacia achiziționează de pe piețele capitaliste în medie o treime din materiile prime necesare. Dar creșterea prețurilor la majoritatea covârșitoare a materiilor prime și la alte produse de pe piețele capitaliste nu se reflectă asupra organizațiilor de producție cehoslovace, ca urmare a conducerii planificate a economiei naționale, a arătat vorbitorul. Întreprinderile de producție achiziționează aceste materii prime de la organizațiile de comerț exterior cu prețuri majorate, iar diferența este acoperită de la bugetul de stat. În 1973 această diferență a reprezentat 6 miliarde coroane, iar în 1974 18 miliarde coroane.

Reorientarea investițiilor externe japoneze

ÎN ANII VIITORI capitalul japonez va lua în mai mare măsură calea Statelor Unite și a altor țări industriale și va urma mai puțin decît în trecut direcțiile tradiționale — Singapore, Malaezia, Hong-Kong și alte țări din Asia de Sud-Est. Reorientarea a fost anunțată recent de Elichi Hashimoto, președintele firmei Mitsui & Co., aflat în Statele Unite în fruntea unei delegații a industriașilor japonezi. În 1974 investițiile directe japoneze în Statele Unite, mai ales în industria prelucrătoare, au însumat 2,5 miliarde dolari, față de 2 miliarde în 1973.

Investițiile în industria Filipinelor

ÎN ANUL 1974, guvernul Filipinelor a primit cereri pentru realizarea de investiții în industria țării în sumă totală de 3 141,2 milioane pesos filipinezi, adică de 3,6 ori mai mult decît în anul precedent. Din suma menționată, investițiile locale se cifrează la 1 552,7 milioane, iar cele de capital străin la 1 582,5 milioane pesos filipinezi (35% din partea unor corporații japoneze, 18% din partea unor americane etc).

Măsuri pentru stabilizarea prețurilor la cauciucul natural

INDONEZIA, MALAYEZIA ȘI TAILANDA au hotărît recent la Kuala Lumpur să crezeze în cursul anului 1975 stocuri de rezervă de cauciuc natural, care vor fi folosite pentru stabilizarea prețurilor la această materie primă pe piețele externe și atenuarea

dependenței țărilor respective de capriciile conjuncturii. Indoneziei, Malaeziei și Tailandei le revin peste trei pătrimi din producția mondială a acestei materii prime, iar exportul de cauciuc natural constituie o sursă dintre cele mai importante a veniturilor lor în valută. Criza economică din lumea capitalistă a provocat în ultimul timp o scădere simțitoare a cererii de cauciuc natural pe piața mondială. Ca urmare, anul trecut Indonezia de exemplu a fost nevoită să-și reducă producția de cauciuc cu 30%, fapt care s-a repercutat asupra utilizării forței de muncă în această ramură.

Comerțul arabo-american

SCHIMBURILE COMERCIJALE între S.U.A. și țările arabe s-au dublat valoric în anul 1974 (totalizînd aproximativ 6,9 miliarde dolari, față de 3,07 miliarde în 1973) și s-au soldat pentru prima oară cu un excedent în favoarea țărilor arabe (de 60,2 milioane dolari, în timp ce în 1973 Statele Unite realizaseră un excedent de 52 milioane). Exporturile americane destinate acestor țări au progresat cu 90,7%, ajungînd la 3 420,5 milioane dolari. Dar importurile americane au crescut și mai rapid (cu 174%), ajungînd la 3 480,7 milioane dolari.

Piața metalelor: prețuri și producții în scădere

GRUPA METALELOR continuă să fie cea mai afectată de reducerile de prețuri la materiile prime, care se înregistrează în ultimele luni. Conform indicelui pe care îl publică săptămînal „The Economist” din Londra, la 2 aprilie (vezi numărul din 5 aprilie al revistei), nivelul prețurilor la metale era cu circa 45% mai scăzut decît în urmă cu un an. Pentru comparație: indicele general al prețurilor la materiile prime era, la aceeași dată, cu circa 12% mai scăzut, din care la ansamblul materiilor prime industriale cu circa 36%, iar la fibre textile cu ceva mai mult de 25%. De reținut că, pe de altă parte, produsele alimentare cunosc o ușoară creștere a prețurilor (cu circa 2% fiind singura dintre grupele mari de materii prime la care se înregistrează o astfel de evoluție).

Situația pe piața diferitelor metale oferă unele elemente explicative. Astfel, după „Neue Zürcher Zeitung” din 26 martie a.c., cererea la cupru pe piața mondială este în continuare slabă, iar producția încă nu s-a adaptat acestei împrejurări. În ceea ce privește zincul, pe de altă parte, reducerea simțitoare a producției (în proporții de pînă la 25% în unele cazuri) încă nu a dus la consolidarea situației pieței. O conjunctură asemănătoare se constată pe piața plumbului.

INDUSTRIA SIDERURGICĂ: structuri, evoluții, potențial de dezvoltare (I)

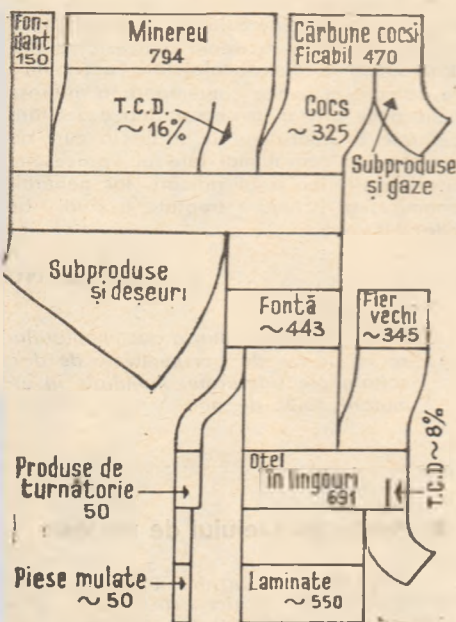
INSTITUTUL internațional al fierului și oțelului (I.I.S.I.), cu sediul la Bruxelles, a evaluat producția mondială de oțel în 1974 la circa 710 milioane tone, în creștere cu 1,9% față de anul 1973. Sporul a fost obținut însă în cea mai mare parte în țările socialiste, pe când țările lumii capitaliste și-au mărit producția de oțel pe ansamblu numai cu 0,7% și, după aprecierile aceluiși institut, în condițiile unei mari diversități de evoluții, inclusiv scăderi într-un număr de cazuri. Perspectivele pe termen scurt ale industriei siderurgice din țările capitaliste dezvoltate erau evaluate la începutul anului de către I.I.S.I. ca incerte, prognosti-

cindu-se în același timp continuarea creșterii ei în țările socialiste și în „lumea a treia” (Neue Zürcher Zeitung, 23 ianuarie 1975). În ceea ce privește perspectivele pe termen mai lung, o seamă de prognoze sînt înfățișate într-un studiu publicat de curînd de Secretariatul ONUDI*, care prezintă totodată importante elemente ale evoluției recente a ramurii. Deși datele utilizate în studiu se opresc la anul 1973, ele mijlocesc o idee mai precisă despre o serie de parametri cantitativi și calitativi ai siderurgiei mondiale și despre potențialul ei de dezvoltare, îndeosebi în țările mai puțin dezvoltate.

Dimensiunea internațională

ROLUL SIDERURGIEI în economia mondială reiese înainte de toate din faptul că ea asigură la costuri relativ scăzute cel mai important material de construcție pentru o economie modernă. Produsele siderurgice sînt nu numai indispensabile prin firea lucrurilor în numeroase producții, dar, avînd în vedere soliditatea și durabilitatea lor, sînt considerate a fi mai ieftine decît majoritatea celorlalte

DIAGRAMA FLUXURILOR ÎN INDUSTRIA SIDERURGICĂ MONDIALĂ, 1973

Cifrele în milioane tone și în %
T.C.D. = țările în curs de dezvoltare

După ONUDI, Doc. ID/B/C.3/35/Rev.1/Add.1

materiale de construcție, chiar și în condițiile scăderii de prețuri din ultimul timp. Importanța lor în cadrul economiei mondiale contemporane reiese, apoi, din faptul că valoarea

- Produsele siderurgice și utilizările lor indirecte — pînă la 30% din PNB.
- Peste 2,5 miliarde tone de produse transportate anual pentru producția mondială de oțel.
- Siderurgia consumă 12% din necesarul mondial anual de energie
- 1,1 miliarde tone de produse siderurgice sau necesare acestei ramuri trec anual prin canalele comerțului internațional.
- Decalajele internaționale în producția anuală de oțel pe locuitor: de la cîteva grame, la peste 1 000 kg.

lor (inclusiv a subproduselor) reprezintă 3-5% din PNB în țările industrializate și poate ajunge la 6-10% în țări care se dezvoltă rapid și unde producția de oțel ține pas cu consumul acestuia. Dacă se iau în considerare utilizările indirecte ale oțelului, ponderile pot ajunge la 20-30% din PNB.

Mai departe, funcționarea industriei siderurgice necesită manevrarea și transportarea unor cantități uriașe de materiale, ținînd seama că pentru obținerea unei tone de oțel este nevoie de aproape 3 tone de minereu, cărbune cocsificabil, fier vechi și fondant. Pe baza volumului producției din 1973, aceasta înseamnă că a fost necesar să se transporte și să se manipuleze peste 2,5 miliarde tone de materii prime și materiale. O detaliere a acestei cifre (vezi și graficul), arată că ea înglobează 794 mil. t de minereu, 470 mil. t de cărbune cocsificabil, 345 mil. t de fier vechi, 150 mil. t de fondant, la care se adaugă 325 mil. t de cocs și 443 mil. t de fontă. La cantitățile în care se reflectă activitatea industriei siderurgice în 1973 trebuie adăugate firește cele 691 mil. t de oțel în lingouri produse în acel an, și cele 550 mil. t de lamine obținute prin prelucrarea lingourilor.

În cadrul schimburilor internaționale, exportul și importul de minereu de fier, cărbune cocsificabil, produse semifinite și finite ale siderurgiei necesită să fie transportate anual 1,1 miliarde tone.

Valoarea totală a produselor și a subproduselor industriei siderurgice pe plan mondial este evaluată în studiul menționat al ONUDI

la 200 miliarde de dolari anual, iar valoarea materiilor prime necesare siderurgiei și a produselor ei care fac obiectul schimburilor internaționale este apreciată la circa 70 miliarde de dolari anual. Aceste măriri completează constatările din studiu referitor la ordinul de mărime al capitalurilor pe care le necesită ramura. Capacitățile pentru producerea oțelului în lingouri necesită per tonă și an investiții între 400 și 600 de dolari. În plus, și mai cu seamă în țările în curs de dezvoltare, investiții importante sînt cerute de infrastructura aferentă. Dacă o uzină siderurgică integrată cu o capacitate de 1 milion de tone oțel în lingouri va necesita deci investiții de cel puțin 400-600 milioane de dolari, mai trebuie avute în vedere suplimentar fonduri de același ordin de mărime „în amonte” — pentru asigurarea materiilor prime și a materialelor necesare — și „în aval” — pentru prelucrarea oțelului. O mare parte din investițiile totale sînt consacrate produselor altor subramuri ale industriei grele — îndeosebi echipamente industriale — ceea ce completează tabloul importanței siderurgiei în economia mondială de astăzi. În același sens se cer reținute exigențele industriei siderurgice față de progresul tehnico-științific contemporan, îndeosebi sub raportul ridicării productivității muncii în această ramură și a calității produselor ei.

Ca un ultim aspect al dimensiunii internaționale a siderurgiei în lumea contemporană se poate menționa faptul că, pe o bază anuală, consumul ei de energie (cărbune, cocs, petrol etc.) echivalează cu 12% din necesarul mondial. Jumătate din capacitatea siderurgică existentă este instalată în regiuni caracterizate printr-un deficit cert în materie de energie, ceea ce demonstrează că și din acest punct de vedere este rațională implantarea de capacități de producție în noi zone.

Geografia inegalității

DISPARITĂȚILE în ceea ce privește amplasarea capacităților siderurgice în lume sînt însă intolerabile înainte de toate ca reflectare și concretizare a marilor decalaje dintre

Tabel nr.1
Consumul, producția și importul de oțel în țările în curs de dezvoltare, 1950-1973

	1950	1960	1965	1970	1972	1973
Consum	9715	20850	49200	66758	77870	80000
Producție proprie	2836	9282	31977	41266	51000	55000
Importuri (echivalent-lingouri)	6789	11468	17223	25492	26870	25000
Producția proprie în % din consum	29,2	44,5	64,9	61,8	65,5	69

* Estimări
Surse: ONUDI, Doc. ID/B/C.3/Rev.1/Add.1

* L'industrie sidérurgique dans les pays n voie de développement. Etude préliminaire de la situation actuelle et des perspectives de développement et de coopération internationale. ONUDI. Document ID/B/C.3/35/Rev. 1/Add. 1, 23 ianuarie 1975

nivelurile de dezvoltare ale țărilor capitaliste dezvoltate și cele care persistă în „lumea a treia”. Nu se poate contesta desigur că țările rămase în urmă în dezvoltarea lor și-au mărit în deceniile recente ponderea în siderurgia mondială. După datele cuprinse în studiul ONUDI, ponderea acestor țări în producția de oțel (lingouri) a fost de 1,5% în anul 1950 și de circa 8% în 1973. Dar concentrarea geografică ce se poate constata în general în producția siderurgică actuală defavorizează înainte de toate țările în curs de dezvoltare. Din producția totală de oțel a lumii, 18 țări asigură nu mai puțin de 91%, iar primele 10 din aceste țări dau 63% din total. Este vorba îndeobște de țări cu producții ridicate pe locuitor — citeva sute de kilograme anual. Or, dintre țările nesocialiste în curs de dezvoltare chiar și cele mai avansate în domeniul siderurgiei ating rareori 100 de kg, și în total doar 13 țări din Asia, Africa și America Latină și-au creat uzine siderurgice integrate, fie și numai de capacități modeste. Privit datelor prezentate de ONUDI, scara producțiilor naționale de oțel vădește o extremă inegalitate geografică, de fapt însă economică. Iată ce arată o comparație (selectivă) între producțiile din țările capitaliste dezvoltate și țările nesocialiste în curs de dezvoltare, pe baza datelor pe 1973 :

	Total,	Pe locuitor,
	mil. t	kg
Japonia	119,3	1093
S.U.A.	137,6	653
Canada	13,4	606
Brazilia	7,2	70
India	6,9	12
Egipt	0,3	8
Bangladesh	0,05	1
Indonezia	0,02	0,2
Nigeria	—	—

Experții Organizației Națiunilor Unite pentru dezvoltare industrială situează decalajul mediu, dacă se poate spune așa, din domeniul producției de oțel pe cap de locuitor între 577 kg în țările dezvoltate și 20 kg în țările în curs de dezvoltare. Disparitățile pe care le oglindesc datele acestea sînt cu atât mai semnificative cu cît țările în curs de dezvoltare exportă cantități însemnate de materii prime pentru siderurgie spre țările dezvoltate. În „lumea a treia” se extrag anual în jurul a 125 milioane tone de minereu de fier, reprezentînd circa 16% din consumul total de minereu de fier al industriei siderurgice. Întrucît este vorba de minereu cu conținut ridicat de metal, volumul extras în țările în curs

de dezvoltare echivalează cu circa 20% din conținutul de fier al producției mondiale de minereu.

„Numeroase țări în curs de dezvoltare, se arată în studiul citat al ONUDI, depun actualmente mari eforturi pentru proiectarea, crearea sau dezvoltarea propriei lor industrii a oțelului, considerată în general ca un sector de înaltă prioritate” (p. 18). Strădanțiile depuse nu de astăzi în această direcție au făcut ca raportul dintre producția proprie și consumul de oțel al țărilor „lumii a treia” să fie în prezent mult îmbunătățit față de anii ceva mai îndepărtați din perioada de după al doilea război mondial. Tabelul nr. 1 oferă date concludente în această privință pentru perioada 1950—1973. Creșterea gradului de acoperire a consumului de oțel din producția proprie trebuie văzută firește și în lumina faptului că acest consum continuă să se afle la un nivel foarte scăzut : circa 30 kg pe locuitor anual, în medie pe țările în curs de dezvoltare, după cele mai recente date disponibile. O altă latură a problemei o constituie deosebirile regionale în ceea ce privește gradul de acoperire : acesta este evaluat la circa 73% în ultimii ani pentru America Latină, 56% pentru Asia, dar 12% Orientul Mijlociu și numai 7% pentru Africa. Reducerea acestor discrepanțe, ca și rezolvarea altor probleme legate de inegală distribuire a industriei siderurgice între zonele globului va necesita fără îndoială extinderea și adîncirea continuă a cooperării internaționale în materie, atît între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare cît și între ineseși țările „lumii a treia”, va necesita continuarea și intensificarea eforturilor pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale.

Comerțul — revelator al decalajelor

SCHIMBURILE internaționale cu produse siderurgice înseamnă, așa cum s-a arătat mai înainte, deplasarea unor tonaje importante și în creștere. Cantitatea de oțel care a făcut obiectul unor tranzacții comerciale externe a reprezentat 60 mil. t în 1965 și 110 mil. t în 1973. Schimburile de minereu de fier au însumat 265 mil. t în 1970 și 350 mil. t în 1973. Fenomenele din sfera comerțului internațional revelează totodată măsura în care se mențin în producția siderurgică mondială aspecte ale vechii diviziuni internaționale a muncii, pe care noua ordine economică și politică este

chemată să o transforme într-un sens mai echitabil pentru țările în curs de dezvoltare.

„Lumea a treia” a participat în ultimii ani cu circa 1,4 din volumul total al comerțului internațional cu oțel și cu ceva mai puțin de 1,2 din volumul schimburilor de minereu de fier.

Importul de oțel, chiar în condițiile cînd scade însemnătatea sa relativă, absoarbe o parte importantă din resursele valutare ale țărilor în curs de dezvoltare. Acest import a însemnat pentru ele cheltuieli evaluate la aproximativ 5 miliarde de dolari în 1972, iar în 1974 s-a cifrat probabil la 8—9 miliarde dolari. Tendința de urcare a prețurilor la oțel a avut un rol cert în această evoluție. Studiul ONUDI citează ca semnificativă dinamica prețurilor de export ale țărilor europene producătoare de oțel, prețuri care în ianuarie 1974 erau de peste două ori mai mari decît în ianuarie 1972, continuînd să crească și după acea dată. Din 1967 prețul mondial mediu al oțelului s-a dublat, după ce între 1960 și 1967 nu crescuse decît în mică măsură.

În schimb, prețul mondial al minereului de fier pe care îl livrează țările în curs de dezvoltare nu a înregistrat decît creșteri moderate. Sporul prețului obținut de aceste țări pentru minereul lor bogat în fier nu a compensat la mijlocul anului 1974 nici o cincime din sporul cheltuielilor cu mina de lucru și al costului echipamentelor de extracție și al încărcării minereului, se constată în studiul ONUDI. Prețul mondial mediu al minereului de fier, care a scăzut cu 15% în anii 1968—1969, nu s-a majorat de atunci decît într-un ritm modest, de 2—3% pe an. În aceste condiții exportul de minereu de către unele țări în curs de dezvoltare s-a soldat de fapt cu pierderi financiare. Evaluările cele mai recente efectuate în India în această problemă indică o pierdere de 15—20% în raport cu valoarea reală a minereului de cea mai bună calitate. Scoaterea la iveală a acestor manifestări specifice ale decalajelor economice care dăinuie în lumea contemporană întăresc concluzia cu privire la necesitatea dezvoltării accelerate a siderurgiei în țările în curs de dezvoltare, în cadrul mai larg al procesului industrializării lor și al ridicării lor generale economice, al lichidării treptate a stării de subdezvoltare.

I. PĂDUREANU

N.R. Partea a doua a documentarului se va ocupa de perspectivele de dezvoltare ale siderurgiei mondiale în următorii 10-25 de ani.

IPOTEZE ● PREVIZIUNI

● Centrale atomoelectrice în Polonia.

ÎN PREZENT, Polonia își satisface peste 70% din necesarul de energie prin utilizarea cărbunelui.

Prognozele dezvoltării țării pînă în anul 2000 prevăd o creștere de aproximativ 6 ori a puterii centralelor electrice în funcțiune. Pentru a realiza această creștere, pînă în anul 1990 este necesar ca peste 10% din necesarul de energie electrică să fie satisfăcut de centrale atomoelectrice, iar zece ani mai tîrziu — aproximativ 40%.

Echipamentele necesitate de centralele atomoelectrice vor fi asigurate de Polonia în proporție de 80% din producția proprie. Va fi asimilată producția de turbine cu o putere de 500 MW, iar după aceea de 1 000 MW. Marile centrale atomoelectrice — realizate în cooperare cu alte țări — vor fi amplasate pe cursul inferior al Vistulei și Odrei, pe țărmul mării și în viitor pe mare pe insule artificiale.

● Brazilia : accent pe metalurgia neferoasă

ÎN SCOPUL VALORIFICĂRII zăcămintelor de metale neferoase existente în subsolul țării și reducerii importurilor de asemenea metale (în 1973 valoarea acestui import a depășit de peste două ori valoarea producției interne la metalele respective), guvernul brazilian a aprobat un program care urmărește asigurarea acoperirii necesarului de metale neferoase din producția internă începînd din 1983. Obiectivele privind nivelul producției stabilite pentru anul menționat, sînt : 1374 mii tone de aluminiu, 532 mii tone de cupru, 315 mii tone de zinc, 238 mii tone de plumb și 21 mii tone de cositor. Finantarea programului, pentru care sînt prevăzute alocații însumînd 38,7 miliarde cruzeiros, urmează a fi efectuată — sub forma unor credite, destinate construcției de noi unități industriale sau extinderii celor existente — de către Banca națională pentru dezvoltarea economică a Braziliei.

● Producția uleiului de măsline

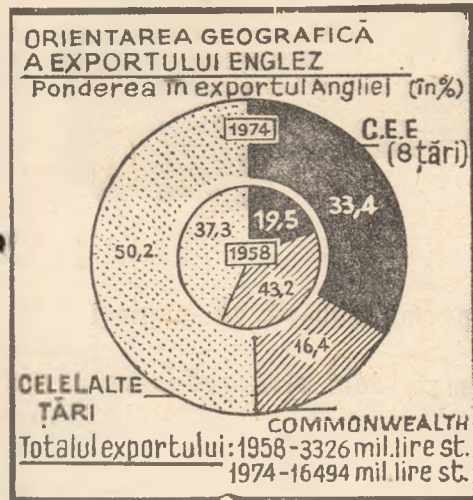
CONFORM estimățiilor Consiliului internațional pentru uleiul de măsline, producția acestei grăsimi (cu destinație alimentară) va spori în deceniul 1975—1985 de la 1,4 mil. tone la 1,7 mil. tone, respectiv cu ceva mai mult de 20%. Se apreciază că principalii producători de ulei de măsline își vor menține în această perioadă pozițiile, cu excepția Italiei care — depășind Spania — va trece pe primul loc în lume.

Țara	1975	1985
		(Mii tone)
Italia	400	475
Spania	410	440
Grecia	192	240
Tunisia	125	165
Turcia	110	140

Anglia: între Commonwealth și CEE

TĂRILE Commonwealthului, furnizor și client tradițional al Angliei, și-au pierdut importanța din trecut în relațiile comerciale externe ale acesteia. Locul lor ca partener principal a fost luat de cele opt țări care participă alături de Anglia în C.E.E. În 1958 acestora le revenea mai puțin de o cincime din exportul englez (vezi graficul), în vreme ce către Commonwealth se îndrepta 43,2% din exportul respectiv. În 1974, situația se inversase: partenerii din C.E.E. au absorbit 33,4% din exportul Angliei, de două ori mai mult decât țările Commonwealthului. Reducerea ponderii țărilor din Commonwealth se semnaleză și în importurile Angliei, a

(după „The Economist“)

cărei apartenență la C.E.E. a facilitat penetrarea mărfurilor țărilor în cauză în „Piața Comună“.

Sărbătoarea vinului

ÎN BULGARIA s-a sărbătorit nu de mult „ziua vinului“, care are loc de mai multe secole cu prilejul tăiatului viilor — lucrare care constituie de altfel un element principal al dansurilor acestei zile care simbolizează abundența.

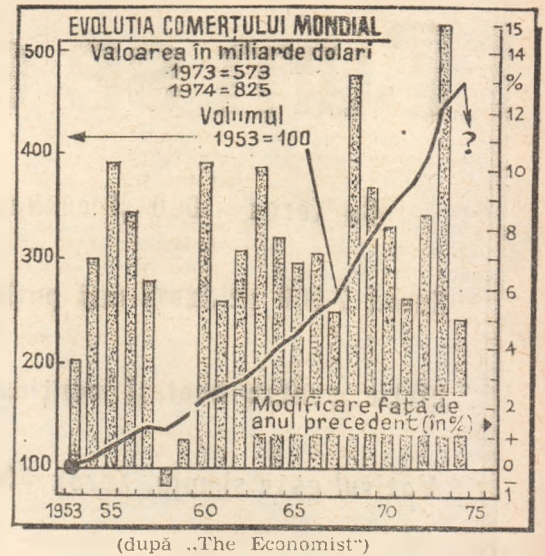
Viticultura este una din principalele ramuri agricole în Bulgaria. Tendința de concentrare și specializare, caracteristică întregii agriculturi, este deosebit de pronunțată în viticultură, existând multe podgorii mari, între 1 000—6 000 hectare.

Din 143 mii hectare de vii existente în sectorul cooperatist, pe mai mult de 90 de mii hectare munca are un caracter apropiat de cel industrial. Folosind mașini de înaltă productivitate și noi tehnologii s-a ajuns la un necesar de forță de muncă de 60 la 80 oameni zi pentru fiecare hectar, față de 180-200 în condițiile viticulturii tradiționale.

Anul trecut producția totală de struguri s-a ridicat la peste un milion tone struguri, ceea ce a făcut ca sărbătoarea vinului din anul acesta să-și merite cu atât mai mult numele.

Dinamismul de lungă durată al comerțului internațional

ANALIZÂND evoluția comerțului internațional pe o perioadă mai lungă, începând cu primii ani ai deceniului al șaselea, revista *The Economist* constată că ritmul de creștere a volumului acestuia (deci abstracție făcând de creșterea prețurilor) a devansat cu circa 2% pe an pe cel al producției industriale. În cei nouă ani care s-au scurs de la adoptarea reducerilor tarifare din cadrul runde Kennedy, creșterea anuală a comerțului internațional în termeni reali a fost în medie de 9%. Devansarea amintită — desigur la altă scară — s-a menținut și în 1974, an de criză în economia capitalistă. Semne de întrebare suscită evoluția din 1975, problema fiind care din cei doi indicatori îl va devansa pe celălalt în sensul scăderii.

(după „The Economist“)

Cheltuielile turiștilor

ÎN CIUDA recesiunii, anul trecut cheltuielile turiștilor americani în Franța, chiar dacă numărul lor s-a redus, au rămas mai ridicate pe cap de turist decât ale celor veniți din alte țări. Date oficiale din Franța, citate de revista *Newsweek*, evidențiază că turiștii americani, deși au rămas în Franța în medie mai puțin de șase zile, au cheltuit în acest interval 300 dolari fiecare. Turiștii vest-germani, într-un sejur de opt-nouă zile, au cheltuit în Franța numai câte 200 dolari, în vreme ce cei mexicani au cheltuit în medie 400 dolari, dar în nouă zile petrecute în Franța.

Crește ponderea femeilor salariate

CONSTATĂRILE Biroului american de statistică a muncii (B.L.S.), citate de revista *Manpower*, evidențiază creșterea numărului femeilor cu copii care lucrează în afara căminului ca salariate. Între 1970 și 1973, de exemplu, numărul copiilor americani ale căror mame lucrau a crescut cu 650 000, deși în această perioadă numărul total al copiilor americani a scăzut cu 1,5 milioane.

Pentru perioada 1963—1973, datele B.L.S. evidențiază creșterea de la 19% la 29% a ponderii salariatelor printre soțiile cu copii în vîrstă de pînă la trei ani. În 1972 lucrau de asemenea 45% din femeile cu copii pînă la șase ani și 57% din cele cu copii în vîrstă între 6 și 17 ani.

Industrializare în Qatar

ÎN QATAR a început construirea unui combinat siderurgic, în cadrul căruia gazul metan al țării va fi folosit pentru a transforma minereul de fier importat în oțel. Combinatul, a cărui construire va costa 200 milioane dolari, va începe să producă în 1977 și va furniza 300 000 tone oțel anual. Construirea combinatului face parte dintr-un vast program de industrializare cuprinzînd 30 obiective, de la uzine de ciment și îngrășăminte pînă la uzine de aluminiu. Programul este menit să transforme Qatarul într-o putere economică a regiunii, asigurînd țării veniturile necesare și atunci cînd rezervele sale petroliere se vor fi epuizat. După estimă-

rile experților, Qatarul va dispune de rezerve de gaz metan încă timp de 100 ani după epuizarea petrolului.

Japonia a depășit R.F.G. la exportul de automobile

ÎN 1973, R.F. GERMANIA se situa încă pe primul loc în exportul mondial de automobile, cu cele 2,3 milioane bucăți vîndute în străinătate. În 1974, exportul R.F. Germania a scăzut la 1,9 milioane bucăți. Pe locul întâi a trecut Japonia, al cărei export a crescut anul trecut de la 2,1 la 2,6 milioane bucăți. În ordine descrescînd, ceilalți mari exportatori mondiali de automobile au fost anul trecut (în milioane bucăți): Franța (1,5), Canada (1), Statele Unite (0,9), Italia (0,8) și Anglia (0,7).

Mirosul banilor

DACĂ ÎN GENERAL se spune că banii n-au miros, în Africa de Sud zicala este infirmată: banii au puternic iz al apartheid-ului, în a cărui practică veniturile sînt în funcție de culoarea muncitorilor.

Dacă Africa de Sud este țara cea mai industrializată din continentul african, iar venitul pe locuitor al populației albe este de departe cel mai ridicat față de media din orice țară a Africii — și printre cele mai ridicate din lume —, în schimb venitul pe locuitor al populației africane este printre cele mai scăzute de pe glob.

După evaluările curente, pentru aceeași muncă un muncitor alb primește de 5 pînă la 20 de ori mai mult decât un african. Pragul de pauperism — nivel sub care nu este posibil ca o familie de cinci persoane să-și asigure sănătatea și condițiile minime de trai — este apreciat la 75 rands (105 dolari) lunar. În fapt, în 1970 lucrătorii africani din industrie ciștigau 18-55 rands pe lună, iar muncitorii agricoli mult mai puțin. Ținînd seama că puterea de cumpărarea a banilor a scăzut și că salariile n-au crescut între timp, rezultă că veniturile africanilor au scăzut și că sărăcia, boala și foamea s-au agravat, în special în „rezervații“, unde patronatul „scapă“ de sub incidența legilor privind salariul minim și plătește pînă la 1/2 din salariile, și așa mici, ale restului africanilor.

Cum se economisește hîrtie

Cu Xerox 4 000 și cu Rank

Xerox 7 000 utilizați mai puțină

hîrtie pentru același conținut.

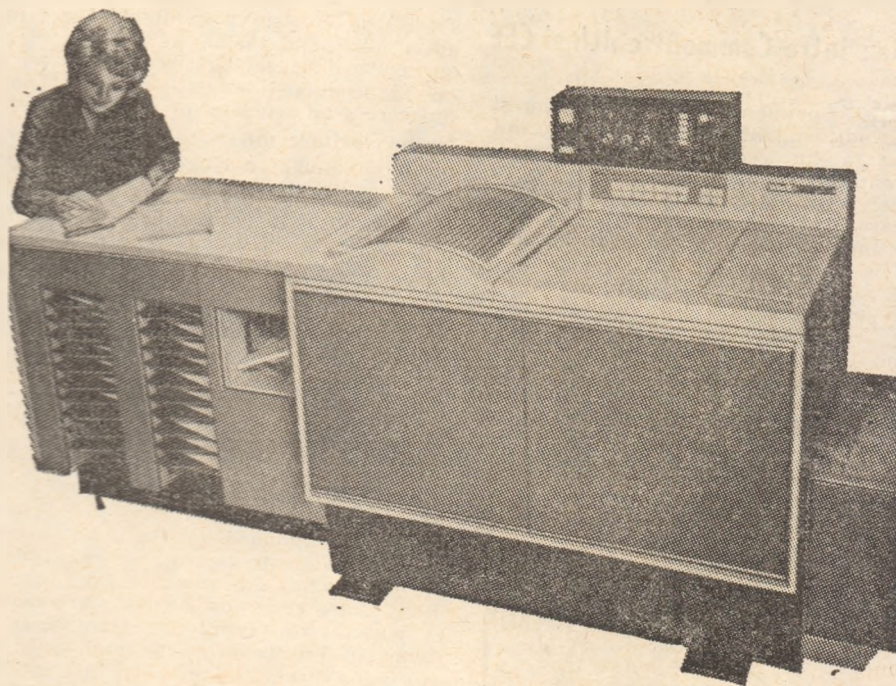
Motivul este simplu. Xerox 4 000

copiază în mod automat, pe

ambele părți ale paginii,

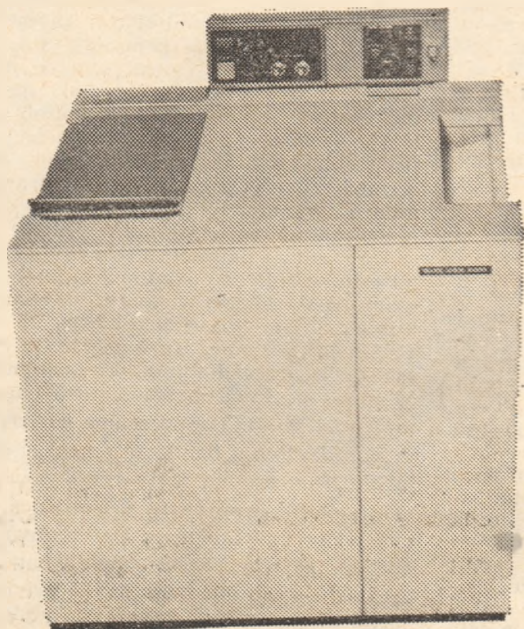
reducînd consumul

de hîrtie pînă la 50%.

Rank Xerox 7 000 prezintă excelente posibilități de reducere, permițîndu-vă să copiați două originale de format A/4 pe o singură copie de același format; deci altă reducere a consumului de hîrtie cu 50%.

Pe lîngă acestea, cu o simplă operație manuală, puteți reproduce reversul paginii, reducînd consumul de hîrtie cu încă 25%.

Ambele mașini sînt rapide, ușor de folosit, asigurînd oricînd reproduceri de calitate superioară, pe hîrtie obișnuită.

RANK XEROX

CLAUZA NAȚIUNII CELEI MAI FAVORIZATE

Mai mulți cititori ne-au solicitat amănunte pe marginea acordării reciproce la 2 aprilie a.c. a clauzei națiunii celei mai favorizate în relațiile economice româno-americane.

CLAUZA națiunii celei mai favorizate este dispoziția înscrisă într-un acord internațional prin care un stat recunoaște unui alt stat aceleași avantaje și privilegiile pe care cel dintâi le-a acordat sau le va acorda oricărui alt stat. Această clauză se aplică în domeniile care sunt indicate în acordurile încheiate: comerț, navigație, situația juridică a persoanelor etc. Reciprocity nu este obligatorie. Se disting două forme ale clauzei națiunii celei mai favorizate: a) forma necondiționată și fără compensare, care constă în obligația asumată de fiecare din părțile contractante de a extinde la relațiile dintre ele toate drepturile, avantajele, privilegiile și inlesnirile acordate sau care vor fi acordate unei țări; b) forma condiționată sau în compensare; care constă în extinderea condiționată sau în compensație a oricăror inlesniri, avantaje și privilegii acordate sau care vor fi acordate unei țări.

În ceea ce privește România și S.U.A., această clauză a mai fost negociată și convenită de patru ori și anume: în 1881, 1908, 1926 și 1930, fiind aplicată efectiv numai de trei ori: în 1908, 1926 și 1930.

Pentru S.U.A., țările române devin juridic accesibile în 1830, când S.U.A. încheie primul tratat comercial cu Imperiul Otoman, din care țările române încă mai făceau parte. Anul 1843 este martorul acostării primului vas comercial american la Sulina, iar în 1859 la Galați se deschide primul consulat american, cu permisiunea domnitorului Al. I. Cuza, care și-a exprimat cu acest prilej dorința de a întretine relații amicale cu poporul american „bazate pe un tratat comercial”. În 1861 S.U.A. se situau deja pe locul 9 printre cele 23 națiuni care făceau comerț pe cursul inferior al Dunării. În 1873 se înregistrează la Galați primul import de produse petroliere din S.U.A., expediate de la New York.

Reflectind interesul sporit al S.U.A. pentru relațiile cu țara noastră, după cucerirea de către România a independenței de stat în 1877, în 1879 se deschide la București o agenție comercială americană.

Pentru Statele Unite încheierea unui tratat comercial cu România începea să devină din ce în ce mai actuală având în vedere și faptul că mărfurile americane importate în țara noastră erau supuse unei taxe generale suplimentare de 15%, valabilă pentru toate statele care nu aveau cu ea un asemenea tratat. Ca urmare, în urma negocierilor inițiate de partea americană, a fost semnat la 11 aprilie 1881 la București, în limbile română și engleză, un „Tratat de Comerț și Navigație între România și Statele Unite ale Americii”, care includea clauza națiunii celei mai favorizate. O lege privind importul de produse petroliere în România, promulgată în anul următor, a dus însă la refuzul Camerei Deputaților din România de a ratifica tratatul, având în vedere că importul de produse petroliere americane în condițiile clauzei

națiunii celei mai favorizate ar fi împiedicat dezvoltarea acestei ramuri industriale în țara noastră. De remarcat că Senatul american a ratificat acest tratat și că președintele al S.U.A. l-a semnat. Clauza avea în vedere comerțul, navigația, industria, materia vamală, cetățenii celor două țări și drepturile lor, accesul la justiție, regimul vaselor americane în porturile românești de la Dunăre, în cea mai amănunțită formulare din istoria relațiilor româno-americane. În formularea din 1881 clauza se prezenta sub formă necondiționată și fără compensare.

Ca rezultat al unor noi negocieri, se semnează la 3/16 aprilie 1908, la București, „Convențiunea de Comerț și de Navigație dintre România și S.U.A.”. Convenția, redactată foarte succint, guvernă comerțul, navigația și industria, în mod automat și necondiționat. Intrarea în vigoare în 1912 a permis o creștere extrem de rapidă a comerțului româno-american în anii care au urmat.

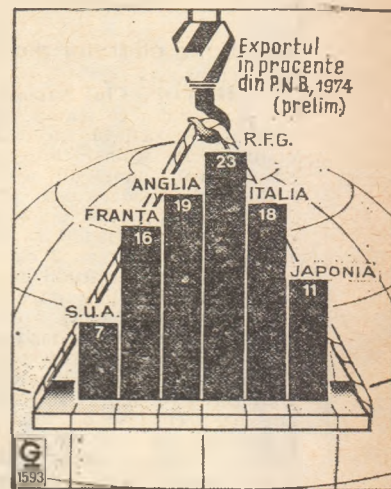
După primul război mondial, se negociază și semnează, tot la București, la 26 februarie 1926, un acord comercial provizoriu, intrat în vigoare în ziua semnării, sub forma unui schimb de scrisori între cele două părți privind clauza națiunii celei mai favorizate în materie vamală. Ca și în celelalte două formulări anterioare, clauza în formularea din 1926 era în formă necondiționată și fără compensare.

Formularea din 1926 avea numai un domeniu restrins de aplicare, cel vamal în vreme ce pentru dezvoltarea în continuare a comerțului româno-american era necesară o reglementare globală a clauzei. Acest deziderat a fost împlinit la 20 august 1930 când a fost semnat la București un aranjament comercial provizoriu, intrat în vigoare la 1 septembrie 1930. În acest aranjament apare pentru prima oară printre beneficiarii clauzei categoria de întreprindere cu personalitate juridică, reflectind rolul crescând al societăților în viața economică și în comerțul internațional. Sfera clauzei națiunii celei mai favorizate din 1930 includea comerțul, industria, impozitele, importul, exportul, depozitele, transportul, tranzitul, navigația, taxele de import, formalitățile vamale și aplicarea acestora, procedeele și condițiile de plată a drepturilor vamale, clasificarea mărfurilor, interpretarea tarifelor vamale, procedeele de analiză a mărfurilor, regimul prohibițiilor și restricțiilor asupra importului și exportului. Și de această dată clauza era în formă necondiționată și fără compensare. Marea criză care cuprinsese economia mondială capitalistă întrerupe însă aplicarea clauzei negociate în 1930.

După cum s-a anunțat, la 2 aprilie a.c. s-a semnat la București un acord comercial între România și S.U.A. prevăzând dezvoltarea și diversificarea în continuare a raporturilor economice bilaterale în baza principiilor cuprinse în Declarația comună a președinților celor două state, din 5 decembrie 1973, de la Washington, precum și acordarea reciprocă a clauzei națiunii celei mai favorizate. Prin acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate, produsele românești vor putea să concureze pe piața americană în condiții de egalitate cu produsele altor state, ceea ce fără îndoială va favoriza extinderea relațiilor economice și de cooperare dintre cele două țări.

Gabriel CRISTESCU
B.R.C.E.

obișnuit rolul comerțului exterior în economia unei țări se exprimă sub forma ponderii exportului în venitul național sau într-un alt indicator similar. Această pondere diferă uneori destul de mult de la o țară la alta, după cum se poate vedea și din grafic. Totuși, pentru un mare număr dintre țările capitaliste dezvoltate ponderea exportului se situează pe o scară relativ limitată, și anume între 20% și 40%. Date comparabile pentru toate aceste țări sunt disponibile numai pentru anul 1972, dar în acest domeniu cifrele nu suferă modificări însemnate de la un an la altul. Cele de mai jos reprezintă ponderea procentuală a exportului de bunuri și servicii în produsul intern brut: Anglia 21,6; Australia 16,0; Austria 30,5; Belgia 43,4; Canada 22,4; Danemarca 29,4; Elveția 32,7; Finlanda 27,5; Franța 17,2; R. F. Germania 21,6; Italia 20,4; Japonia 10,8; Luxemburg 81,5; Norvegia

39,9; Noua Zeelandă 27,1; Olanda 46,1; Suedia 24,4; S.U.A. 5,3.

Dragos LUCHIAN, Rădăuți. — Vă mulțumim pentru materialul trimis, din care am publicat în numărul trecut partea cea mai mare. Așteptăm să ne mai propuneți materiale pe probleme de economie mondială, netratate în ultima perioadă de timp în revista noastră.

ERATĂ. În nr. 14 al „Revistei economice” partea a II-a a articolului „Resursele energetice mondiale: prezență și perspectivă” a fost omisă semnătura autorului — dr. Aurel Iancu — ea figurând numai în sumarul numărului (pag. 32).

Banca internațională de investiții

Floarea Nica, elevă, Buzău — Banca internațională de investiții (B.I.I.) este o organizație economică internațională cu caracter deschis a țărilor socialiste membre ale C.A.E.R. care a început să funcționeze la 1 ianuarie 1971. Țările membre sunt:

Bulgaria, Cehoslovacia, R.D.G., Mongolia, Polonia, România, Ungaria și U.R.S.S. Sediul B.I.I. este la Moscova. Fondul statutar al băncii este constituit în proporție de 70% din ruble transferabile și de 30% din valute liber convertibile sau aur, prin cote de participare ale țărilor membre în raport direct cu ponderea exportului fiecăreia în totalul comerțului reciproc. Resursele băncii pot fi completate prin vărsăminte ale țărilor interesate în crearea unor fonduri spe-

cială și prin mijloacele pe care banca le atrage de pe piețele valutare internaționale. B.I.I. acordă credite pe termen lung și mijlociu pentru realizarea unor măsuri legate de specializarea și cooperarea în producție, lărgirea bazei de materii prime și combustibil, construirea și reconstruirea de obiective în diverse ramuri, care prezintă interes reciproc pentru dezvoltarea economiilor naționale ale statelor membre. Nivelul dobinzii pentru creditele acordate este diferențiat

în raport cu durata acestora și felul valutei folosite. Pină în prezent B.I.I. a deschis credite pentru construcția și reconstrucția a 39 de obiective.

Ponderea exportului

Victor Vulpe, București — Cifra la care vă referiți („Revista economică” nr. 14/1975, p. 21) reprezintă într-adevăr suma exportului și a importului exprimată în procent din P.N.B. Or, în mod

Gruparea autovehiculelor

ILIE STĂNESCU, Timișoara — În aplicarea legii nr. 57/1974, Consiliul de Miniștri a stabilit criteriile de încadrare a autovehiculelor pe grupe, în funcție de care se stabilește retribuirea tarifară a conducătorilor auto respectivi. Aceste criterii se referă la capacitatea de încărcare (pentru autovehiculele destinate transporturilor de mărfuri), numărul locurilor pe scaune (pentru autovehiculele destinate transporturilor de persoane) conform celor prevăzute în cartea tehnică sau alt document elaborat de uzina constructoare. În hotărâre s-a prevăzut că autobuzele de tip urban, utilizate în transporturile interurbane, se încadrează în aceeași grupă de autovehicule cu autobuzele de tip rutier din care provin.

Perfecționarea profesională

DAN FANEA, Constanța — La baza perfecționării pregătirii profesionale stă studiul individual. Întreprinderile trebuie să aibă un program de reciclare pentru întregul personal. Programele de perfecționare a pregătirii profesionale a lucrătorilor, organizate în întreprinderi și institutii, se desfășoară, în cea mai mare parte, fără scoaterea de la locul de muncă. Organizarea acțiunilor de perfecționare care necesită scoaterea de la locul de muncă a participanților se face, în limita prevederilor de plan, numai cu aprobarea organelor centrale, respectiv a comitetelor executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București. Cît privește eficiența participării la aceste programe, vă recomandăm să citiți rubrica noastră „Cum conducem” publicată în nr. 6/1975.

Retribuția cadrelor didactice

IULIU POP, Cluj-Napoca — Din scrisoarea dv. rezultă că sînteți inginer și că aveți norma de bază la un liceu industrial, în specialitate. În același timp predați ore și la școala profesională din același grup școlar.

Retribuirea dv. este reglementată prin H.C.M. nr. 2841/1968 (anexa nr. 1 A — Notă) care prevede, la pct. 4 că retribuțiile tarifare sînt mai mari cu 2 clase pentru cadrele didactice care au studii superioare complete și predau discipline de specialitate la licee de specialitate. La pct. 5 din aceeași notă se prevede că retribuția tarifară este mai mare cu o clasă, pentru profesorii cu pregătire de inginer care predau la școlile profesionale. Majorarea retribuției nu poate depăși, în nici un caz, trei clase de retribuție.

Din cele de mai sus rezultă că pentru activitatea desfășurată la liceul de specialitate, unde aveți funcția de bază, aveți dreptul la o retribuție mai mare cu două clase, iar pentru orele predate la școala profesională predate peste norma de bază, retribuția cuvenită se majorează cu o clasă.

Reglementările instituite în nota sus menționată se aplică pînă la 1 noiembrie 1975, cînd se vor acorda retribuțiile tarifare prevăzute în legea nr. 57/1974 (anexa nr. 5 — Învățămîntul).

Faptul că ați beneficiat, odată cu celelalte cadre didactice, de majorarea cu caracter general a retribuției, nu poate determina reducerea retribuției cuvenite, prevăzute expres de legislația în vigoare. La timpul său s-a majorat și cuantumul retribuției pentru fiecare clasă de retribuție nemodificîndu-se alte prevederi ale Hotărîrii nr. 2841/1968.

Vechime în specialitate

ANA JOITA, Rm. Vilcea — Perioada cît ați funcționat în postul de calculatoare principal, nu se include în calculul vechimii în specialitate economică medie, deoarece această funcție face parte din categoria personalului administrativ.

Intrucît, din luna august 1963, pînă la promovarea, cu examen de diplomă, și încadrarea în funcția de economist (1 martie 1973) ați fost încadrată în funcțiile de con-

tabil și contabil principal, perioada lucrată se poate lua, în considerare, în conformitate cu prevederile legii nr. 12/1971, în proporție de pînă la jumătate, pentru promovarea în funcția de economist principal.

Neavînd o vechime în specialitate de cel puțin 8 ani (în funcții economice superioare) nu îndepliniți condiția cerută de legea susmenționată pentru ocuparea funcției de economist principal.

Acordarea gradăției

ING. ELENA VIRAG, Timișoara — Fiind încadrată la o unitate de construcții-montaj, la care majorarea cu caracter general a retribuției a fost acordată la 1 august 1974, ne cereți relații cu privire la acordarea gradăției, în prezent fiind încadrată la clasa 23 de retribuție, cu 2.480 lei lunar.

Vechimea în gradăție vi se socotește de la data cînd ați fost încadrată la clasa 23 de retribuție, respectiv de la 15 iulie 1971. Avînd peste 3 ani vechime, îndepliniți deci condiția cerută pentru trecerea la o gradăție superioară, dacă și celelalte condiții sînt îndeplinite. Așa după cum vă este cunoscut conducerea unității poate să vă acorde această gradăție fără să aibă însă această obligație, hotărîrea care urmează să se adopte fiind condiționată și de existența fondului de retribuție planificat.

Retribuție

MARIA FILIP, O.I.F.P.C.A. Botoșani — Fată de reglementările în vigoare în anul 1973, atunci cînd ați fost trecut din funcția de șef serviciu financiar în aceea de contabil principal, în urma aplicării decretului de reorganizare, conducerea unității putea să vă stabilească un număr de gradății, ținînd seama de vechimea dv. în specialitate. Această pentru a vă asigura retribuția tarifară avută anterior reorganizării, avînd o vechime în funcții economice de 13 ani, așa după cum rezultă din scrisoarea dv. Se putea, deci, să vă încadreze în gradăția a IV-a și nu la gradăția a II-a cum s-a stabilit de organul de control financiar.

Menționăm că, în cazul dv., conducerea unității putea aplica și prevederile legii nr. 12/1971 (art. 64), potrivit cărora organele de conducere colectivă ale unităților pot reduce vechimea minimă totală prevăzută pentru acordarea gradăției, cu cel mult 1/5 pentru cadrele care au obținut rezultate deosebite în activitatea profesională.

Maistru

NICOLAE VAȘILESCU, Tg. Mures — În aplicarea legii retribuției după cantitatea și calitatea muncii, trecerea din funcția de tehnician la funcția de maistru se consideră promovare în funcție de conducere. Această promovare determină majorarea retribuției cu două clase de retribuție, în loc de o singură clasă așa cum se prevede la promovarea în celelalte funcții de conducere sau în funcții de execuție. Nermarea posturilor de maistru se face pe baza unor criterii speciale altele decît cele avute în vedere la normarea funcțiilor de șef birou, șef atelier, șef secție, șef serviciu etc.

Promovare

CORNELIA ILIES, București — Școlile tehnice veterinare la care vă referiți sînt considerate școli medii de specialitate. În consecință, tehnicienii veterinari la care vă referiți, avînd cel puțin 5 ani în funcții tehnice, pot fi promovați în funcția de tehnician principal, așa cum se prevede la pct. 67 lit. c și pct. 65 din anexa a II-a la legea nr. 12/1971. Menționăm că, promovarea personalului, în condițiile prevăzute de reglementările în vigoare, din funcția de tehnician principal, se poate face numai cu respectarea prevederilor art. 34 din legea nr. 57/1964 privind retribuirea după cantitatea și calitatea muncii, în limitele normativului aprobat în acest scop de organele competente.

revista economica

editată de
**CONSILIUL SUPREM
AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI SOCIALE**
Institutul Central de Cercetări
Economice

Sumarul numărului 15 din 11 IV 1975

- Documentele Congresului al XI-lea — ghid în acțiune. Dezvoltarea și diversificarea serviciilor — factori de îmbunătățire a calității vieții (Steliana Sandu) 1

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Cîncinalul — înainte de termen! Investițiile: Dinamism — eficiență. Sporirea aportului constructorilor la realizarea investițiilor (A. Dragomir) 4
- O preocupare mereu actuală: Gospodărirea judicioasă a fondurilor materiale și bănești (Severian Bereanu) 7
- Agricultură. Eficiența recuperării terenurilor erodate (ing. Gheorghes Stoian) 10

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Experiențe în actualitate. Asigurarea și pregătirea cadrelor pentru noile capacități (ing. C. Mangiurea) 12
- Cum conducem. Condiții ale reușitei procesului inovator 14

TEORII ● IDEI

- Premise teoretice ale științei conducerii întreprinderilor socialiste (prof. dr. Radu Doagă) 15
- Recenzie: România. Natură, om, economie (conf. dr. C. Mocanu) 16
- Școli ● curente ● economiști: Umbrele doctrinei „interesului luminat” (Vasile Pilot) 18
- Dialectica evoluției monopolului în capitalismul contemporan (dr. Nedelea Păraluță) 21

ECONOMIE MONDIALĂ

- În actualitate: Reconsiderări în sens negativ (N. Popescu-Bogdănești)
- Statistică internațională: Construcțiile navale (Virgil Cătuaneanu) 24
- Iordania — realizări și perspective în economie (Angela Duțu) 25
- Documentar „R.E.”. Industria siderurgică: structuri, evoluții, potențial de dezvoltare (I) (I. Pădureanu) 27

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Virgiliu Angheliescu (secretar general de redacție), Stere Gioga, Ioniță Oiteanu (redactor șef adjunct), Maria D. Popescu, Ilie Șalapa (redactor șef).

Redacția și administrația: Calea Dorobanților nr. 11—25, București 22, Sectorul 1, telefon 12 13 69

Cont I.S.I.A.P. nr. 64.03.01.53 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

Cu o tradiție de peste 100 de ani „Independența” Sibiu produce utilaje în regim de unicate, prototipuri, precum și utilaje de serie, într-o gamă largă sortimentală. Dispunând de secții dotate cu mașini unelte moderne, poate finaliza produse de diferite complexități din diverse domenii.

EXECUTA :

● utilaje tehnologice pentru industria chimică, prelucrarea țiteiului, stufului, celulozei și hirtiei; filtre, ventilatoare, propelere, agitatoare etc.;

● utilaje tehnologice pentru industria metalurgică, asimilind fabricația de cuptoare industriale pentru topirea metalelor, cuptoare pentru tratament termic primar și secundar, mașini de format și de miezuit, instalații de curățit piese turnate, dezbătătoare etc.;

● utilaje tehnologice pentru industria materialelor de construcții și refractare: concasoare giratorice, instalații de sortat agregate, pompe pneumatice cu șurub, maiuri mecanice etc.;

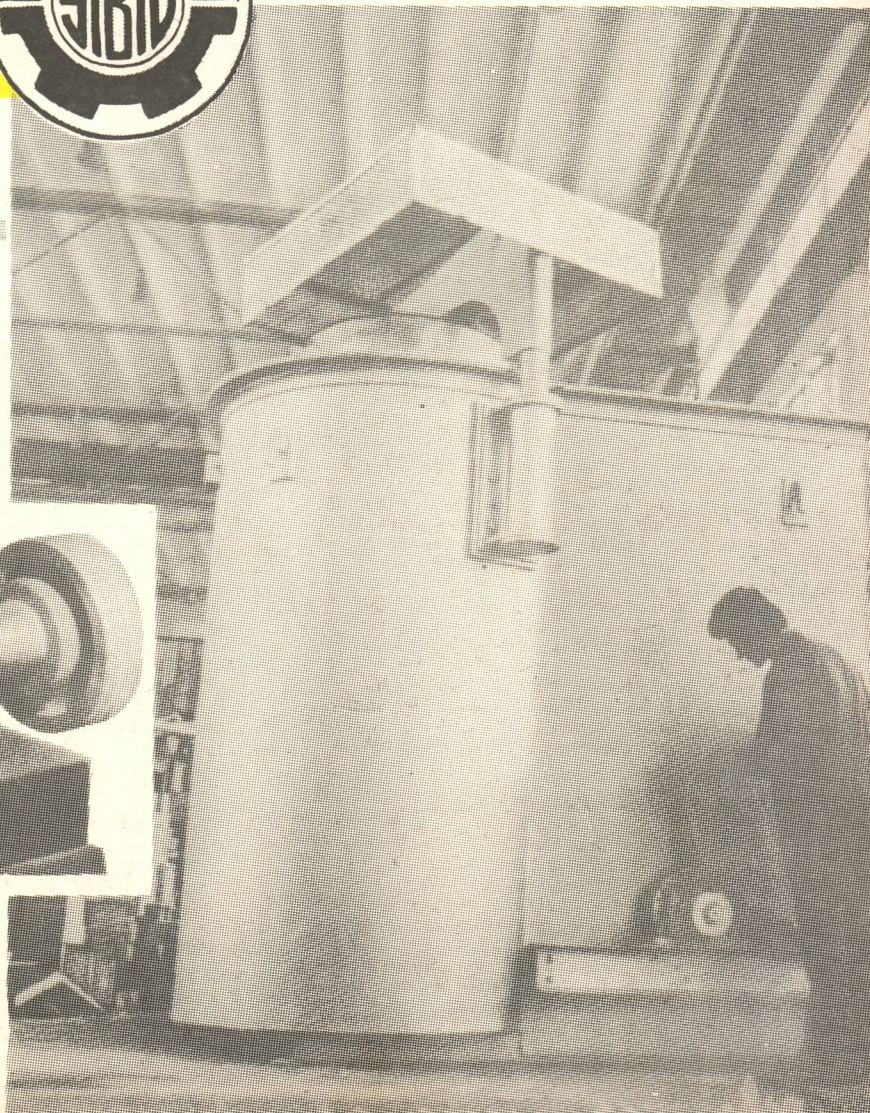
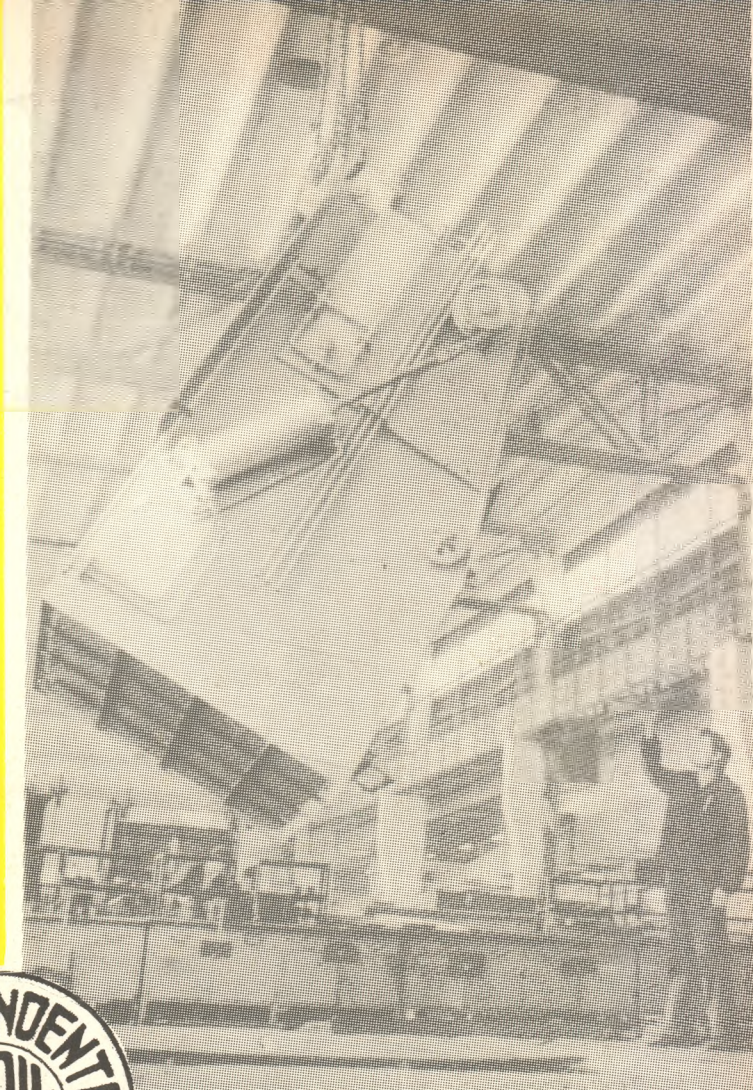
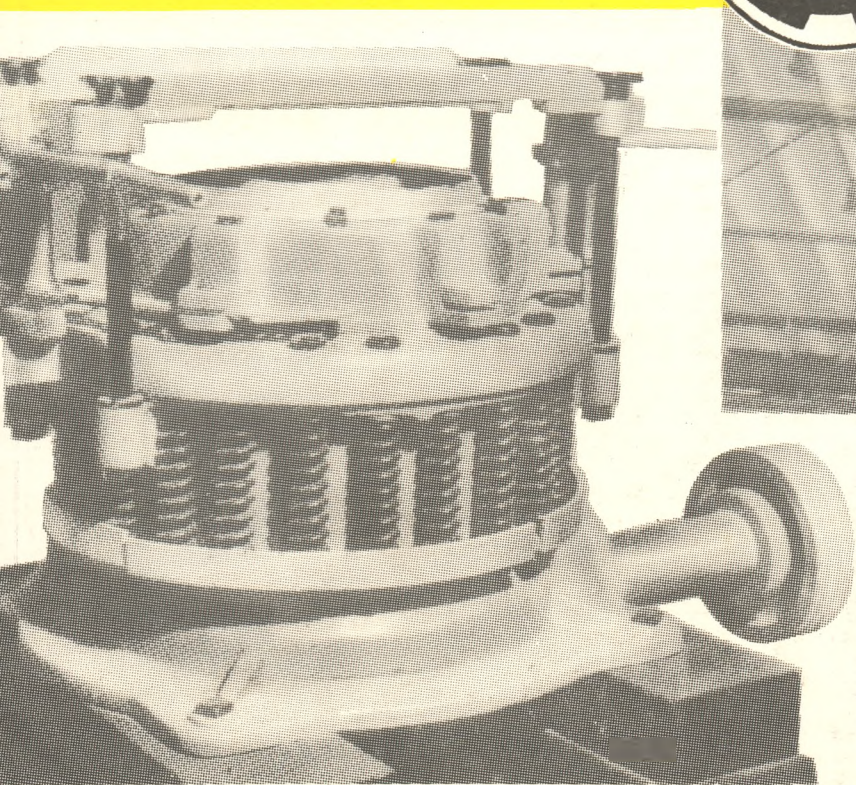
● unelte pneumatice pentru lucrări miniere: ciocane de abataj, perforatoare pneumatice fabricate atit după concepție proprie, cit și după licența Tampella;

● unelte și scule pneumatice diverse pentru mecanizarea tuturor operațiunilor de lăcătușerie, montaj ș.a.: polizoare, mașini de găurit, de înșurubat, ciocane de dăltuit, nituit etc.;

● lanțuri cu role:

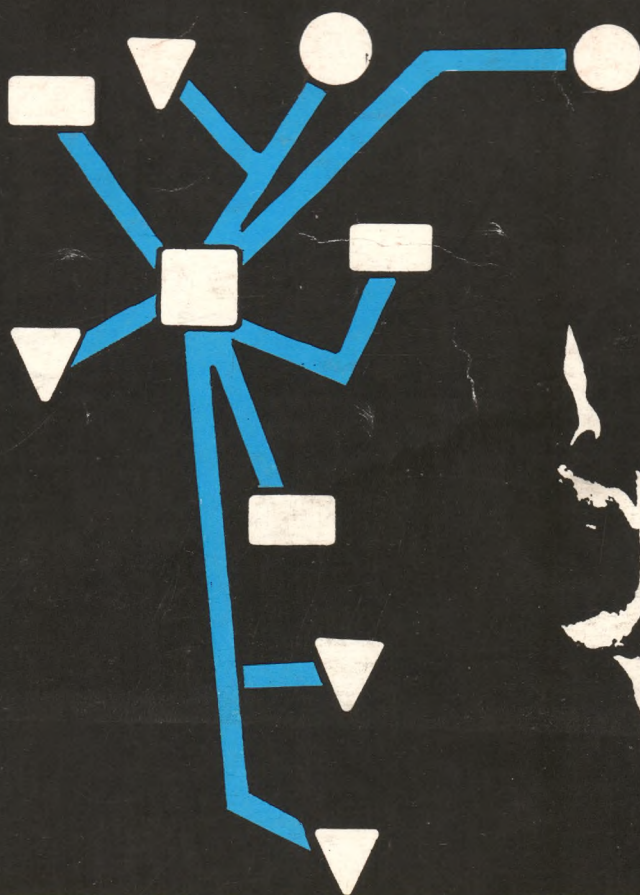
— cu zale scurte 3/4"—3" pentru utilaje din industria petrolieră, minieră, mașini textile etc.;

— cu zale lungi pentru mașini agricole.

INTREPRINDEREA „INDEPENDENȚA” SIBIU

Str. Karl Marx nr. 33
Telefon : 2.10.00. Telex : 038275

**INSTITUT DE STAT PENTRU ENGINEERING IN DOMENIILE
INDUSTRIEI UȘOARE :**

- filaturi, țesătorii, finisaje pentru in, cânepă, bumbac, lină, mătase;
- fabrici de confecții ;
- fabrici de tricotaje ;
- fabrici pentru produse din sticlă, ceramică, porțelan ;
- tăbăcării ;
- fabrici de încălțăminte, marochinărie, blănării ;
- fabrici de cauciuc și mase plastice ;
- fabrici de bunuri de uz casnic din material plastic și metal

OFERA ȘI LIVREAZA :

- instalații complexe și fabrici la cheie ;
- studii de fezabilitate și tehnico-economice ;
- proiecte ;
- servicii de engineering și consulting
- licențe și tehnologii ;
- asistență tehnică și școlarizare ;
- management.

I.P.I.U.

Str. Luterană nr. 12 — București — România
Telex : 11371 ipiu r
Telefon 13 10 40

I.C.E. ROMSIT

Str. Ion Ghica nr. 13 — București — România
Telefon 14 05 32 și 13 82 89
Telex : 01 14 49 și 01 18 55